

การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎี
และเทคนิคโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน

จิตติรัตน์ คล่องดี

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ธันวาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒินิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณวุฒินิพนธ์ ได้พิจารณา
 คุณวุฒินิพนธ์ของ จูติรัตน์ คล่องดี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒินิพนธ์

 .....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา กุลนภาดล)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ดร.ประชา อินัง)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒินิพนธ์

 .....ประธาน
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท หญิง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม)

 .....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา กุลนภาดล)

 ..... กรรมการ
 (ดร.ประชา อินัง)

 ..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารกร ทรัพย์วิระปกรณ์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒินิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 ..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา คุณนภาคล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.ประชา อินัง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่มอบความเมตตาให้คำแนะนำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และความเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา จนส่งผลให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และสำเร็จลงได้ด้วยความภาคภูมิใจ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุชอรุณ วงษ์ทิม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปรกรณ์ ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขคุษฎีนิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ครู อาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ การศึกษาและประสบการณ์ ตลอดจนครอบครัวกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความกรุณาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลวิจัย และเพื่อนร่วมงาน คณาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ ด้านด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อดาวเรือง คุณแม่อัญชลียา คล่องดี ที่เลี้ยงดูผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี ไม่เคยขาดตกบกพร่องประการใดจนทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษาได้รับ โอกาสด้วยดีเสมอมา และน้องสาวที่ให้กำลังใจและสนับสนุนทุกด้าน

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

จิตติรัตน์ คล่องดี

5381081: สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา; ปร.ด. (ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตครอบครัว/ ครอบครัวหย่าร้าง/ การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎี และเทคนิคการปรึกษา

วิทยุทัศน์ คอลงคิ: การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน (THE DEVELOPMENT OF FAMILY QUALITY OF LIFE IN FAMILY DIVORCES THROUGH ASSIMILATIVE INTEGRATIVE COUNSELING.) คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์: เพ็ญญา กุลนภาดล, กศ.ด., ประชา อินัง, Ph.D. 222 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในครอบครัวหย่าร้าง แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างและอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 ใช้ศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง จำนวน 1,000 คน เป็นนักเรียน จำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดา จำนวน 500 คน ได้มาจากการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 24 ครอบครัว สุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 ครอบครัว กลุ่มทดลองได้รับการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา จำนวน 12 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 และโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบทางเดียวเมื่อมีการวัดซ้ำ แบ่งการทดลองออกเป็น 4 ระยะ คือ ก่อนทดลอง การทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติขั้นพื้นฐาน และการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 และสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบมีการวัดซ้ำ

ผลการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 โดยมีด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 รองลงมาคือ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ด้านความเป็นพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 ตามลำดับ

2. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

55810085: MAJOR: COUNSELING PSYCHOLOGY; Ph.D. (COUNSELING PSYCHOLOGY)

KEYWORDS: FAMILY QUALITY OF LIFE/ FAMILY DIVORCES/ASSIMILATIVE INTEGRATION COUNSELING

TITIRAT KLONGDEE: THE DEVELOPMENT OF FAMILY QUALITY OF LIFE IN FAMILY DIVORCES THROUGH ASSIMILATIVE INTEGRATIVE COUNSELING.

DISSERTATION ADVISORS: PENNAPHA KOOLNAPHADOL, Ed.D., PHACHA INANG , Ph.D. 222 P. 2017.

The purposes of this research were: 1) to study the family quality of life in divorced family, and 2) to study the effects of assimilative integrate counseling on family quality of life in divorced family. The sample consisted of secondary education students from divorced family who stayed with father or mother and studied in the secondary school under the Secondary Educational Services Area Office 10 in Phetchaburi province. The samples of this study were divided into 2 groups. The first group was for studying family quality of life, consisted of 1,000 samples comprised of 500 of students and 500 fathers or mothers. They were selected by multi-stage sampling from the population. The second group of the study were 24 divorced families who were selected by simple random sampling and were assigned into two groups, the experiment group and a control group with 12 divorced families in each group. The experiment group participated in assimilative integrate counseling while the control group did not receive any counseling. The intervention lasted for 12 sessions of 60 minutes duration. The research instruments were the family quality of life questionnaire with the coefficient reliability (α -Coefficient) of 0.94 and the interventional program of assimilative integrate counseling on family quality of life in divorced family. The research design was one-way repeated measure design. The study was divided into 4 phases: the pre-test phase, the post-test phase, the implementation phase, and the follow-up phase. The obtained data were analyzed with of descriptive statistics, second order confirmatory factor analysis, and repeated measures analysis of variance.

The research results were as follows:

1. All components of family quality of life in divorced family were at a moderate level with an average of 2.73, ranging from physical well being aspect, interactions in the family

aspect, emotion well-being aspect, support for what family members cannot do aspect, and parent aspect with the mean of 3.05, 2.90, 2.72, 2.61, and 2.39, respectively.

2. The family quality of life average score in the experimental group in the post-test and follow-up phases were higher than the pre-test phase statistically significant different at .05 level.

3. The average score of family quality of life in the experimental group was higher than the control group with statistically significant different at .05 level when measured in the post-test and follow-up phases.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
.....	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
.....	
สารบัญ	ช
.....	
สารบัญตาราง	ญ
.....	
สารบัญภาพ	ฐ
.....	
บทที่	
1 บทนำ	1
.....	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
.....	
คำถามของการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
.....	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	8
.....	
กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
.....	
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
.....	

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
.....	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัว.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค.....	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	61
.....	
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	69
.....	
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง.....	69
.....	
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของการใช้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง.....	75
.....	
4 ผลการวิจัย	81
.....	
สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่ทำการศึกษา	81
.....	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล.....	81
การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	103
สมมติฐานของงานวิจัย.....	103
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา.....	104
วิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	105

	ญ
สรุปผลการวิจัย.....	106
อภิปรายผลการวิจัย.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก.....	123
ภาคผนวก ข.....	125
ภาคผนวก ค.....	138
ภาคผนวก ง.....	160
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	222

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตัวอย่างแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่วัดในครอบครัวหย่าร้าง.....	71
2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวใน ครอบครัวหย่าร้าง.....	88
3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวใน ครอบครัวหย่าร้าง แบ่งเป็นรายด้าน.....	88
4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวใน ครอบครัวหย่าร้างของลูก แบ่งเป็นรายด้าน.....	89
5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวใน ครอบครัวหย่าร้างของบิดาหรือมารดา แบ่งเป็นรายด้าน.....	89

6	ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทั่วไปของครอบครัวหย่าร้างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม...	90
7	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล.....	91
8	ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง ในก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล.....	92
9	ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มควบคุม ในก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล.....	93
10	การตรวจสอบการละเมิดข้อตกลงการใช้ค่าสถิติด้วยวิธีของ Mauchly's test of Sphericitya.....	96
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดา หรือมารดา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง.....	97
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของ ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล.....	99
13	ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล.....	100
15	ผลการทดสอบย่อยของระยะเวลาในการทดลองของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค.....	101
16	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ได้รับการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-keuls procedure).....	102
17	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างบุตร.....	141

18	จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง.....	142
19	สรุปผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของข้อคำถาม ที่เก็บข้อมูลได้จากกลุ่มตัวอย่างจริง.....	143
20	ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจาย (%CV) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (Sk) ค่าความโด่ง (Ku) และค่า P-value ของสถิติทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) ของตัวแปรสังเกตที่ศึกษา.....	144
21	ผลการตรวจสอบค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test ของข้อคำถามที่ทำการศึกษา ในแบบจำลองสมการ โครงสร้าง.....	144
22	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua).....	154
23	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain).....	154
24	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare).....	155

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนน มาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (emwb).....	156
26	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนน มาตรฐาน (Standardize Score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw).....	157
27	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนน มาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (dirs).....	158

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
1	กรอบแนวคิดการศึกษองคป์ระกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว.....	10
2	กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง.....	44
3	แบบแผนการทดลอง.....	78
4	การประมาณค่าของ Qplot of standardized residuals ของแบบจำลองปรับแก้ (Adjust model).....	85
5	ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่ปรับแก้แล้ว (Adjust model) ขั้นสุดท้ายแสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score).....	86
6	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	95

7	แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล.....	95
8	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองต่อคะแนนเฉลี่ย ค่าคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง.....	98
9	การประมาณค่าของ Qplot of Standardized Residuals ของแบบจำลองตามสมมติฐาน..	148
10	ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างตามสมมติฐาน (Hypothesis model) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score).....	149
11	การประมาณค่าของ Qplot of Standardized Residuals ของแบบจำลองปรับแก้ (Adjust Model).....	151
12	ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ปรับแก้แล้ว (Adjust model) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score).....	152

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในการผลิตสมาชิกให้กับสังคม รวมทั้งการสร้างให้สมาชิกเหล่านี้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศชาติ ยิ่งไปกว่านั้นครอบครัวยังเป็นสถาบันที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ดูแล และช่วยกันสนับสนุนสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรรู้หน้าที่ของตนและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละคน เพื่อสร้างไว้ซึ่งครอบครัวที่มีความสุข แต่การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างมีความสุขนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว เมื่อใดก็ตามที่คู่สมรสไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้จึงเกิดปัญหาการหย่าร้างตามมา (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2551) สถาบันครอบครัวไทยอ่อนแอลงมาก สมาชิกในครอบครัวมีความสุขและความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง เด็กและเยาวชนขาดความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวไม่สนใจกัน ไม่มีเวลาให้กันไม่เข้าใจกัน ใช้อารมณ์และความรุนแรงต่อกัน เด็กผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง วัยรุ่นมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจจะมีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหารู้นะทางการเงินและหนี้สิน การติดการพนัน การดื่มเหล้า การติดยาเสพติด ความขัดแย้งทางความคิด สามีหรือภรรยาอกใจ ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตและครอบครัว ยังต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวได้และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัว สมาชิกในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังส่งผลให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว

สถานการณ์ของครอบครัวในปัจจุบัน พบว่า การสมรสน้อยลงและการหย่าร้างเพิ่มขึ้น มีข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ปี พ.ศ. 2555 สมรส 314, 338 คู่ หย่า 111, 377 คู่ ปี พ.ศ. 2556 สมรส 295,519 คู่ หย่าร้าง 107,031 คู่ ปี พ.ศ. 2557 มีข้อมูลคู่จดทะเบียนสมรสใหม่ทั่วประเทศ 296, 258 คู่ และมีคู่สมรสเก่าจดทะเบียนหย่า 111, 810 คู่ (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2558) และในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีครอบครัวลักษณะพ่อหรือแม่เดี่ยวประมาณ 2.5 ล้านครอบครัว มีประชากรในกลุ่มอายุระหว่าง 11-22 ปี จำนวน 11.4 ล้านคน อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว (สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว, 2555) การหย่าร้างของคู่สมรสที่สูงขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าสัมพันธ์ภาพของครอบครัวกำลังสั่นคลอน นำไปสู่ความล้มเหลวในชีวิตสมรสและล่มสลายของสถาบันครอบครัว (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543) สถานการณ์นี้มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุผล

ของการเลียนแบบการดำเนินชีวิตแบบ วัฒนธรรมตะวันตก หรือค่านิยมทางสังคมในการดำเนินชีวิตที่ชายหรือหญิงนิยมอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แสดงถึงการขาดความมั่นคงทางครอบครัว คือ ครอบครัวไม่สมบูรณ์แบบ (Uncompleted family) หรือครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หมายถึงครอบครัวซึ่งอาจมีเพียงพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเป็นหลัก เช่น มารดาเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง ครอบครัวแตกแยก สิ่ง que แสดงให้เห็นความไม่สมบูรณ์แบบของครอบครัว คือ การหย่าร้าง แยกแยก ครอบครัวที่ไม่มีพ่อหรือไม่มีแม่ (Single parent) หรือมีแต่แม่คนเดียว (Single mother) การหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากทั้งหญิงและชาย มีความอดทนต่อกันน้อยลงทำให้ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงดูตามลำพังและครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูตามลำพังมีมากขึ้น

รูปแบบหนึ่งของครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคม คือ “ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว” หมายถึงครอบครัวซึ่งอาจมีเพียงพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเป็นหลัก ประชากรเด็กและเยาวชนไทยอายุ 11-24 ปี อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากกว่า 2.5 ล้านครอบครัว สาเหตุของการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอันดับ 1 ได้แก่ การหย่าร้าง รองลงมา คือ การเสียชีวิตของกลุ่มสมรส (มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวและสสส., 2552) ชลลดา จารุศิริชัยกุล (2555) ได้เสนอไว้ว่า ลักษณะครอบครัวที่มีเพียง “พ่ออยู่กับลูก” หรือ “แม่อยู่กับลูก” อาจนำมาซึ่งความเครียดหรือวิตกกังวลต่อความไม่มั่นคงและบทบาทใหม่ที่ต้องเป็นทั้งพ่อและแม่ ในเวลาเดียวกัน ต้องดูแลลูกจัดการเรื่องต่าง ๆ เพียงลำพัง ปัญหาส่วนใหญ่ที่พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญคือ ปัญหาความสัมพันธ์กับลูก ปัญหาทางเศรษฐกิจ การมีรายได้และการมีงานทำ แต่เมื่อพ่อแม่ เพื่อน ร่วมงานให้ความช่วยเหลือ คิดไตร่ตรองเรื่องการศึกษาและอนาคตของบุตรและปรับจิตใจให้เข้มแข็งต่อไป

จากสถิติที่แสดงถึงอัตราการหย่าร้างที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีแม่เป็นหัวหน้าครอบครัวและเลี้ยงดูลูกตามลำพังมีแนวโน้มสูงขึ้น การที่ครอบครัวมีผู้ปกครอง ที่เป็นพ่อหรือแม่คนเดียว ทำให้ต้องแบกรับผิดชอบทั้งของตนเองและบุตรเพิ่มขึ้น ครอบครัว ที่มีผู้ปกครองคนเดียวต้องรับภาระหนักด้านเศรษฐกิจ ประสบปัญหาความเครียด ทำให้ไม่มีเวลา ในการอบรมสั่งสอนและการช่วยเหลือลูกในด้านการเรียนอย่างเหมาะสม (สถิติข้อมูลวิชาการ, 2548) เมื่อเกิดการหย่าร้างเด็กจะได้รับผลกระทบทางด้านอารมณ์และภาวะสุขภาพในหลายด้าน ประการแรกได้แก่ การมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ซึ่งมักเกิดจากการขาดการติดต่อกับบิดาหลังการ หย่าร้างระยะหนึ่ง รวมทั้งเกิดจากการที่บิดาหรือมารดาต้องทำงานมากขึ้นจากการที่ต้องเป็นพ่อหรือ แม่เลี้ยงเดี่ยว อีกประการหนึ่งคือการรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต ด้วยเกรงว่าจะถูกทอดทิ้ง ซึ่งเด็กอาจแสดงออกในหลายลักษณะ เช่น มีพฤติกรรมฉุนเฉียว โกรธง่าย ไม่เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับ นอนไม่หลับ ต่อต้านผู้ปกครองหรือครูอาจารย์ มีพฤติกรรมแปลกแยก มีการใช้สารเสพติดหรือ ดื่มแอลกอฮอล์ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมทั้งมีโอกาสฆ่าตัวตาย

หรือใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ ผลกระทบในเชิงลบทั้งหมดที่กล่าวมาจะส่งผลเสียต่อพัฒนาทุนมนุษย์ (Human capital) ของประเทศในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การหย่าร้างมีแนวโน้มส่งผลเสียต่อการศึกษาและความสำเร็จในการศึกษาของเด็ก อันเนื่องมาจากการได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครองน้อยลง รวมทั้งการมีปัญหาทางการเงินของผู้ปกครอง ตลอดจนการมีปัญหาด้านสุขภาพและภาวะของสุขภาพของตัวเอง (Hawkins & Fackrell, 2009) ผลกระทบ ต่อวัยรุ่นจากการหย่าร้าง มีดังนี้ พฤติกรรมก้าวร้าวต่อบิดามารดา มีปัญหาในการเรียน มีอาการทางจิตเวช เด็กอายุ 3-5½ ปี ที่พ่อแม่หย่าร้าง เมื่อเข้าวัยรุ่นจะก้าวร้าวต่อเพื่อนและพ่อแม่ วัยรุ่นชาย มีปัญหาการเรียนมาก ถ้าพ่อแม่หย่าร้าง เมื่อเด็กอยู่วัยเรียน วัยรุ่นหญิงจะก้าวร้าวกับเพื่อน พ่อแม่ การเรียนแย่ง และ 30% เสพสารเสพติดเด็กหญิงได้รับผลกระทบจากการหย่าร้างเมื่อเข้าวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น มากกว่าชาย ความรู้สึกในคุณค่าของความเป็นผู้หญิงมีน้อยลง มีความบกพร่องเกี่ยวกับพัฒนาการในการมีความรักต่างเพศ มีปัญหาชีวิตสมรสในอนาคต (สมภพ เรื่องตระกูล, 2543)

มีการศึกษาเด็กที่มาจากพ่อแม่หย่าร้างได้รับผลกระทบมากกว่าเด็กที่พ่อแม่เสียชีวิต เกิดจากการหย่าร้างมีความซับซ้อนและเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลานานกว่า (Hurlock, 1978) เริ่มตั้งแต่ความขัดแย้งของพ่อแม่ สถานการณ์ที่พ่อแม่ทะเลาะกันและเป็นพยานในการรู้เห็นความขัดแย้งนี้ การอยู่ในช่วงเวลาที่พ่อแม่ตัดสินใจแยกทางกัน การดำเนินการทางกฎหมาย การปรับตัวการใช้ชีวิตหลังการหย่าร้าง เหตุการณ์ที่พ่อแม่หย่าร้างกันยังทำให้เด็กรู้สึกอายเพื่อนมากกว่าพ่อแม่เสียชีวิตและนำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยกจากเพื่อน ฉะนั้นการจะผ่านขั้นตอนการหย่าร้างจึงไม่ใช่แค่พ่อแม่ที่ได้รับผลกระทบแต่ตัวเด็กเองต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไปกับพ่อแม่เช่นกัน (North carolina cooperative extension, n.d; Wallerstein, 1984)

การหย่าร้างจะทำให้บุคคลมีความสุขลดลง เผชิญกับภาวะความกดดันสูงขึ้น โดยเฉพาะเพศหญิงบุคคลมีสุขภาพจิตแย่ง มีความนับถือตนเองน้อยลง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่หย่าร้างมีแนวโน้มที่จะมีการเจ็บป่วยมากกว่าและมีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือใช้สารเสพติดมากขึ้น โดยเฉพาะเพศชายอีกด้วย (Hawkins & Fackrell, 2009) สภาพที่เกิดขึ้นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ความแตกแยกของพ่อแม่ในการครองชีวิตคู่ การหย่าร้าง การดิศสุรา ความไม่สนใจ ใส่ใจดูแลลูก การทุ่มเทให้กับการทำมาหากิน หรือสิ่งอื่น ๆ มากกว่าลูก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เด็กในครอบครัวรู้สึกขาดความมั่นคง ขาดคุณภาพชีวิตครอบครัว ขาดความรักความอบอุ่นและขาดรูปแบบที่เหมาะสมที่จะยึดเป็นแนวทางได้ ทำให้เด็กมีโอกาสง่ายต่อการเดิน “หลงทางชีวิต” จากสภาพปัญหาทางด้านครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ครอบครัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญในทุก ๆ ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาครอบครัวนั้น สมาชิกทุกคนต้องใช้เวลาซึ่งกันและกัน ดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่น

มีความเข้าใจกันเป็นพื้นฐาน รู้จักการถนอมน้ำใจกัน ในการอยู่ร่วมกันการเลี้ยงดูลูกอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้คู่สมรสห่างกันไป ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งสองฝ่ายพึงถนอมน้ำใจกัน หันหน้าเข้าหากันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันภายในครอบครัวเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้คนในครอบครัวมีความรัก ความผูกพัน มีความเข้าใจกันอกภัยให้กันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อยามต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคก่อให้เกิดเป็นครอบครัวอันอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าสัมพันธภาพที่อ่อนแอจะส่งผลให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น และมีการหย่าร้างในอัตราที่สูงขึ้นคุณภาพชีวิตครอบครัวก็ลดลง

จากสถานการณ์ครอบครัวที่มีเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันทำให้เกิดปัญหามากมาย ในครอบครัวและสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางจิตใจ การทำให้ครอบครัวมีคุณภาพนั้นพ่อแม่จะต้องส่งเสริมความรู้สึกที่ดีด้วยความสัมพันธ์ที่ดีให้ความรัก ความอบอุ่น ให้คำปรึกษา เป็นมิตรกับลูก อบอุ่นโยนและมีจิตใจดี ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักลูกอย่างมีปัญญาด้วย ไม่ใช่รักจากความรู้สึกของตนฝ่ายเดียว การรักลูกแบบมีปัญญาก็จะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของเขา ด้านที่เป็นธรรมชาติของชีวิตที่ลูกจะต้องพัฒนาอยู่กับความเป็นจริงของสังคม ซึ่งครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคมทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัวด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดีซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะมีความผูกพันรักใคร่ต่อกันได้ใช้ชีวิตร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนมีความใกล้ชิด คั่นเคย สนทนาระหว่างบิดา มารดา บุตร ตลอดจนเครือญาติและบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวที่ต้องอาศัยอยู่ด้วยกัน ไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน ในครอบครัวหรือถูกทำร้ายจากบุคคลภายในครอบครัว สามารถปรึกษากับบุคคลในครอบครัวได้ ทุกเรื่อง มีการดูแลเอาใจใส่เมื่อยามเจ็บป่วย มีความใกล้ชิดกับเครือญาติมีการเยี่ยมเยียน

ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มลดลงจากการศึกษาภาวะความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ด้านชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มลดลง (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2546) โดยเฉพาะดัชนีด้านสัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัวมีค่าดัชนีลดลงจากร้อยละ 80.85 ในปี พ.ศ. 2539 ลดลงเป็น 70.77 ในปี พ.ศ. 2545 แสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันและความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวเริ่มเสื่อมสลาย ความผูกพันและความเกื้อกูลกันในครอบครัวเริ่มห่างเหิน อันเนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจบังคับให้สมาชิกในครอบครัวต่างต้องพึ่งตนเองมากขึ้น ขาดการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความผูกพันกัน

น้อยลง ความหวังไขอาทร ความเสียสละ ความอดทนและพึ่งพาต่อกันลดน้อยลงขาดความเข้าใจระหว่างคู่สมรส พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง หรือญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงทั้งในครอบครัวและในสังคมด้วยเช่นกัน โดยมีการศึกษาผลกระทบของสถานภาพ การสมรสและสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาต่อการติดยาสูบของนักเรียนพบว่า การหย่าร้างของบิดามารดา ทำให้นักเรียนเสี่ยงต่อการติดยาสูบเป็น 1.8 เท่า นักเรียนที่สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาไม่ดี เสี่ยงต่อการติดยาสูบถึง 3.14 เท่า (จรุง เมืองชนะ, 2542)

การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัว (Family quality of life) โดย Hoffman & et al. (2006) ได้ศึกษาไว้ว่าเป็นการรับรู้ความรู้สึกถึงความอยู่ดีมีสุข ความผาสุกของครอบครัวที่ดำรงอยู่ที่ มีสถานะของครัวเรือนในด้าน 1) กายภาพ 2) จิตอารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ 3) แหล่งประโยชน์ สนับสนุนและ 4) การทำหน้าที่ของครอบครัวที่พึงประสงค์ คุณภาพชีวิตด้านครอบครัวจำแนกออกเป็นด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความเป็นพ่อแม่ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวพันให้คนในครอบครัวมีความรัก ความผูกพัน มีความเข้าใจกัน อกภัยให้กัน เสริมสร้างความเข้าใจ การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันภายในครอบครัว และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อยามต้องเผชิญปัญหาอุปสรรค ก่อให้เกิดเป็นครอบครัวอันอบอุ่น การสื่อความหมาย และการสื่อสารในทางสร้างสรรค์ การใช้เวลาและทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การให้การศึกษาเพื่อชีวิตการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา และการปฏิบัติตามกฎหมาย เข้าใจสิทธิของผู้อื่น และการใช้ประชาธิปไตยในครอบครัว ดังนั้นถ้าครอบครัวต้องการที่จะมีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดี มีความสุข มีครอบครัวที่อบอุ่น ก็เป็นสิ่งที่ทุกคนในครอบครัว ต้องร่วมกันสร้างและกระทำไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่การมีเป้าหมายร่วมกัน การมีเวลาให้กัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อจะได้มีการสื่อสารให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน และเพื่อเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตในครอบครัวได้

สถิติการสมรสการหย่าร้างและอัตราหย่าร้างปี พ.ศ. 2556-2559 พบว่า แนวโน้มการหย่าร้างที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้นคือจังหวัดเพชรบุรี โดยเพิ่มขึ้น 3.92 ในปี พ.ศ. 2559 อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น 2.05 ซึ่งเพิ่มเป็นอันดับที่สองในกลุ่มภาคตะวันตกและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ชั้นปีที่ 1 ปี พ.ศ. 2558 พบว่า มาจากครอบครัวหย่าร้าง จำนวน 150 คน จากจำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด 800 คน ระยะเวลาในการหย่าร้างมีตั้งแต่หนึ่งเดือนถึงสิบแปดปี สาเหตุที่หย่าร้างอันดับที่หนึ่ง ความไม่เข้าใจกันสัมพันธ์ภาพของพ่อแม่ไม่ดีเหมือนเดิม ส่งผลทำให้คุยกันด้วยเหตุผลน้อยลง ทะเลาะกันมากขึ้น อันดับที่สองคือมีแฟนใหม่โดยส่วนใหญ่เป็นพ่อที่มีแฟนใหม่และแม่รับการกระทำของพ่อไม่ได้ อันดับที่สามคือติดสุราโดยส่วนใหญ่แล้วพ่อติดสุราทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ทูบตีแม่และสมาชิกใน

ครอบครัวทำให้สมาชิกในครอบครัวทนต่อการกระทำของพ่อไม่ได้และเกิดการแยกทางของพ่อแม่
 อันดับที่สำคัญคือปัญหาค่าใช้จ่ายไม่พอในครอบครัว ไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ทำหน้าที่ใน
 ครอบครัวและพ่อเป็นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ดิถการพนัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับว่าเป็นปัญหา
 ที่เกิดขึ้นในระดับครอบครัวไม่สามารถพูดคุยและหาแนวทางแก้ไขได้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนา
 และการแก้ไขปัญหาคารหายร้างของชีวิตและช่วยให้เด็กได้รับความอบอุ่น ไม่รู้สึกถูกละทิ้ง
 ทำให้ครอบครัวน่าอยู่และมีความสุข ซึ่งสามารถสร้างได้หลายวิธี อาทิ ทำงานบ้านร่วมกัน
 ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ทำสิ่งที่ผ่อนคลาย สนุกสนานหรือกิจกรรมในโอกาสพิเศษของครอบครัว
 ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญคือไม่หาความทุกข์ที่สร้างปัญหาเพิ่มขึ้น เช่น ดื่มเหล้า เล่นการพนัน
 ควรใช้คำพูดที่ ถนอมน้ำใจกัน พูดชื่นชมเมื่อทำสิ่งดี ๆ ขอบอกเมื่อได้รับเอื้อเฟื้อ ขอโทษเมื่อทำผิด
 ยิ้มแย้มให้กันอยู่เสมอจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัว หากทุกคนในครอบครัวได้รับ
 การดูแลสุขภาพจิตให้มีจิตใจที่ดีอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ เมื่อมีปัญหาที่รู้จักวิธีปรับตัวปรับใจ ครอบครัว
 ก็จะไม่มีปัญหาแต่ความสงบสุขมอบให้กัน สิ่งเหล่านี้ยังส่งผลให้อารมณ์ของเด็กและสังคมใน
 อนาคตด้วย ในการให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่มาจากครอบครัวหย่าร้างนั้นจะต้องมีคุณภาพชีวิต
 ครอบครัวที่ดีขึ้น

ในครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาแบบ
 บูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยมีทฤษฎีเป็นฐาน โดยมีทฤษฎีการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์
 (Strategic family counseling theory) เป็นทฤษฎีหลัก ซึ่งทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ
 เพื่อแก้ไขปัญหาที่ครอบครัวนำเสนอ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการจัดการวิธีการ
 แก้ปัญหาไม่ใช่จัดการกับสมาชิกครอบครัวคนใดคนหนึ่งให้ครอบครัวได้มีทางเลือกในการปฏิบัติ
 แทนที่วิธีการเดิมที่ซ้ำซากไม่ได้ผล แก้ปัญหาครอบครัวอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรูปแบบของ
 การให้ความช่วยเหลือครอบครัวและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการให้คำปรึกษา
 เป็นวิธีการที่จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด พฤติกรรม
 ความสัมพันธ์ สามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้และเพื่อเพิ่มความสุขให้ครอบครัว ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า
 การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์มีความเหมาะสมในการช่วยเหลือ ครอบครัวหย่าร้างให้มีทางเลือก
 ปฏิบัติที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาการปรึกษาครอบครัวเชิง
 บูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยมีทฤษฎีซึ่ง โดยเลือกวิธีการผสมผสาน (Assimilative integration)
 โดยใช้ทฤษฎีการปรึกษาของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดทฤษฎีหลักในการออกแบบ
 กระบวนการปรึกษาครอบครัวแบบบูรณาการทั้งหมดและเลือกใช้เทคนิคจากทฤษฎีโครงสร้าง
 ครอบครัว ประกอบด้วยเทคนิคการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม (Joining) เทคนิคการมอง
 มุมใหม่ (Resuming) เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) เทคนิคการสร้างขอบเขต (Boundary

formation) ทฤษฎีพลวัตจิต ประกอบด้วย การศึกษาประวัติครอบครัว การวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่มุ่งเน้นการการนิยามบริบทของครอบครัว ได้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกทั้งครอบครัว โดยสมาชิกครอบครัวเข้ารับการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและปรับตัวได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สูงขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง โดยผู้วิจัยศึกษานักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาและมาจากครอบครัวหย่าร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 12 ครอบครัว มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาในครอบครัวและพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างได้อย่างเหมาะสม สร้างความเข้าใจกับสมาชิกที่เหลืออยู่และยังสามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดีขึ้นได้

คำถามของการวิจัย

1. โมเดลองค์ประกอบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างไร
2. การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค โดยมีทฤษฎีเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนในครอบครัวหย่าร้างได้เพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลคุณภาพชีวิตครอบครัว
2. เพื่อศึกษาผลการใช้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

สมมติฐานของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลอง

2. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สามารถนำไปใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ได้ข้อมูลคุณภาพชีวิตครอบครัวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในกลุ่มประชากรอื่น ๆ ได้

3. ได้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาช่วยเหลือ และส่งเสริม รูปแบบการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัว อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่สนใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อเป็นการพัฒนา เผยแพร่ให้กว้างขวางต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวหย่าร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เป็นการศึกษาในครอบครัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเพชรบุรี ที่มาจากรอบครัวหย่าร้างและเป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา มีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากรอบครัวหย่าร้างที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี และบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถระบุจำนวนได้ (Infinite population)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากรอบครัวหย่าร้างที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดา จำนวน 500 คน

รวมจำนวนทั้งหมด 1,000 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอนและให้นักเรียนและบิดาหรือมารดาตอบแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

2. การศึกษาผลของการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรีที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 โดยการจัดเรียงลำดับคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวจากคะแนนน้อยไปมาก และเลือกคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในระดับน้อย (น้อยกว่า 2.50)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาและมาจากครอบครัวหย่าร้าง ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มาจากวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวนทั้งสิ้น 24 ครอบครัว โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 12 ครอบครัว การคัดเลือกกำหนดเกณฑ์ดังนี้

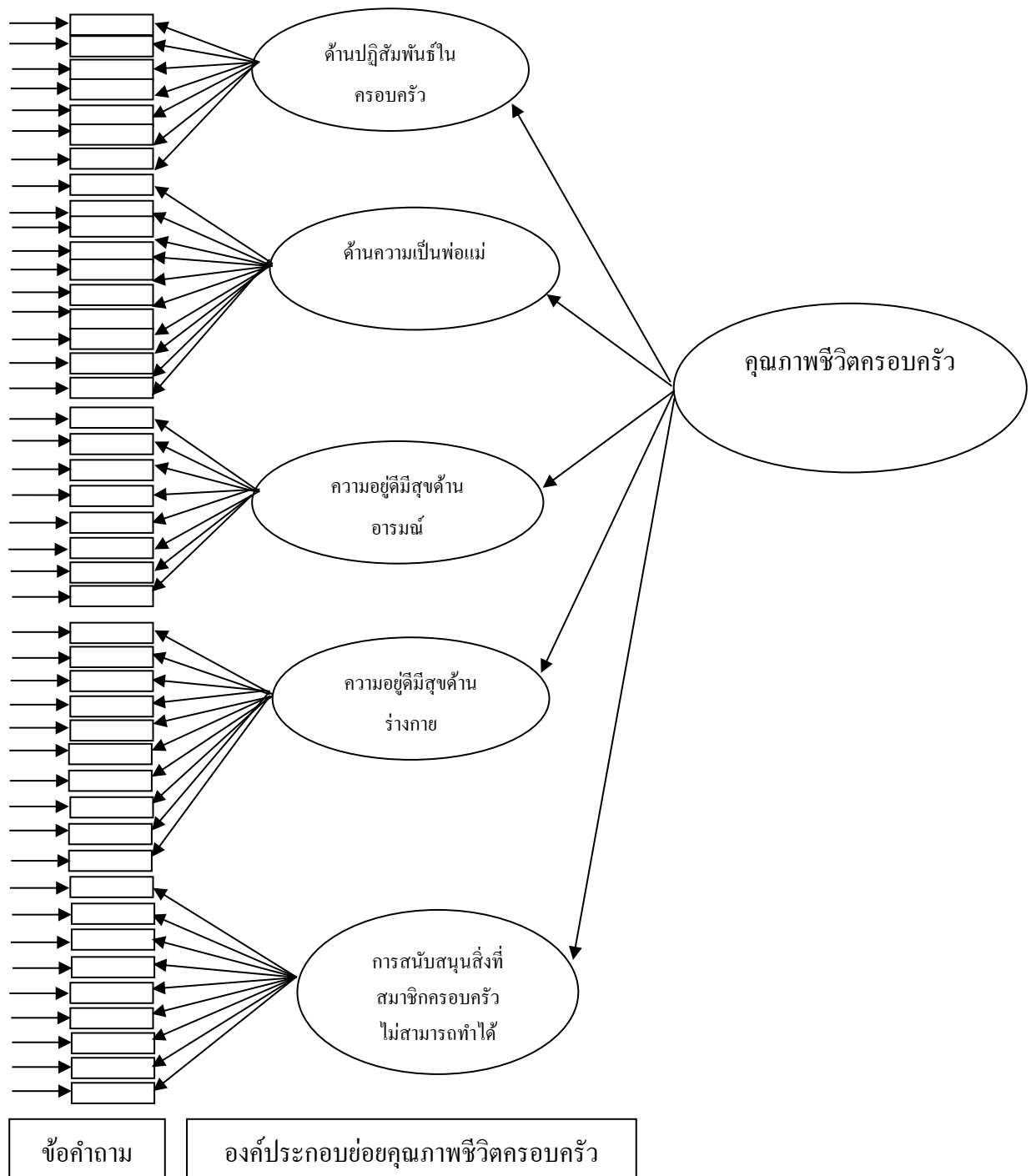
1. มาจากครอบครัวหย่าร้างที่บิดามารดาจดทะเบียนหย่า ไม่เกิน 3 ปี
2. อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา
3. มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระดับน้อย โดยพิจารณาคะแนนของนักเรียนเป็นหลัก และคะแนนของบิดาหรือมารดาประกอบที่มีทิศทางเดียวกัน
4. มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา

1. ตัวแปรต้น (Experimental variable) ได้แก่
  - 1.1 วิธีการที่ใช้ในการทดลอง คือ
    - 1.1.1 การได้รับการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
    - 1.1.2 การไม่ได้รับการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
  - 1.2 ระยะเวลาในการทดลอง
    - 1.2.1 ก่อนการทดลอง
    - 1.2.2 หลังการทดลอง
    - 1.2.3 ติดตามผลการทดลอง
2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

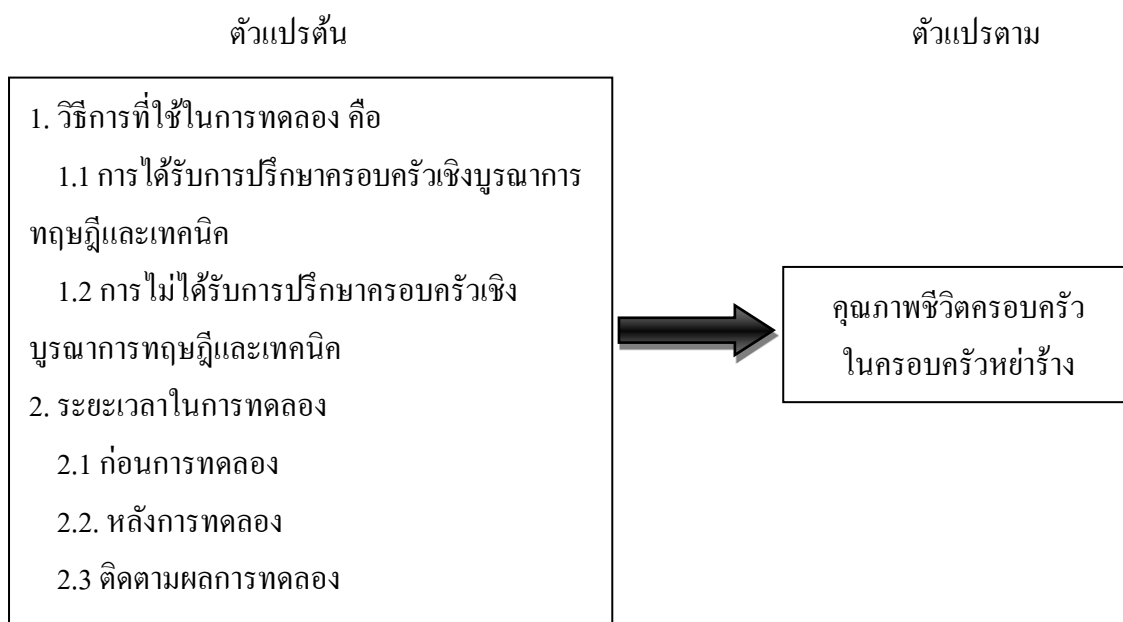
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของการบริการครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณภาพชีวิตครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวแสดงถึงการให้ความรัก ความอบอุ่น ราบรื่นที่ของครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1. ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวแสดงพฤติกรรมต่อสมาชิกในครอบครัวในเรื่องการแสดงความรัก ความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ได้แก่ มีการยินดีให้กำลังใจในทุก ๆ เรื่อง มีความกลมเกลียว มีการเอาใจใส่เอาอาทร ความไว้วางใจ การให้อภัย การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว ได้แก่ การดูโทรทัศน์ การไปซื้อของ การรับประทานอาหารร่วมกัน การสนทนาพูดคุยกัน การพูดคุยกันโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาท่าทาง ได้แก่ การสบตา สีหน้า การสัมผัส เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน การเป็นผู้ฟังที่ดี

1.2 ด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออก ให้ความรักความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย มีการพูดจาสื่อสารที่ดีต่อกัน มีการส่งเสริม ประสบการณ์ชีวิตให้ลูก ฝึกให้รู้จักช่วยเหลืองานบ้าน ฝึกให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง สอนให้ลูกทำความดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาในวัยที่เหมาะสม สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงเวลาที่มามีคุณภาพก็คือ พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกได้เห็น และเลียนแบบได้

1.3 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional well-being) หมายถึง การที่สมาชิก ในครอบครัวรับรู้ของสภาพทางอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และสามารถ บริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เช่น อารมณ์แจ่มใส ปลอดโปร่ง ไม่มีความกังวล มีความสุข มีการจัดการกับความเครียด การดูแลไม่ให้ เกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์

1.4 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical/ material well-being) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเข้ามาเบียดเบียน มีความแข็งแรง สมาชิกในครอบครัว จะมีร่างกายที่ไม่เจ็บป่วย เช่น อาหารและโภชนาการ สมรรถนะทางกาย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ต่าง ๆ ที่อยู่อาศัย สภาวะทางเศรษฐกิจที่พอเพียง ส่งเสริมภาวะสุขภาพ

1.5 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-related support) หมายถึง สมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือสมาชิก คนที่อ่อนแอ สอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้

2. การบริการครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค หมายถึง โปรแกรมการศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นหลักและนำเทคนิควิธี ในหลาย ๆ ทฤษฎีในกลุ่ม โครงสร้างครอบครัวที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตครอบครัว ที่มุ่งเน้นการการนิยามบริบทของครอบครัวได้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิก ทั้งครอบครัว โดยสมาชิกครอบครัวเข้ารับการศึกษา เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน และปรับตัวได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สูงขึ้น โดยผู้วิจัยใช้วิธีการผสมผสานแบบบูรณาการ (Assimilative integration) โดยเลือกใช้การบริการของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิด ทฤษฎีหลักในการออกแบบกระบวนการบริการครอบครัวแบบบูรณาการทั้งหมดและเลือกใช้ เทคนิคจากทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว ประกอบด้วยเทคนิคการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม (Joining) เทคนิคการมองมุมใหม่ (Resuming) เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) เทคนิค การสร้างขอบเขต (Boundary formation) ทฤษฎีพลวัตจิต ประกอบด้วย การศึกษาประวัติครอบครัว

การวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง ให้การปรึกษา จำนวน 12 ครั้งละ 60 นาที ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ขั้นสร้างสัมพันธภาพ เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้การปรึกษากับครอบครัว
  - 2.2 ขั้นค้นหาปัญหา เป็นการสำรวจปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา การระบุปัญหา
  - 2.3 ขั้นมีปฏิสัมพันธ์ เป็นการที่ครอบครัวพูดคุยกันเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นของครอบครัว
  - 2.4 ขั้นตั้งเป้าหมาย เป็นการให้สมาชิกในครอบครัวร่วมกันระบุปัญหาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและสมาชิกในครอบครัวคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร
  - 2.5 ขั้นมอบหมายงาน เป็นการให้สมาชิกในครอบครัวแสดงบทบาทการแก้ไขปัญหาของการให้คำปรึกษาแต่ละครั้ง
3. ครอบครัวหย่าร้าง หมายถึง ครอบครัวของนักเรียนที่บิดามารดามีสภาพสมรสสิ้นสุดลงทางกฎหมายหรือการแยกทางกันของกลุ่มสมรส โดยที่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง
4. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี คัดเลือกจากประชากรที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวน้อยกว่าการเรียงคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปมาก จำนวน 12 ครอบครัว มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว
5. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ได้เข้าร่วม โปรแกรมการให้คำปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัว
  - 1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิตครอบครัว
  - 1.2 ลักษณะของคุณภาพชีวิตครอบครัว
  - 1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว
  - 1.4 ความหมายและความสำคัญของครอบครัว
  - 1.5 รูปแบบของครอบครัว
  - 1.6 คุณลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์
  - 1.7 บทบาทหน้าที่ของครอบครัว
  - 1.8 ความหมายของครอบครัวหย่าร้าง
  - 1.9 สาเหตุของการหย่าร้าง
  - 1.10 ผลกระทบของการหย่าร้าง
  - 1.11 สภาพครอบครัวหย่าร้างที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียว
  - 1.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัวและครอบครัวหย่าร้าง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
  - 2.1 ความหมายของการปรึกษาครอบครัว
  - 2.2 กระบวนการการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการ
  - 2.3 แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.4 เป้าหมายการปรึกษาของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.5 กระบวนการปรึกษาของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.6 บทบาทผู้ให้การปรึกษาของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.7 เทคนิคที่สำคัญของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.8 การบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาครอบครัว
  - 2.9 เทคนิคที่ใช้ในการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์
  - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษาครอบครัว

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน

- 3.1 ความหมายของการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน
- 3.2 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน
- 3.3 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.4 ลักษณะข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน
- 3.5 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ประกอบเชิงยืนยัน
- 3.6 การนำการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน ไปใช้
- 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบเชิงยืนยัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัว

ความหมายของคุณภาพชีวิตครอบครัว

คุณภาพชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลเพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในสังคม ครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะสภาพครอบครัวที่พึงประสงค์ สมาชิกในครอบครัวเรียนรู้ที่จะปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้อย่างดี

อุมาพร เคนศิลา (2554) ให้ความหมายว่า การรับรู้ความรู้สึกถึงความอยู่ดีมีสุข ความผาสุกของครอบครัวที่ดำรงอยู่ที่มีสภาวะองค์รวมในด้าน 1) กายภาพ 2) จิตอารมณ์สังคม และจิตวิญญาณ 3) แหล่งประโยชน์สนับสนุนและ 4) การทำหน้าที่ของครอบครัวที่พึงประสงค์ได้ตามการรับรู้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2550) ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิตครอบครัว หมายถึง การที่ประชาชนมีครอบครัวที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับความผูกพัน การช่วยเหลือและความรับผิดชอบต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวทั้งในด้านจิตใจและวัตถุ

สมพจน์ กวางแก้ว (2547) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวของแรงงานหญิง เป็นความผูกพันรักใคร่ต่อกันและมีโอกาสใกล้ชิดได้ใช้ชีวิตร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว สนับสนุนกันระหว่างบิดา มารดา บุตร ตลอดจนเครือญาติและบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวไม่มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน

Poston and colleagues (2003) คุณภาพชีวิตครอบครัว หมายถึง ความต้องการของคนในครอบครัวจะได้พบกับสมาชิกในครอบครัวอย่างสนุกสนานไปกับชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว และสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสที่จะทำในสิ่งที่มีความสำคัญต่อคนในครอบครัว

Hoffman et al. (2006) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตครอบครัว (Family quality of life) กล่าวว่าหมายถึง การรับรู้ ความรู้สึกถึงความอยู่ดีมีสุข ความผาสุกของครอบครัวที่ดำรงอยู่ที่มีสถานะองค์รวมในด้าน 1) กายภาพ 2) จิตอารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ 3) แหล่งประโยชน์ สนับสนุน และ 4) การทำหน้าที่ของครอบครัวที่พึงประสงค์ คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว จำแนกออกเป็นด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความเป็นพ่อแม่ ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้

สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตครอบครัว หมายถึง การที่ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น อบอุ่นบทบาทหน้าที่ของครอบครัว มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างมีความสุข

ลักษณะของคุณภาพชีวิตครอบครัว

ในประเทศไทยที่ผ่านมาจากการทบทวนวรรณกรรมมีผู้ศึกษาศึกษาบ้างในประเด็นของคุณภาพชีวิตครอบครัวแต่ก็ยังน้อย ซึ่งลักษณะของคุณภาพชีวิตครอบครัวเป็นการใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตครอบครัวมาพัฒนา โดยเพิ่ม โครงสร้างและการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นกรอบประเมิน คุณภาพชีวิตครอบครัวและครอบครัวอยู่ดีมีสุข หมายถึง สภาพครอบครัวที่พึงประสงค์อันเกิดจากการรวมตัวในรูปแบบที่หลากหลายของบุคคลที่มาดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย สามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน พึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถปรับตัวได้อย่างสร้างสรรค์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่เกื้อกูลสังคมอย่างมีคุณธรรม จากกรอบแนวคิด ดังกล่าว ได้จำแนกองค์ประกอบของครอบครัวอยู่ดีมีสุข เป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. รูปแบบครอบครัว หมายถึง ลักษณะโครงสร้างที่มีความหลากหลายของการรวมตัวของสมาชิกที่มีจุดหมายในการสร้างครอบครัวร่วมกัน
2. บทบาทหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง การทำหน้าที่ของครอบครัวที่จะดูแลความต้องการ และพัฒนาคุณภาพของสมาชิกอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความเป็นอยู่ทั้ง ร่างกายและจิตใจ ด้านการพัฒนาปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นแหล่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม
3. สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ที่เพิ่มความผูกพัน เคารพรักและเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งประเมินได้จากพฤติกรรม การสื่อความหมาย มีส่วนร่วมปรึกษาหารือ ตัดสินใจ และทำกิจกรรมในบรรยากาศที่สงบสุข
4. การพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถของครอบครัวที่อยู่รอด โครงสร้างทำหน้าที่ และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีโดยสมาชิกทั้งหญิงและชายช่วยกันปรับตัวในกระแสสังคม

ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งประเมินได้จากการดูแลตนเองได้ทางด้านเศรษฐกิจการจัดการชีวิตความเป็นอยู่
สุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม

5. การเกื้อกูลสังคมอย่างมีคุณธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรม
ที่สร้างสรรค์และ/ หรือช่วยเหลือสังคม โดยไม่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือสร้างปัญหา
สังคม

สรุปได้ว่าลักษณะของคุณภาพชีวิตครอบครัว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วย
รูปแบบครอบครัว การทำหน้าที่ของครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
การพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วมของครอบครัวในกิจกรรมที่สร้างสรรค์

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัว

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัวมีหลายคนได้ให้เกี่ยวกับองค์ประกอบ
ไว้หลายประเด็นและมีความเหมือนและแตกต่างกันในแต่ละองค์ประกอบ

คารุณี จงอุดมการณ์ (2551) ที่ได้ศึกษาเพื่อสร้างดัชนีชี้วัดเพื่อวัดความอยู่ดีมีสุข
ของประชาชน ครอบครัวและชุมชนที่อยู่ภายใต้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในระดับตำบล โดยมีขั้นตอนการพัฒนาดัชนีหลายขั้นตอน วิเคราะห์องค์ประกอบในขั้นสุดท้ายได้
6 องค์ประกอบ มี 38 ตัวแปร คือ 1) การสืบทอดจารีตประเพณีปฏิบัติในชุมชน 2) การมีและ
การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดี 3) ความมั่นคงในการดำรงชีวิตส่วนบุคคล 4) การมีสุข
ภาวะแบบองค์รวม 5) ความมั่นคงทางชีวิตในครอบครัวและชุมชน 6) ความปลอดภัยจาก
สิ่งแวดล้อมและสารพิษ นอกจากนี้ยังมีตัววัดของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำมาตรฐานสำหรับมาตรฐานครอบครัว
เข้มแข็งเป็นการพัฒนาต่อยอด สังเคราะห์ขึ้นจากดัชนีชี้วัด ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว
โดยกำหนดตัวชี้วัดครอบครัวเข้มแข็งด้านสัมพันธภาพระดับครอบครัว ดังนี้ 1) จำนวนคู่สมรส
ที่มีการบอกกล่าวการใช้ชีวิตคู่ตามประเพณีให้เป็นที่รับทราบและเป็นที่ยอมรับในหมู่ญาติมิตร
2) สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกถึงความรักต่อกันเคารพนับถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
ทางกาย วาจา ใจ (เช่น ไหว้ผู้ใหญ่ ลูบหัวลูบ กอด สัมผัสอย่างอ่อนโยน ถามทุกข์สุข) 3) สมาชิก
ในครอบครัวมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากันและทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นประจำอย่างน้อย 1 ครั้ง/ สัปดาห์
4) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของครอบครัว
และลงมือทำร่วมกัน 5) ครอบครัวที่มีสมาชิกร่วมกันรับผิดชอบภาระการงานของครอบครัว

Zuna, Selig, Summers and Turnbull (2009) ซึ่งคุณภาพชีวิตครอบครัวประกอบไปด้วย
4 ด้านคือ ด้านกายภาพ (Physical domain) ด้านจิตอารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ (Psychological
domain) ด้านแหล่งประโยชน์สนับสนุน (Social relationships) ด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว

Isaac et al. (2007) ได้พัฒนาเครื่องมือการวัดคุณภาพชีวิตที่ได้ใช้ในออสเตรเลีย แคนาดา และ อิสราเอล พบว่ามี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาพ การเงิน ความสัมพันธ์ ในครอบครัว การได้รับความช่วยเหลือ การบริการต่าง ๆ ที่ครอบครัวได้รับ ค่านิยมการดำรงชีวิต การเตรียมงานอาชีพ นันทนาการ และ ความสัมพันธ์ในชุมชน

Aznar and Castanon (2005) ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัวประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือความอยู่ดีมีสุขทางกายภาพ ความอยู่ดีมีสุขทางอารมณ์ความแข็งแกร่งและ พัฒนาการส่วนบุคคล กฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกับคู่สมรส ชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์กับชุมชน

Summers, Poston & Turnbull. (2005) พัฒนาและทดสอบเครื่องมือการประเมินคุณภาพ ชีวิตครอบครัว มี 5 องค์ประกอบ คือ ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว การทำหน้าที่บิดามารดา ความอยู่ดีมี สุขทางอารมณ์ ความอยู่ดีมีสุขทางกายภาพและการได้รับการสนับสนุนจากแหล่งที่มีประ โยชน์

Hoffman et al. (2006) ได้ศึกษาองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family interaction) 2) ด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) 3) ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional well-being) 4) ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical/ material well-being) 5) การสนับสนุนสิ่งที่ สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-related support)

สรุปได้ว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวมี 5 องค์ประกอบผู้วิจัยเลือกใช้ตามแนวคิด Hoffman et al. (2006) มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว 2) ด้านความเป็น พ่อแม่ 3) ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ 4) ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย 5) การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิก ครอบครัวไม่สามารถกระทำได้

ความหมายและความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกของสังคม เป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาทุกช่วง อายุในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

Friedman, Bowden & Jones (2003) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง บุคคลสองคนหรือ มากกว่าสองคนขึ้นไป ที่มีความผูกพันกัน มีความใกล้ชิดทางอารมณ์ และถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่ง ของครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวตนเอง มีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังนี้

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนผูกพันกันด้วยการสมรสหรือผูกพันกัน ทางสายเลือดหรือการรับเป็นบุตรบุญธรรม เช่น การผูกพันกันระหว่างสามี ภรรยา เกิดขึ้นโดย การแต่งงาน สัมพันธภาพระหว่าง พ่อ แม่ ลูก เกิดขึ้นโดยสายเลือดร่วมกัน การรับเป็นบุตรบุญธรรมด้วย
2. สมาชิกของครอบครัวจะอยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกันหรือบางครั้งแยกไปอยู่ ต่างหากสมาชิกเหล่านั้นยังคงยอมรับครัวเรือนเดิมเป็น “บ้าน” ของตนสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ ร่วมกันภายใต้หลังคาเรือนเดียวกัน

3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการมีปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ของบุคคล ซึ่งแสดงออกตามบทบาททางสังคมของความเป็นสามีและภรรยาพ่อแม่ ลูกชาย ลูกสาว บทบาทเหล่านี้แต่ละครอบครัว ได้รับอิทธิพลมาจากประเพณีและประสบการณ์

4. ครอบครัวจะรักษาและคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา โดยจะมีลักษณะเฉพาะ ในแต่ละครอบครัว มีการผสมผสานแบบแผนของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน ปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นจึงมีแบบแผนวัฒนธรรมเฉพาะขึ้นมาใหม่ในทุก ๆ ครอบครัวที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นหน่วยพื้นฐานของชีวิต เป็นสถาบันที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคล ให้ก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผ่านประสบการณ์แห่งการอยู่ร่วมกัน แบ่งปันกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งระหว่างบุคคลภายในครอบครัวและระหว่างบุคคลกับสังคมภายนอก ครอบครัวบุคคลเหล่านี้มีกรอบวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของครอบครัวร่วมกัน

วรุณี ชาดิประเสริฐ (2553) ได้ให้ความหมายของครอบครัว หมายถึง หน่วยพื้นฐานทาง สังคมที่เล็กที่สุดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีความ รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิต

มาลัยรัตน์ โอพารวัต (2548) อธิบายว่า สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์ สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลานานมีความผูกพัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีบทบาท หน้าที่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน มีการสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้มีความคิดและเกิดความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งยังเป็นสถาบัน ที่ถ่ายทอดแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

ฐิติกัลยา หวังเจริญ (2543) กล่าวถึง ครอบครัวซึ่งหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ ทางจิตใจมีการพึ่งพองทางสังคมและเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสายเลือด ครอบครัว มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ ของสถาบันครอบครัว วิถีชีวิต ของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อ คุณภาพ ค่านิยม พฤติกรรม เจตคติของสมาชิกในครอบครัว

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540) ได้แสดง ความคิดเห็นว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกัน ทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนิน ชีวิตร่วมกันรวมทั้งการพึ่งพิงกันทางสังคม และเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย และทางสายโลหิต

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2546) ได้ให้ความหมายของครอบครัวไว้ว่า หมายถึงสถาบัน ทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

ความสำคัญของครอบครัว

1. ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ทำหน้าที่ในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ของสมาชิกเกิดใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ ทารกและเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการให้การศึกษาในครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพของคนและบุคลิกภาพซึ่งรวมทั้งค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน วิธีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อกันและกัน

3. ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตของสมาชิกของครอบครัว ทุกคนวิถีชีวิตนี้รวมทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของสังคม

4. ครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดและเป็นพื้นฐานของสังคม ครอบครัวบางครอบครัวมีบทบาทเป็นหน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจโดยตรง

5. ครอบครัว ชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อกันและกันต่างมีกระบวนการวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีการหยุดนิ่ง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

6. ปัญหาสังคมหลายประการจะป้องกันได้ โดยสถาบันครอบครัวที่รวมตัวกันได้ จะเป็นพลังกลุ่ม/ ชุมชนที่สามารถพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของตนเองได้

สรุปความหมายครอบครัว หมายถึง สถาบันแห่งแรกประกอบด้วยคนมากกว่า 1 คน ขึ้นไป ที่มีความผูกพันกันสัมพันธ์กันทางสายโลหิต หรือกฎหมาย มีความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกันมีความ รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิต

รูปแบบของครอบครัว

ในสังคมไทยมีครอบครัวหลายรูปแบบแตกต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับบริบทและความเหมาะสมของของแต่ละครอบครัวมีทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย

สุพัตรา สุภาพ (2533) ได้แบ่งครอบครัวเป็น 3 ประเภท

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย สามิ ภรรยาและบุตร (หรือบุตรบุญธรรม) เป็นครอบครัวที่สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดที่สุด ครอบครัวประเภทนี้มีอิสระสูงมาก แต่ก็ทำให้ห่างเหินจากญาติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความว้าเหว่ และขาดความอบอุ่นได้ในภายหลัง

2. ครอบครัวขยาย (Extended family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย ครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง ซึ่งอาจพักอาศัยอยู่บ้านหลังเดียวกันหรืออยู่ในเขตบ้านเดียวกันหรืออาจอยู่ใกล้เคียงกันก็ได้ โดยมีพี่น้องที่สมรสแล้วหลายคู่ และมี ปู่ ย่า ตา ยาย รวมอยู่ด้วยซึ่งบางครอบครัวอาจมีสมาชิกถึง 20 คนก็ได้ ญาติพี่น้องต่างก็ช่วยกันเลี้ยงดูลูกหลาน ถือว่าครอบครัวประเภทนี้เป็นครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น สมาชิกอาวุโสสูงสุดจะเป็นหัวหน้าครอบครัวคอยควบคุมดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว

3. ครอบครัวที่มีสามีหนึ่งคนและภรรยาหลายคน (Polygamous family) ครอบครัวประเภทนี้ เป็นครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัวหรือมากกว่า โดยมีสามีและพ่อร่วมกัน

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2540) ได้กล่าวถึงรูปแบบครอบครัวมี 6 ประเภท คือ

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

2. คู่สมรสที่ไม่มีบุตร (Childless couples) ประกอบด้วย สามี ภรรยา

3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (One-parent family) ประกอบด้วยลูกและพ่อหรือแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกตามลำพังเนื่องจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตหย่าร้างหรือแยกทางไปหรือแม่ที่เลี้ยงลูกนั้นเป็นแม่ที่ไม่ได้แต่งงาน เป็นต้น

4. ครอบครัวบุญธรรม (Adoptive family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และบุตรบุญธรรม

5. ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (Reconstituted family) ประกอบด้วยหญิงชายที่มาอยู่ร่วมกันโดยฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นหม้ายหรือมีการหย่าร้างมาก่อน

6. ครอบครัวขยาย (Extended family) ประกอบด้วยเครือญาติตั้งแต่ 3 ชั่วคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันโดยการเกิดหรือการแต่งงานมาอยู่ร่วมกัน

ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ (2545) ได้กล่าวถึง รูปแบบของครอบครัวที่พบได้บ่อยมี ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) หมายถึง พ่อแม่และลูก ๆ อยู่ในบ้านเดียวกัน โดยไม่มีญาติคนอื่น ๆ อยู่ด้วย

2. คู่สมรสที่ไม่มีลูก (Childless couple) หมายถึง คู่สามีและภรรยาที่อยู่ในบ้านเดียวกัน และไม่มีลูก

3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (Single-parent family) พ่อหรือแม่เพียงคนเดียวที่อยู่กับลูกและเลี้ยงลูกในกรณีนี้พ่อแม่มักจะแยกทางกัน หย่าจากกัน หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิต เช่น แม่เลี้ยงลูกสาว 2 คน โดยไม่มีพ่ออยู่ด้วย ส่วนพ่อแยกไปแต่งงานใหม่มีครอบครัวใหม่

4. ครอบครัวที่มีลูกบุญธรรม (Adoptive family) หมายถึง พ่อแม่ที่รับลูกบุญธรรมมาเลี้ยงดูเป็นลูกของตนเอง

5. ครอบครัวขยาย (Extended family) หมายถึง พ่อแม่และลูกอยู่ร่วมกันบ้านเดียวกันกับญาติคนอื่น ๆ ซึ่งมักจะเป็นปู่ย่า ตายาย หรือลุงป้า น้าอา

6. ครอบครัวที่พ่อแม่มีการแต่งงานใหม่หรือครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง (Reconstituted or remanigage or stepfamilies) หมายถึง ครอบครัวที่พ่อและหรือแม่เคยผ่านการแต่งงาน หรือเคยมีครอบครัวมาก่อน ได้แก่ พ่อที่หย่าจากภรรยาคนแรกแล้วมาแต่งงานกับภรรยาคนที่ 2 และอาจมีลูกคิดมาด้วยก็จะมีความเป็นพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง หรือพ่อใหม่ แม่ใหม่ และมีความเป็นพี่น้อง ต่างบิดาหรือต่างมารดา

สรุปรูปแบบของครอบครัวนั้นมีลักษณะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของสมาชิกในครอบครัว โดยแบ่งรูปแบบของครอบครัวออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ครอบครัวขยาย (Extended family) ครอบครัวเครือญาติ (Step family) ซึ่งรูปแบบและโครงสร้างของครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตของครอบครัว

คุณลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์

ลักษณะครอบครัวไทยที่พึงประสงค์ตามนโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว (2542) ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว สนิทกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้ออาทร มีการพูดคุยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการแก้ปัญหาพร้อมกันอย่างสร้างสรรค์
2. สมาชิกในครอบครัว มีการทำกิจกรรมร่วมกันและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
3. พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวมีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดและอดออม ร่วมกันเสริมสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคง
4. พ่อ แม่ หรือ หัวหน้าครอบครัวต้องทำตนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมไม่เลิอกปฏิบัติ ไม่ทำร้ายกันและกัน อบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ให้เป็นคนดีและมีประโยชน์ต่อสังคม ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมของศาสนา
5. พ่อแม่ หัวหน้าครอบครัว หรือ ผู้ใหญ่ในครอบครัว ถ่ายทอดการเรียนรู้ และภูมิปัญญาแก่สมาชิก และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา มีความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และรู้จักใช้เหตุผล
6. สมาชิกครอบครัวมีสุขภาพดี รู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง สถานที่อยู่อาศัยให้สะอาดถูกสุขลักษณะ และเป็นระเบียบเรียบร้อย
7. สมาชิกครอบครัวบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษาสีงแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย
8. สมาชิกปฏิบัติตนตามครรลองประเพณีไทยในครอบครัว เคารพกฎหมาย รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองดี มีความเชื่อมั่นและปฏิบัติตนส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

Fromm (1980 อ้างถึงใน สายสุรี จุติกุล, 2540, หน้า 15-23) ความอบอุ่นนั้นต้องมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ต้องเอาใจใส่ดูแล และเอื้ออาทรกัน
2. ต้อง “รู้จัก” คนที่เรารัก
3. ต้องเคารพกันและกัน
4. ต้องมีความรับผิดชอบ

5. ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน
6. ต้องให้กำลังใจกันและกัน
7. ต้องให้อภัยกันและกัน
8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว
9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ
10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว
11. ต้องรู้จักหน้าที่ในครอบครัว และช่วยเหลือกันและกัน
12. มีความใกล้ชิดทางสัมผัสด้วย

สันติ บางอ้อ (2548) ได้ให้แนวทางการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการว่าอย่างน้อยควรรีความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในครอบครัวอย่างเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา กาย ใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม เพื่อให้สมาชิกมีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีจิตสำนึก ทักษะคิดและพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม

2. การสร้างหลักประกันคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งแก่ครอบครัวทั่วไป ครอบครัวเสี่ยงและครอบครัวในภาวะวิกฤต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการออม การประกันสุขภาพ หรือระบบประกันภัยแก่ครอบครัวให้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

3. การสร้างระบบหรือกลไกการบริหารจัดการให้เกื้อหนุนการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง เช่นการใช้สื่อที่สร้างสรรค์ครอบครัว การปฏิรูปกฎหมาย การดำเนินมาตรการทางภาษีที่เอื้ออำนวย และการมีระบบข้อมูลเพื่อการติดตามประเมินผลการพัฒนาครอบครัว

4. การสนับสนุนบทบาทของสถาบันครอบครัวในการเป็นทุนทางสังคมในการพัฒนา สังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่าคุณลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์ต้องเอาใจใส่ดูแล และเอื้ออาทรกัน ต้องมีความรับผิดชอบ ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน ต้องให้อภัยกันและกัน ต้องรู้จักสื่อสาร ในครอบครัว

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว

Friedman et al. (1993) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ครอบครัว ไว้ว่า เป็นงานที่พึงปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกในครอบครัวซึ่งแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดคล้องกับหน้าที่ของครอบครัว เป็นกิจกรรมที่สมาชิกครอบครัว ควรปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสมดุล ความสุข ในครอบครัวหรือคุณภาพชีวิตของครอบครัว

จินตนา วัชรสินธ์ (2548) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของครอบครัวมีหน้าที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ เป็นหน้าที่พื้นฐานที่สำคัญของครอบครัว ที่ต้องตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ จิตใจ และจิตวิญญาณซึ่งแสดงออกด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่และช่วยเหลือ แก่สมาชิกครอบครัว มีผลให้สมาชิกครอบครัวรู้สึกถึงความรัก ความอบอุ่น รู้สึกได้รับการยอมรับ เป็นบุคคลสำคัญของครอบครัว รู้สึกไม่ถูกทอดทิ้ง รู้สึกมั่นคงปลอดภัย สมาชิกมีความผูกพันกัน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีบุคลิกภาพและการแสดงออก ของพฤติกรรมที่เหมาะสม มั่นคง และรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ซึ่งพบว่าลักษณะ ครอบครัวอบอุ่นนั้นต้อง ประกอบไปด้วยคนในครัวเรือนมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากัน พ่อ แม่ ลูก หรือญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ประจำในครัวเรือนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น รับประทานอาหารด้วยกัน ใช้เวลาพูดคุยกัน พักผ่อนหย่อนใจด้วยกัน ดูหรือฟังความบันเทิงด้วยกัน เล่นกีฬาด้วยกัน ร่วมกัน ปรับปรุงที่อยู่อาศัย มีความเคารพนับถือกัน

ซัด สีอ้วน (2545) กล่าวว่าบทบาทหน้าที่ของครอบครัวหน้าที่ มีหน้าที่ในการอบรม เลี้ยงดูสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณภาพของสังคม หน้าที่ในการดูแลสุขภาพเป็นหน้าที่ โดยตรงของครอบครัวในการดูแลสุขภาพสมาชิกทั้งภาวะสุขภาพปกติและเบี่ยงเบน ดังนั้นหน้าที่ ในการดูแลสุขภาพครอบครัวในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงเป็นการประเมินถึงการปฏิบัติของครอบครัว ต่อสมาชิก ในครอบครัวครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิต ได้แก่ สุขภาพสมาชิกทั้งภาวะสุขภาพ ปกติ และเบี่ยงเบนไปให้ความสำคัญต่อภาวะสุขภาพ หน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่เป็นหน้าที่ พื้นฐานของครอบครัวที่ประกอบไปด้วย สมาชิกที่ผูกพันทางกฎหมายและสายโลหิต ดังนั้น ครอบครัวต้องมีสมาชิกใหม่เพื่อสืบเชื้อสาย ให้มีผู้สืบสกุล มีการวางแผนครอบครัว หน้าที่ ในการให้ตำแหน่งทางสังคม เมื่อครอบครัวให้กำเนิดบุตรขึ้นมาแล้วจะต้องให้ตำแหน่งทางสังคม แก่สมาชิกทันที ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สัญชาติ ศาสนา ลักษณะทางชีวภาพ ครอบครัว จะต้องมีหน้าที่ ความรับผิดชอบจัดหา สิ่งที่เป็นพื้นฐาน ในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ให้การศึกษาเพื่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีสามารถอยู่ในสังคม ได้ อย่างมีความสุข หน้าที่ในการจัดการทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีหน้าที่ในการหารายได้ เพื่อนำมาจัดหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกครอบครัว

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2536) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของครอบครัว แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. หน้าที่พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น การจัดให้สมาชิกมีที่อยู่อาศัย มีเครื่องนุ่งห่ม ดูแลเรื่องสุขภาพอนามัย เป็นต้น
2. หน้าที่ในการส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม เช่น ความเป็น ตัวของตัวเอง เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น

3. หน้าที่แก้ไขวิกฤตการณ์หรือความเครียดที่จะมาทำลายความสมดุลของครอบครัว เช่น เมื่อมีสมาชิกเจ็บป่วยหรือตกงาน เป็นต้น การที่ครอบครัวจะทำหน้าที่เหล่านี้ได้สำเร็จ ครอบครัวจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสมซึ่งได้แก่ รูปแบบของความสัมพันธ์ของสมาชิก กฎเกณฑ์และบทบาท ที่แน่นอนให้สมาชิกและครอบครัวที่ทำหน้าที่อย่างเหมาะสม มีลักษณะดังนี้

3.1 มีขอบเขตที่เหมาะสมทั้งขอบเขตส่วนบุคคล ขอบเขตระหว่างระบบย่อยภายในครอบครัวและระหว่างครอบครัวกับระบบภายนอก

3.2 มีความผูกพันทางอารมณ์ที่เหมาะสม ไม่ห่างกันจนเกินไป และไม่ใกล้ชิดเกินไป

3.3 มีการจัดลำดับอำนาจและความเป็นผู้นำที่เหมาะสมชัดเจน

3.4 สมาชิกมีบทบาทและหน้าที่ชัดเจน

3.5 มีความยืดหยุ่นในโครงสร้างและการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว

3.6 สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 มีการจัดระบบภายในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3.9 มีเครือข่ายทางสังคมที่ดี รวมทั้งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวเดิม

3.10 มีการใช้เวลาว่างร่วมกันระหว่างสมาชิกตามสมควร

จิตติภคยา หวังเจริญ (2543) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวมี ดังนี้

1. บทบาทในการพัฒนาตนเอง

2. บทบาทต่อครอบครัว บทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีดังนี้

2.1 บทบาทของมารดา การปฏิบัติของมารดาต่อบุตรย่อมมีผลกระทบต่อ จิตใจของบุตรมาก มารดาที่ปฏิบัติอย่างมีเหตุมีผลจะให้ผลดีต่อบุตรมาก

2.2 บทบาทของบิดา การปลูกฝังลักษณะที่ดีให้แก่บุตร โดยเฉพาะบุตรชายนั้น บิดามีบทบาทสำคัญมาก การเลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตยดีกว่าเลี้ยงลูกแบบเผด็จการ

2.3 การอบรมของบิดามารดาต้องอบรมด้วยเหตุผลว่าอะไรเป็นอะไรจนลูกเข้าใจ อย่าใช้อารมณ์โกรธ เมื่อสอนลูกแล้วต้องควบคุมไม่ให้ลูกทำผิดซ้ำ ถ้าบอกแล้วทำผิดอีกต้องทำโทษ ควรหลีกเลี่ยงการตีด้วยการบันดาลโทสะ เมื่อจะตีต้องเรียกลูกมาพูดให้เข้าใจก่อน ทำให้ลูกสำนึกผิดก่อนและลงโทษพอสมควร

3. ครอบครัวต้องมีสัมพันธภาพภาพที่ดีต่อกันสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของสมาชิกในครอบครัว ทำให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคง โดยส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการกิจของครอบครัว ปฏิบัติตามภารกิจเกี่ยวเนื่องกัน โดยมุ่งส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเหลือเกื้อกูล

สรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่ของครอบครัว คือการอบรมเลี้ยงดู หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู
สั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณภาพของสังคม ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวตระหนัก
ในบทบาทหน้าที่ในภารกิจของครอบครัว ปฏิบัติตามภารกิจเกื้อกูลกัน

ความหมายของครอบครัวหย่าร้าง

วันทนา กลิ่นงาม (2525) กล่าวว่า การหย่าร้าง คือ การสิ้นสุดสถานภาพการสมรส
ระหว่างหญิงชายที่เคยอยู่กินร่วมกันตามเงื่อนไขการแต่งงาน รวมถึงการหย่าร้างที่มีการจดทะเบียน
หย่าและไม่มีการจดทะเบียนหย่าอย่างถูกต้อง

ศิริรัตน์ ศิลอาภรณ์ (2545) การหย่าร้าง หมายถึง การสิ้นสุดชีวิตคู่ เนื่องจากไม่สามารถ
ปรับตัวเข้าหากันได้ หรือมีเหตุผลทางสังคมอย่างอื่น การหย่าร้างของกลุ่มสมรส มี 2 แบบ คือ การหย่า
โดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย และการหย่าโดยการฟ้องหย่า

สุพัฒนา เดชาดิวงษ์ ณ อรุณยา (2547) กล่าวว่า การหย่าร้างเป็นการสิ้นสุด อย่างหนึ่ง
ของชีวิตสมรส ชีวิตสมรสอาจสิ้นสุดได้ แต่ครอบครัวจะสิ้นสุดมิได้ ครอบครัวต้องดำรงอยู่ต่อไป
โดยมีผู้นำที่เป็นทั้งพ่อและแม่ในคนเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

โสภา ชปิลมันท์ (2534) ได้แสดงความคิดเห็นว่า จากสถานะเศรษฐกิจสังคมบีบคั้น
ทำให้คนให้ความสำคัญของครอบครัวน้อยลง เวลาที่ให้แก่กันน้อยลง การพูดคุยน้อยลง
ให้ความสนใจกันน้อย ทำให้ส่งผลต่อความคับข้องใจของสมาชิกภายในครอบครัวนำไปสู่
การแตกแยก เด็กที่มีปัญหาทางด้านจิตใจมักจะมีสาเหตุมาจาก ครอบครัว โดยเฉพาะปัญหา
การหย่าร้างจะมีอัตราสูงขึ้นและมีแนวโน้มจะเป็นปัญหามากขึ้นในอนาคต

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545) ได้กล่าวไว้ ว่าการหย่าร้างเป็นการสูญเสียที่สำคัญในชีวิต
ของบุคคล ความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส ความต้องการทางอารมณ์ของบุคคลที่ได้รับการตอบสนอง
ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความอบอุ่น การพัฒนาเอกลักษณ์ของแต่ละคนรวมทั้งความต้องการทางเพศ
ความสัมพันธ์นี้สิ้นสุดลงจะเกิดความผันผวน ทางอารมณ์อย่างรุนแรง ปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่
ความไม่สงบสุขในชีวิตคู่และการหย่าร้าง

สุพัตรา สุภาพ (2533) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับครอบครัวหย่าร้างว่า การสิ้นสุดชีวิต
แต่งงานของกลุ่มสมรสเป็นการแตกแยกของบุคคล ที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดการหย่าร้าง
ในตัวของตนเอง เป็นเรื่องเศร้า เป็นการทำลายความรัก ความเชื่อของบุคคลที่เคยผูกพันกัน
อย่างลึกซึ้ง สำหรับกลุ่มสมรสที่เกิดความแปลกแยกกัน จนการอยู่ด้วยกันจะกลายเป็นความทุกข์
ที่เพิ่มพูน

อุบลรัตน์ ฆวีวงศ์ (2543) ได้อธิบายว่า ความแตกแยกในครอบครัวเป็นการสิ้นสุด
และความผูกพันกันในฐานะสามีภรรยา คือ การหย่าร้าง หมายถึง การยกเลิกทะเบียนสมรสซึ่งเป็น
การแสดงความเป็นสามีภรรยาในทางกฎหมายด้วย ครอบครัวเหล่านี้จะประสบความขัดแย้ง

ที่รุนแรง ทะเลาะวิวาทกันหรือทำร้ายร่างกายกันมาก่อน โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างสะสมความรู้สึกที่ขมขื่นร้าวราน ทางด้านจิตใจ แต่คู่สมรสอาจทำการหย่าร้างอย่างสร้างสรรค์อาจเกิดขึ้นได้

โดยทั้งสองฝ่ายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เมื่อมองคูชีวิตว่าเข้ากันไม่ได้ ก็หาทางออกโดยแยกทางกัน แต่ยังคงความเป็นเพื่อนต่อกัน ความเป็นพ่อแม่ต่อลูก และความรับผิดชอบต่อกัน เช่น เรื่อง ค่าใช้จ่าย ซึ่งจะมีผลดีกับ ลูกมากกว่าการอยู่ด้วยกัน แต่ยังทะเลาะกันเป็นประจำ

วรุณี ชาติประสิทธิ์ (2553) ครอบครัวยหย่าร้าง หมายถึง สภาพของครอบครัวที่มีการสิ้นสุดของสภาพชีวิตสมรส หรือการแยกทางกันของกลุ่มสมรส การหย่าร้าง ซึ่งเป็นเรื่องเศร้าของทุกฝ่าย และที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้ง สามภรรยาผู้หย่าร้างรวมทั้งบุตรและประสบการณ์ที่ไม่แจ่มใสในอันปลการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมด้วย

สรุปได้ว่าครอบครัวหย่าร้างหมายถึง สภาพของครอบครัวมีการสิ้นสุดของสภาพชีวิตสมรส หรือการแยกทางกันของกลุ่มสมรส

สาเหตุของการหย่าร้าง

สาเหตุการที่ทำให้คู่สมรสตัดสินใจหย่าร้างมีหลายประการดังที่ เบญจพร ปัญญา (2541) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คู่สมรสหย่าร้าง ดังนี้

1. คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนอกใจ พบก่อนข้างบ่อ
2. ปัญหาเศรษฐกิจเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและลงเอยด้วยการหย่าร้าง
3. ความขัดแย้งเรื่องการเลี้ยงดู การทำงาน การเงิน
4. การทารุณทั้งร่างกายและจิตใจ
5. คู่สมรสติดยาเสพติด/ สุรา
6. ปัญหาทางด้านจิตใจ/ ปัญหาทางเพศของกลุ่มสมรส
7. ทักษะที่ไม่ตรงกันในด้านกิจวัตรประจำวัน การใช้เวลาว่างอื่น ๆ เป็นต้น

โกศล วงศ์สวรรค์ (2544) กล่าวถึง สาเหตุของการหย่าร้างหรือทำให้เกิดการฟ้องหย่าได้ ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายดังต่อไปนี้

1. สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันท์ภริยา หรือภริยามีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้
2. สามีหรือภริยาประพฤติชั่วเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง ได้รับการดูถูกเกลียดชัง เมื่ออยู่ร่วมกันจะทำให้ได้รับความเสียหายเดือดร้อนเกินควร
3. สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งอย่างร้ายแรง

4. สามีหรือภริยาละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี
5. สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ
6. สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายตามสมควร
7. สามีหรือภริยามีภริยาหรือสามีติดต่อกันมาเกินสามปี จะทนอยู่ร่วมกันต่อไปไม่ได้
8. สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันจะเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง
9. สามีหรือภริยาผิดพันกันบนที่ผ้าใ้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ
10. การเห็นห่างของกลุ่มสมรสหรือการอยู่ร่วมกันเป็นปีหรือเป็นเดือนโดยไม่มี
ความสัมพันธ์ ทางเพศฉันท์สามีภริยา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการหย่าร้าง

Coleman and Ceressy (1980 อ้างถึงใน ยุวดี ทับแสง, 2544, หน้า 39) กล่าวถึงสาเหตุ
การหย่าร้างเนื่องจาก

1. ขนาดของครอบครัวเล็กลง แนวโน้มของครอบครัวในปัจจุบันเป็นอิสระและมีขนาด
เล็กไม่ต้องพึ่งพาญาติพี่น้องมากนัก การตัดสินใจหย่าร้างของสามีภรรยาจึงเป็นไปได้โดยง่ายตาย
และ ก็ไม่มีใครมาบังคับได้ ไม่มีความผูกพันมากนัก

2. การเปลี่ยนแปลงบทบาทของสามีภรรยา แต่เดิมสามีมีหน้าที่ประกอบอาชีพหารายได้
เลี้ยงดูภรรยาต้องพึ่งพากันในการประกอบอาชีพปัจจุบันต่างฝ่ายจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน
เพราะลำพังสามีอาจมีรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัวชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันทางด้าน
การศึกษา และ โอกาสในการทำงานหาได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น ต่างฝ่ายต้องพึ่งพากัน
น้อยลง ผู้หญิงจึงมีสิทธิเลือกที่จะแยกทางจากสามีที่มีเจตคติไม่ตรงกันได้ง่ายขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการหย่าร้างเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา การหย่าร้างเป็นเรื่องผิด
ศีลธรรม หญิงหม้ายเป็นที่รังเกียจจากสังคมในบางประเทศมีการต่อต้านการหย่าร้าง ปัจจุบันเจตคติ
เรื่องการหย่าร้างเปลี่ยนไป บุคคลรู้สึกว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องแก้ปัญหาที่ดี ดีกว่าทนอยู่ด้วยกัน
อย่างมีความทุกข์ กฎหมายเปิดโอกาสให้สามีภรรยาหย่าร้างโดยไม่มีความผิดหากกระทำอย่างถูกต้อง
ตามกฎหมาย และสมเหตุสมผล

กำแหง ชีรนาค (2526) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการหย่าร้างไว้ ดังนี้

1. ทักษะไม่ตรงกันจึงไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้
2. ภาวะเศรษฐกิจ กลุ่มสมรสบางคนไม่สามารถจะทนชีวิตอยู่อย่างยากจน เมื่อมีช่องทาง
ที่จะหนีความยากจนก็จะหย่าร้างเพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่า
3. ขาดความรับผิดชอบในครอบครัว
4. ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน
5. ความหยาบช้ำโหดร้ายทารุณ
6. การดูแลดูแลคนกลุ่มสมรสและญาติผู้ใหญ่

7. ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงของกลุ่มสมรสเป็นสาเหตุให้กลุ่มสมรสหย่าร้างกันเร็วขึ้น

8. การระแวงหึงหวง ชายหญิงบางคนระแวง มีแต่ความหึงหวงสงสัยไม่ไว้ใจกัน ก็จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเบื่อหน่ายหย่าร้างได้

วรุณี ชาตีประสิทธิ์ (2553) สาเหตุของการหย่าร้าง เกิดจากปัญหาความขัดแย้งเรื่อง การเลี้ยงดูบุตร การทำงาน การเงิน ปัญหาทางด้านจิตใจ ปัญหาทางเพศสัมพันธ์ของกลุ่มสมรส การทารุณ ทางด้านร่างกายและจิตใจ การมีเวลาปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัวน้อยลงมาก ทำให้ การพึ่งพาและการเห็นคุณค่าทางด้านจิตใจระหว่างกันลดลง ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ทำให้สามีภรรยาขาดความอดทน ในการอยู่ร่วมกันเป็นชีวิตคู่เพราะไม่มี ความสุขเหมือนอดีต ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายตัดสินใจแยกทางกันเดิน

สรุปได้ว่าสาเหตุของการหย่าร้างคือ เกิดจากปัญหาความขัดแย้ง ทักษะไม่ตรงกัน จึงไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้ ขาดความรับผิดชอบในครอบครัว

ผลกระทบของการหย่าร้าง

การหย่าร้างก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจหลายด้านทั้งต่อคู่สมรสและลูก เด็กมีปัญหา ทางด้านอารมณ์เขาจะรู้สึกหงุดหงิดและโกรธง่าย ซึมเศร้า กังวลใจ ขาดความรักความอบอุ่น

อุมพร ตรังคสมบัติ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การหย่าร้างเป็นการสูญเสียที่สำคัญในชีวิต ของบุคคลและเป็นความเครียดที่รุนแรงเป็นอันดับ 2 รองจากการเสียชีวิตของกลุ่มสมรส ความสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรสไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางอารมณ์ ความรัก ความอบอุ่น ความต้องการ ทางเพศ รวมทั้งการพัฒนาเอกลักษณ์ของแต่ละคน เมื่อความสัมพันธ์นี้สิ้นสุดลงชายหญิงจะเกิด ความผันผวนทางอารมณ์ เช่น รู้สึกสับสน โกรธ และเศร้า โศก ปฏิกริยานี้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเศร้าโศกจากการสูญเสีย ซึ่งจะรุนแรงมากในช่วงแรกและจะค่อยๆลดลงในสิ้นปีแรก แต่อาจใช้เวลานานหลายปีจึงจะสิ้นสุดลง และการหย่าร้างเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจเด็ก อากาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ อากาซึมเศร้า โกรธ ขาดสมาธิในการเรียนและวิตกกังวลต่ออนาคต นอกจากนั้น เด็กยังมีความขัดแย้งในจิตใจ ไม่รู้ว่าจะเข้าข้างพ่อหรือแม่ทั้งยังมีความใฝ่ฝันจะให้ พ่อแม่กลับคืนคืนกัน เด็กไม่สามารถพัฒนาไปตามทิศทางที่เหมาะสม เด็กที่ครอบครัวหย่าร้างจะมี ปัญหาทางจิตเวชมากกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น ทั้งปัญหาทางอารมณ์ เช่น วิตกกังวล ซึมเศร้า พยายามฆ่าตัวตาย หรือปัญหาพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมเกร ก้าวร้าว เป็นต้น การหย่าร้าง ที่เกิดขึ้นเมื่อลูกอยู่ในวัยรุ่น จะมีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้มาก พัฒนาการที่สำคัญของ วัยรุ่น คือ การก้าวไปสู่ความเป็นอิสระ การที่พ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว ทำให้วัยรุ่นต้องเข้ามา ใกล้ชิดพ่อหรือแม่ผู้นั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้ามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีมาก่อน การมาอยู่ใกล้ชิดกัน ก็จะทำให้วัยรุ่นอึดอัดใจอาจเกิดความผูกพันที่มากเกินไป บางครั้งพ่อแม่ก็เป็นฝ่ายเข้ามาผูกพันกับ ลูกมากขึ้นเพื่อทดแทนความรู้สึกสูญเสียที่เกิดขึ้น วัยรุ่นบางรายทนความใกล้ชิดกับพ่อแม่ไม่ได้

ก็จะมีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองเร็วเกินไป เช่น ออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านก่อนที่ตนจะพร้อม หรือไปใช้เวลาส่วนใหญ่กับเพื่อนฝูง และอาจทำสิ่งที่เสี่ยง เช่น เข้าร่วมกับแก๊งอันธพาลหรือไปใช้สารเสพติด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ภายนอกเอกลักษณ์ของวัยรุ่นคนนั้นว่ามีความมั่นคงเพียงไร

ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ได้กล่าวถึง การหย่าร้างที่ส่งผลกระทบต่อวัยรุ่น หากพ่อหรือแม่ที่อยู่กับลูกมีสัมพันธภาพ ที่ไม่สู้ดีกับเด็กมาก่อนการหย่าร้าง และไม่สามารถปรับสภาพให้ดีขึ้นภายหลังได้ จะมีผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กหลังการหย่าร้าง ครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงดูเพียงคนเดียวหากขาดความละเอียดอ่อนไม่แทรกบทบาทของแม่ในเวลาที่เหมาะสม อาจส่งผลให้ลูกมีปัญหาทางจิตใจและพฤติกรรม การใช้ความรุนแรงก่อนการหย่าร้าง และหย่ากันตั้งแต่ลูกยังเล็ก ๆ จะส่งผลกระทบต่อจิตใจและมีปัญหาทางพฤติกรรมของลูก

วินัดดา ปิยะศิลป์ (2537) ได้กล่าวถึงปัญหาวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ได้แก่ ปัญหา ด้านการเรียน การปรับตัว เห็นคุณค่าในตัวเองต่ำ มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ มีความวิตกกังวล ซึมเศร้า

วารภรณ์ ตระกูลสฤษฎี (2545) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กที่ครอบครัวหย่าร้างจะมีความรู้สึก อ้างว้าง ขาดความมั่นคงทางจิตใจ เกิดความรู้สึกมีปมด้อย ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่แล้ว การปรับตัวต่อพ่อหรือแม่ใหม่ กลัวถูกทำร้าย ถูกทารุณทั้งร่างกายและจิตใจ เกิดความเครียดทำให้ สุขภาพจิตเสีย

ยุวดี ทับแสง (2544) กล่าวถึง ผลของการหย่าร้าง ไว้ 6 ประการคือ

1. หลังการหย่าร้างเด็กมีปัญหาทางด้านอารมณ์เขาจะรู้สึกหงุดหงิดและ โกรธง่าย ซึมเศร้า กังวลใจ ก้าวร้าว เด็กมีความคิดถึงพ่อหรือแม่ฝ่ายที่จากไป
2. การหย่าร้างจะมีผลต่อเด็กมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับอายุและระดับพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก
3. เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่เป็นเพศตรงข้าม ภายหลังการหย่าร้างมีแนวโน้มที่จะมีการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่า เด็กที่อยู่อาศัยกับพ่อแม่ที่เป็นเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นคำอธิบายได้อย่างดีว่า ปัญหาต่าง ๆ อันจะเกิดการปรับตัว ไม่ดีของเด็กชาย เป็นผลจากการเลี้ยงดูของแม่อย่างเคร่งครัด และไม่เข้าใจลูกผู้ชาย
4. เด็กที่เกิดจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้าง จะมีความรู้สึกว่าตนถูกทอดทิ้งอยู่ในครอบครัวที่ไม่มีความสุขเพราะพ่อแม่แยกทางกัน
5. ลักษณะสัมพันธภาพของเด็กที่มีต่อพ่อแม่ เป็นเรื่องทำนายว่าเด็กจะมีความสามารถในการปรับตัวได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อพ่อแม่ในครอบครัวปกติ ตรงข้ามกับเด็กที่ปรับตัวไม่ได้ มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อพ่อแม่ในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้าง

6. ภายหลังจากหย่าร้างเด็กบางครอบครัวต้องมีการความรับผิดชอบมากขึ้น เขาต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณต้องเจริญเติบโต มีความคิดเป็นผู้ใหญ่เกินวัยเพื่อรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ ในการที่เด็กต้องรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ มากเกินไปอาจเป็นผลเสียทำให้เด็กเป็นคนหงุดหงิดและ ขุ่นเคืองใจได้ง่าย

โกศล วงศ์สวรรค์ (2544) ได้สรุปผลการหย่าร้างไว้ ดังนี้

ด้านคู่สมรส

1. ด้านสังคม คนที่หย่าร้างมักจะถูกชุมชนนิทา ผู้ที่หย่าร้างมักจะคิดว่าตนเป็นคนไม่ดี และรู้สึกว่าไม่สามารถจะมองหน้าใครได้
2. ด้านเศรษฐกิจ หญิงต้องหาเลี้ยงตัวเองและส่วนใหญ่จะอยู่กับแม่
3. เรื่องเพศเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่ง
4. การเปลี่ยนอุปนิสัย คู่สมรสที่มีการหย่าร้างวิถีชีวิตไม่เหมือนเดิมจำต้องสร้างนิสัยใหม่ขึ้นมา
5. สถานภาพและบทบาทเปลี่ยนต้องไปใช้สกุลเดิมของตน ความสัมพันธ์ระหว่างญาติ ก็จะเหมือนเดิม
6. ความทุกข์ทรมานใจซึ่งอาจจะทำให้เห็นชีวิตการแต่งงานเป็นสิ่งที่ เป็นทุกข์และไม่ยอมเผชิญอีกต่อไป

ด้านตัวเด็ก

1. ขาดความรักความอบอุ่น มีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ รู้สึกไม่มั่นคง เด็กที่บ้านแตกประพடுத்தตัวเหลวไหล กระทำผิด ประพฤติผิดทางเพศ เป็นเด็กจรจัดไม่พยายามต่อสู้ หรือเผชิญต่อไป

2. การปรับตัวของเด็ก หลังการหย่าร้างลูกมักจะอยู่กับแม่ซึ่งมีผลกระทบกระเทือน ต่อบุคลิกภาพของเด็ก

ผลของการหย่าร้างของพ่อแม่มีต่อเด็กทุกช่วงวัย แต่ละช่วงวัยมีผลกระทบแตกต่างกัน ซึ่งบีคแมน (Beekman, 1986 อ้างถึงใน ไพศาล อ้นประเสริฐ, 2549) กล่าวถึงผลของการหย่าร้างของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก แต่ละช่วงวัยต่าง ๆ มีลักษณะดังนี้

1. วัยเด็กตอนกลาง (อายุระหว่าง 3-8 ปี) เด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกันในช่วงนี้มีแนวโน้มที่จะแสดงออกถึงความซึมเศร้าสูง เด็กบางคนแสดงออกถึงความกลัว ความรู้สึกไม่มั่นคง ปลอดภัย รู้สึกเหมือนถูกพ่อแม่ทอดทิ้งเด็กในวัยนี้มักจะรู้สึกผิดและกล่าวโทษตนเองว่าเป็น ส่วนที่ทำให้พ่อแม่หย่าร้าง

2. วัยเด็กตอนปลาย (อายุระหว่าง 9 - 12 ขวบ) เด็กที่พ่อแม่หย่าร้างในช่วงวัยนี้ จะแสดง ออกจากอารมณ์โกรธรุนแรง รู้สึกเหงา โดดเดี่ยว รู้สึกสูญเสีย ตกใจและโกรธ อารมณ์โกรธและ ปฏิกริยาต่อต้านพ่อหรือแม่จะแสดงออกมาอย่างเด่นชัด

3. วัยรุ่น (อายุระหว่าง 13-15 ขวบ) เด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกัน ในช่วงวัยนี้ จะมีความรู้สึก เหงา โดดเดี่ยว รู้สึกสูญเสีย ตกใจ โกรธ และเจ็บปวด เด็กวัยรุ่นจะแสดงปฏิกริยาทางพฤติกรรม ต่อการหย่าร้างของพ่อแม่ เช่น มีพฤติกรรมทางเพศที่สำส่อน ดื่มแอลกอฮอล์เสพสารเสพติด และมีพฤติกรรมก้าวร้าว

อารีย์ ชันดิธรรมกุล (2546) ได้สรุปผลกระทบของการหย่าร้างที่มีต่อครอบครัว ดังนี้

1. ครอบครัวที่พ่อหรือแม่เพียงคนเดียวจะรับภาระในการเลี้ยงดูที่หนักมากเพราะต้อง รักษาสมดุลระหว่างการดูแลเอาใจใส่ การควบคุม การใช้เวลาร่วมกัน ความรัก และกฎระเบียบ ที่ต้องปลูกฝังให้ลูก

2. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวจะมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เต็มไปด้วย ความไม่ไว้วางใจ และพ่อหรือแม่ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับลูก

3. พ่อหรือแม่จะรู้สึกผิดที่ต้องสูญเสียครอบครัวปกติไป หรือรู้สึกโกรธเคืองที่ต้องเป็น ฝ่ายรับภาระการเลี้ยงดูบุตรเพียงฝ่ายเดียว

4. เด็กในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวจะขาดต้นแบบทางเพศที่ดีเนื่องจาก ความไม่เป็นมิตรระหว่างพ่อแม่ที่หย่าร้างกัน

5. สัมพันธภาพของแม่กับลูกจะมีมากกว่าพ่อกับลูก เนื่องจากแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูก ตั้งแต่วัยทารก

6. สัมพันธภาพของแม่กับลูก แม่จะยึดติดกับลูกจนทำให้เด็กเติบโตขึ้น โดยขาด ความเป็นมิตรกับผู้อื่น

7. พ่อจะเลี้ยงดูลูกชายที่อยู่ในวัยรุ่นได้ดีกว่าแม่

8. พ่อจะไม่ผูกพันกับลูกเท่าความผูกพันของแม่กับลูก พ่อมักจะไม่นำไปเยี่ยมลูก ไม่จ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรและผิดสัญญากับลูก

สรุปได้ว่าผลกระทบของการหย่าร้าง คือ การหย่าร้างก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ หลายด้านทั้งต่อคู่สมรสและลูก เด็กมีปัญหาทางด้านอารมณ์เขาจะรู้สึกหงุดหงิดและ โกรธง่าย ซึมเศร้า กังวลใจ ขาดความรักความอบอุ่น มีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ

สภาพครอบครัวหย่าร้างที่มีพ่อ หรือแม่เลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียว

Ross and Sawhill (1975) ได้ให้ความเห็นว่าครอบครัวที่มีแม่เพียงคนเดียว จะประสบ ปัญหาครอบครัวมากที่สุด เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการใช้ชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ยากจน เกิดผลกระทบต่อเด็กทั้งร่างกายและจิตใจและสังคมในเรื่องที่ขาดพ่อ การที่แม่ต้องออกไปทำงาน

นอกบ้านและต้องกลับมาทำงานบ้านซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้นำครอบครัวจะส่งผลต่อความเครียดมากขึ้น สำหรับครอบครัวที่มีพ่อเพียงคนเดียว จะมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูงกว่าผู้ชายจะยอมรับ ในการทำหน้าที่เป็นพ่อมากขึ้นผลการวิจัยเปรียบเทียบเรื่องการเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพของพ่อกับแม่ที่ต้องเลี้ยงดูเพียงคนเดียวไม่แตกต่างกัน

Hethrington and Park (1993) ได้กล่าวว่าเด็กชายที่มาจากครอบครัวหย่าร้างที่อยู่กับมารดาคนเดียวจะขาดตัวแบบที่ดีในการเลียนแบบบทบาทต่าง ๆ จึงทำให้เด็กคือ เกร เด็กชายที่ขาดพ่อเนื่องจากการหย่าร้างมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังทำตามใจตัวเองมากกว่าเด็กผู้หญิงที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทั้งนี้เป็นผลมาจากบุคลิกภาพของมารดาภายหลังการหย่าร้าง มารดาจะรู้สึกอ่อนแอ ท้อแท้ วิตกกังวล และมีความเครียดต่อการทำงานนอกบ้าน เมื่อมาพบกับบุตรที่ไม่เชื่อฟังก้าวร้าว ทำให้มารดารู้สึกว่าทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์และจัดการกับพฤติกรรมของลูกชายไม่ได้ ส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวบกพร่อง เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อการสื่อสารไม่ชัดเจนมีความขัดแย้ง เกิดขึ้นภายในครอบครัวทำให้ครอบครัวอ่อนแอลง

Schickedanz, Schickedanz and Forsyth (1982) ได้กล่าวถึง เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่เป็นเพศตรงข้ามภายหลังการหย่าร้างมีแนวโน้มจะมีการปรับตัวทางสังคมต่ำกว่าเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่เป็นเพศเดียวกัน เด็กชายที่ได้รับการเลี้ยงดูจากแม่อย่างเคร่งครัด และการที่แม่ไม่เข้าใจลูกชายส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่มีความใกล้ชิดผูกพันกัน

พรฤดี นิธิรัตน์ (2540) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นชายที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียวจะมีความภูมิใจในตัวเองต่ำ รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย มีความขัดแย้งสูง และมีพฤติกรรมต่อต้านกฎเกณฑ์และคำสั่งจากบิดาหรือมารดาได้ง่าย สำหรับเด็กผู้หญิงจะเก็บตัวไม่ค่อยเขาสังคมจะยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และคำสั่งได้ดีกว่า

วันดดา ปิยะศิลป์ (2537) ได้ให้ความเห็นว่า คุณภาพการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในครอบครัวที่หย่าร้างส่งผลกระทบต่อปัญหาในสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับเด็กสูงมาก โดยเฉพาะสัมพันธภาพระหว่างพ่อกับลูก

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2540) กล่าวว่า ภายหลังการแตกแยกของครอบครัว เด็กส่วนมากจะอยู่กับมารดาขาดตัวแบบไม่สามารถเรียนรู้บทบาทของบิดาแต่จะเรียนรู้บทบาทของมารดาที่อาศัยอยู่ด้วย เด็กผู้ชายจะมีความโน้มเอียงไปในฝ่ายมารดา ส่วนเด็กหญิงมักจะเห็นใจบิดาแต่เด็กจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมและมีปฏิสัมพันธ์กับมารดามากกว่าบิดา และมารดาสามารถโน้มน้าวจิตใจเด็กได้มากกว่า

สุรัชย์ วิริยะมนตรี (2541) มีความคิดเห็นว่า เพศมีผลต่อความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเอง เด็กหญิงจะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าต่อตนเองต่ำกว่าเด็กชายและการเห็นคุณค่าในตนเองมีความเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในครอบครัว

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2540) กล่าวว่าความผูกพันและสัมพันธ์ภาพของผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อสภาวะจิตใจที่ดีของบุตรและการได้รับความรัก ความเข้าใจ การสร้างความผูกพันที่ดีต่อกันจากบิดามีผลทางบวกต่อสุขภาพจิตของเด็กหญิง นอกจากนี้การดูแลเอาใจใส่การอบรมให้ความรักความอบอุ่น มีความใกล้ชิดกัน พุดจากกันด้วยความเข้าใจ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีความอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกจะทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ทำให้วัยรุ่นมีความคิดสร้างสรรค์ รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ช่วยพัฒนาความรู้สึกรักใคร่ และสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลได้

Atwood (1993) ได้ทำการศึกษาในครอบครัวหย่าร้างที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวที่เลี้ยงดูบุตร ได้กล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อสมาชิกครอบครัว สรุปได้ดังนี้

1. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวจะรับภาระในการเลี้ยงลูกที่หนักเพราะต้องรักษาความสมดุลระหว่างการดูแลเอาใจใส่ การควบคุมพฤติกรรม การใช้เวลาร่วมกันและกฎระเบียบที่ต้องปลูกฝังให้ลูก
2. สมาชิกครอบครัวจะไม่มี ความมั่นคงทางอารมณ์ เต็มไปด้วยความไม่ไว้วางใจ พ่อหรือแม่ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับลูก
3. พ่อหรือแม่รู้สึกผิดจากการสูญเสียครอบครัว โกรธเคืองที่ต้องเป็นฝ่ายรับภาระเลี้ยงดูบุตรฝ่ายเดียว
4. เด็กจะขาดต้นแบบทางเพศที่ดีเนื่องจากไม่มีความเป็นมิตรระหว่างพ่อและแม่ที่หย่าร้าง
5. สัมพันธภาพของแม่กับลูกจะมีมากกว่าพ่อกับลูก เนื่องจากแม่เลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารก
6. สัมพันธภาพของแม่กับลูกจะยึดติดจนทำให้เด็กขาดความเป็นมิตรกับผู้อื่น
7. พ่อจะเลี้ยงดูเด็กผู้ชายที่อยู่ในวัยรุ่นได้ดีกว่าแม่
8. การรับรู้ในเรื่องบทบาทในบ้านสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เด็กผู้หญิงจะรับรู้ได้ดีกว่าเด็กผู้ชาย
9. พ่อจะไม่ผูกพันกับลูกเท่ากับความผูกพันของแม่กับลูก
10. เด็กจะรับภาระงานบ้านเพิ่มขึ้นเนื่องจากพ่อหรือแม่ที่เลี้ยงดูต้องทำงานเพิ่มขึ้น และมีความเห็นอกเห็นใจต่อบิดาหรือมารดาที่อาศัยอยู่ด้วย

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ภายหลังจากหย่าร้างของพ่อแม่เด็กวัยรุ่นไม่สามารถแยกตัวออกจากพ่อแม่และรู้สึกว่าตนเป็นคนผิดเป็นสาเหตุของการหย่าร้าง ทำให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบในงานบ้านมากขึ้นด้วยการพยายามทำหน้าที่แทนพ่อหรือแม่ที่จากไปให้ครบถ้วนและจะไม่ยอมให้ใครมาแทนที่พ่อหรือแม่ที่จากไปและจะทำตัวเป็นผู้ใหญ่ควบคุมชีวิตความเป็นไปในครอบครัวให้เป็นไปตามกฎระเบียบเพื่อต่อต้านความรู้สึก ไม่มั่นคงในชีวิต

ครอบครัวที่เกิดขึ้นเนื่องจากการหย่าร้าง

สรุปได้ว่าการหย่าร้างเป็นภาวะวิกฤตระดับหนึ่งของชีวิตครอบครัว พ่อหรือแม่ต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้น เพื่อทดแทนรายได้จากคู่สมรสที่หายไปทั้งยังขาดคู่คิดที่คอยให้กำลังใจกันและกัน สภาพการหย่าร้างของครอบครัวจะส่งผลกระทบต่อคู่หย่าร้างและส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านสภาพจิตใจและพฤติกรรมของลูกสภาพครอบครัวหย่าร้างที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียวย่อมมีความแตกต่างจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ และบิดาที่เลี้ยงดูบุตรชายหรือหญิงกับมารดาที่เลี้ยงดูบุตรชายหรือหญิงย่อมแตกต่างกันทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิดผูกพัน การใช้เวลาร่วมกัน ปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก การควบคุมพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัวและครอบครัวหย่าร้าง

สุกัญญา สุขสุพันธ์และคณะ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวปัตตานีตามทฤษฎีของสตรีชุมชนปาตา หมู่ที่ 1 ตำบลตันหยงลูโล๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่าแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวประกอบด้วย 3 ระดับเริ่มจากระดับครอบครัว ระดับกลุ่มควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อความมั่นคงในที่อยู่อาศัยระดับชุมชนควรมีกิจกรรมฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมการศึกษาให้ครอบครัวเพื่อเป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวต่อไป รูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวเริ่มจากจัดเวทีประชาคมกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ ถอดบทเรียนร่วมกันเห็นคุณค่าการรวมกลุ่ม ส่งเสริมให้กลุ่มสตรีครอบครัวชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตครอบครัวร่วมกันขึ้นอยู่กับการบพาทและภารกิจ

เพ็ญญา กุลนภาดล (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี พบว่านักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี มีระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยก พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านความเป็นพ่อแม่ และด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวตามลำดับและการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตัวแปรต้น พบว่า เพศ อายุ รายได้ของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง อาชีพของบิดา และสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นและผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพ็ญญา กุลนภาดล (2559) ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวด้วยภาษารัก พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.64) เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถ กระทำได้ มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72) รองลงมา ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.51) ด้านความเป็นพ่อแม่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.46) และด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44) ตามลำดับ และคุณภาพชีวิต ครอบครัวของวัยรุ่นกลุ่มทดลองในระยะก่อนการได้รับโปรแกรมภาษารักเพื่อ เสริมสร้างคุณภาพ ชีวิตครอบครัว และหลังได้รับ โปรแกรมภาษารักเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัว มีความแตกต่างกันทั้ง โดยรวม และรายองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พยอม วงษ์พราหม (2536) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัว ทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีการปรับตัวทางอารมณ์สูงขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษา แบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ยุวดี ทับแสง (2544) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริง เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนอนุบาลยโสธร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 12 คน พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองโดยภาพรวมและในรายด้านหลังการได้รับการให้คำปรึกษา แบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงสูงกว่าก่อนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05

บุษราพรรณ คันทจิตร (2547) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎี เผชิญความจริงที่มีต่อความรู้สึกปมด้อยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัว แยกแยก พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สึกปมด้อยในตนเองในระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผลลดลงกว่าระยะก่อนการทดลอง และลดลงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สึกปมด้อยในตนเองใน ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

อารีย์ ชันดิธรรมกุล (2546) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อสัมพันธ์ภาพกับบิดาหรือมารดาของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ใน โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีสัมพันธ์ภาพกับบิดาหรือมารดาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมและสูงกว่า ระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Bowles (1999) ได้ศึกษาผลของครอบครัวหย่าร้างที่มีต่อสัมพันธภาพของเด็กโดยใช้แบบวัดเจตคติที่มีต่อสัมพันธภาพจากเพื่อน พ่อแม่ คู่รักคนสนิทของตัวเอง พบว่า ถ้าพ่อแม่หย่าร้างส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น กลุ่มตัวอย่างแสดงออกถึงความกลัวถูกปฏิเสธ กลัวถูกทอดทิ้ง และผลการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากการหย่าร้างมีสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่นน้อย

จากผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ครอบครัวหย่าร้างเป็นวิกฤติการณ์ที่เลวร้ายที่กระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจของบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะของเด็กทั้งในด้าน การเห็นคุณค่าในตนเอง การปรับตัวและภาวะอารมณ์ ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อบิดามารดา ส่งผลกระทบต่อความคิดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะสัมพันธภาพกับบิดาหรือมารดา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาครอบครัว

ความหมายของการปรึกษาครอบครัว

การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือครอบครัวทั้งครอบครัวไม่เฉพาะสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่ถูกกล่าวว่ามีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพราะถือว่าครอบครัวเป็นระบบหนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบครอบครัวจึงเป็นของ ส่วนรวมและเป็นความรับผิดชอบของทุกคน ในครอบครัวที่จะต้องร่วมมือกันหาทางแก้ไขและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เมธินันท์ ภิญโญชน (2539) ให้ความหมายการให้คำปรึกษาครอบครัวไว้ว่า การให้คำปรึกษาครอบครัว หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือครอบครัวทั้งครอบครัว ไม่เฉพาะสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่ถูกกล่าวว่ามีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพราะถือว่าครอบครัวเป็นระบบหนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบครอบครัวจึงเป็นของ ส่วนรวมและเป็นความรับผิดชอบของทุกคนในครอบครัวที่จะต้องร่วมมือกันหาทางแก้ไข โดยความช่วยเหลือของนักให้คำปรึกษาครอบครัวที่มีคุณสมบัติส่วนตัวและวิชาชีพที่เหมาะสม เพื่อที่จะให้ครอบครัวอยู่ในภาวะที่สมดุล และทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

Okun and Rappaport (1980 อ้างถึงใน เมธินันท์ ภิญโญชน, 2539, หน้า 19-20) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาครอบครัว คือการให้ฐานเป็นระบบ ๆ หนึ่งและมองปัญหาหรือความบกพร่องในหน้าที่ของครอบครัวมาจากระบบครอบครัวไม่ใช่มาจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งของครอบครัว อาการที่ผิดปกติหรือเป็นปัญหาของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง เป็นสิ่งแสดงให้เห็น ความตึงเครียดที่กำลังเกิดขึ้นในระบบครอบครัว หรือระบบสังคมภายนอก เพราะนักให้คำปรึกษาครอบครัวเชื่อว่า เราสามารถแยกบุคคลออกมาจากสังคมที่อาศัยอยู่ที่เขาหรือเธออาศัยอยู่ได้

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544) กล่าวว่า iva การปรึกษาครอบครัวเป็นการบำบัดที่รวมเอาบุคคลที่มีความผูกพันกันในฐานะเป็นครอบครัวเข้ามาร่วมด้วย รวมทั้งบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ได้แก่ สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เพื่อช่วยเหลือให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้ดีขึ้น และช่วยให้ครอบครัวสร้างบริบทแห่งครอบครัวขึ้นมาใหม่ให้มีกฎ โครงสร้างและระบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกว่าเดิม

เพ็ญภา กุลนภาค (2547) ได้อธิบายว่า การให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวทั้งครอบครัว โดยสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่สองคนขึ้นไปเข้ารับการบำบัดช่วยเหลือ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว และสมาชิกทุกคนสามารถจัดการกับความทุกข์ที่ประสบได้ดีขึ้นและปรับตัวได้ดีขึ้น

อุบลรัตน์ ฌวีวงศ์ (2543) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาครอบครัวมุ่งให้ความช่วยเหลือครอบครัวทั้งครอบครัวแทนที่จะเป็นบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้เอื้ออำนวยให้สมาชิกในครอบครัวได้มองเห็นปฏิสัมพันธ์และประเด็นปัญหาที่มีอยู่ในครอบครัวของเขา และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าการปรึกษาครอบครัว หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือครอบครัวทั้งครอบครัว และช่วยให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้ดีขึ้น สมาชิกทุกคนสามารถจัดการกับความทุกข์ที่ประสบได้ดีขึ้นและปรับตัวได้ดีขึ้น

กระบวนการการปรึกษาครอบครัว

Gladding (1995 อ้างถึงใน เมธินันท์ ภิณฺฑชน, 2539) ได้กล่าวถึง กระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัวสามารถทำได้หลายลักษณะแต่กระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญและการดำเนินการที่เหมาะสม จะช่วยให้การให้ความช่วยเหลือครอบครัวประสบความสำเร็จ หากขาดการวางแผนที่ถูกต้องอาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ ส่วนใหญ่กระบวนการให้คำปรึกษาครอบครัวประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1. ระยะเวลาแรก (Initial session) ภารกิจสำคัญในระยะแรกที่ผู้ให้คำปรึกษาครอบครัวต้องกระทำ คือ การสร้างสายสัมพันธ์ ประเมินครอบครัวและกำหนดโครงสร้างของการให้คำปรึกษา ตั้งสมมุติฐานว่าอะไรกำลังเกิดขึ้นในครอบครัวนั้น สำรวจการรับรู้ที่มีต่อปัญหาจากสมาชิกครอบครัว สังเกตพฤติกรรม และการแสดงออกของครอบครัว เช่น สมาชิกครอบครัวแต่ละคนติดต่อสื่อสารกันอย่างไร ใครพูดกับใคร พูดอย่างไร ประเมินสิ่งที่จะต้องดำเนินการ เช่น จะต้องมีการส่งต่อ (Referral) หรือไม่ ต้องมีการทดสอบทางจิตวิทยาอะไรหรือไม่ ก่อนเสร็จสิ้นการพบกันครั้งแรกจะต้องมีการตกลงนัดหมายสำหรับการพบครั้งต่อไป

2. ระยะกลาง (Middle phase) ในระยะกลางของการให้ความช่วยเหลือ เป็นระยะที่ผู้ให้คำปรึกษารอบครัวใช้เทคนิคต่าง ๆ กับครอบครัวกระตุ้นให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งเอาไว้ และผู้ให้คำปรึกษาชี้ให้ครอบครัวเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3. ระยะสุดท้าย (Termination) ก่อนถึงระยะสุดท้าย ผู้ให้คำปรึกษาต้องวางแผนร่วมกับครอบครัวถึงการยุติการให้คำปรึกษา การเตรียมการที่จะยุติการให้คำปรึกษา ทำได้โดยการลดความถี่ของการพบลงและยุติโดยการเปิดทางให้ครอบครัวกลับมาพบอีกเมื่อครอบครัวต้องการ อย่างไรก็ตามการยุติควรจะต้องประกอบด้วย กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ การกล่าวถึงการยุติการให้คำปรึกษา การสรุปผลของการให้คำปรึกษา อภิปรายถึงเป้าหมายระยะยาว ทำนายและหาทางป้องกันแก้ไขที่จะไม่ให้เกิดปัญหาอีกในอนาคต และติดตามผลการให้คำปรึกษาอยู่เป็นระยะๆ ถึงแม้การให้คำปรึกษาจะยุติไปแล้ว

อุมพร ตรังคสมบัติ (2544) ได้กล่าวถึงการบำบัดครอบครัวไว้ว่าการบำบัดแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะต้น สิ่งสำคัญที่สุดในระยะนี้มี 3 ประการ ประการที่หนึ่งคือ ทำให้ครอบครัวเกิดความรู้สึกอยากร่วมมือในการบำบัดรักษาและเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ประการที่สองคือ วิเคราะห์ให้เข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะให้ครอบครัวเข้าใจวงจรแห่งปฏิสัมพันธ์และ ประการที่สาม คือ แก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้ครอบครัวยุ่งเหยิงวุ่นวายเกินไป แต่ให้มีความสงบพอที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาหรือแก้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในระยะต่อมารณัดพบกับครอบครัวในระยะนี้มักเป็นสัปดาห์ละครั้ง ถ้ามีปัญหารุนแรงก็อาจเป็นสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง หรือรับผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาล

2. ระยะกลาง ในระยะนี้ปัญหา/ อากาการป่วยได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว เวลาส่วนใหญ่จะใช้ไปในการแก้ปัญหาคือความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับลึก ในตอนท้ายของระยะนี้เมื่อครอบครัวเข้าใจตนเองมากขึ้นและมีทักษะดีขึ้น ครอบครัวก็จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ด้วยตนเองในขณะที่บทบาทของผู้บำบัดจะลดลงโดยจะให้การชี้แนะเป็นครั้งคราวเมื่อจำเป็น

3. ระยะสุดท้าย ในระยะนี้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขจนหมดสิ้นแล้ว ครอบครัวมีการปรับตัวดีขึ้นและแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้มากขึ้น ผู้บำบัดจะเริ่มนัดครอบครัวห่างขึ้นเรื่อย ๆ อาจเป็นเดือนละครั้งหรือสองเดือนต่อครั้ง เพื่อเตรียมครอบครัวให้พร้อมสำหรับการหยุดทำจิตบำบัดในแต่ละครั้งที่พบกันก็จะมีการประเมินว่าครอบครัวสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ได้หรือไม่

Nichols and Schwartz (2001 อ้างถึงใน เพ็ญญา กุลนภาดล, 2559, หน้า 37) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการให้คำปรึกษาครอบครัว ดังนี้

1. การโทรศัพท์ขั้นแรก (The initial telephone call) ในขั้นตอนนี้ผู้ให้คำปรึกษาครอบครัว รับทั้งปัญหาที่ผู้รับคำปรึกษานำเสนอทางโทรศัพท์ เพื่อรับทราบข้อมูลบางประการ เช่น วัตถุประสงค์ในการขอรับคำปรึกษา ความคาดหวัง ความตั้งใจของครอบครัว หลังจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะนัดหมายวัน เวลา สถานที่และขอให้สมาชิกครอบครัวมาพบตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนด โดยเป้าหมายในการติดต่อทางโทรศัพท์ขั้นแรก เพื่อเตรียมการที่จะพบกับสมาชิกครอบครัว

2. การสัมภาษณ์ครั้งแรก (The first interview) ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกครอบครัวรับฟังความคิด ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนด้วยความเข้าใจและยอมรับตามที่เขาเป็น ผู้ให้คำปรึกษาจะแนะนำตนเองกับครอบครัว แล้วให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวแนะนำตนเองให้ผู้ให้คำปรึกษารู้จัก หลังจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะชี้แจงเป้าหมายระยะเวลาในการให้คำปรึกษา เพื่อให้สมาชิกทุกคนรับทราบ และเข้าใจในการมารับคำปรึกษาในครั้งนี้

3. ระยะแรกของการให้คำปรึกษา (The early phase of treatment) ในการให้คำปรึกษาครอบครัวในระยะนี้หลังจากที่ผู้ให้คำปรึกษาสัมภาษณ์ครั้งแรกแล้วผู้ให้คำปรึกษาจะกำหนดสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ดังนั้นเมื่อผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาครอบครัวในระยะนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะปรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในครอบครัวให้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการให้คำปรึกษาครั้งนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของครอบครัว เช่น สมาชิกครอบครัวแต่ละคนสื่อสารกันอย่างไร ใครพูดกับใคร อย่างไร ประเมินสิ่งที่จะต้องดำเนินการและให้กำลังใจ ส่งเสริม กระตุ้น ปลอบโยน เพื่อให้ครอบครัวสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในการสร้างสรรค์ให้มากขึ้น

4. ระยะกลางของการให้คำปรึกษา (The middle phase of treatment) ในระยะกลางของการให้คำปรึกษา เป็นระยะที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคต่าง ๆ กับครอบครัวกระตุ้นให้ครอบครัวทุกครอบครัว มีการร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งไว้ผู้ให้คำปรึกษาครอบครัวจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงความคิด ความรู้สึกและมีความเข้าใจกันและกันมากยิ่งขึ้น กระตุ้นให้สมาชิกครอบครัวมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและครอบครัวส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวกล้าที่จะกระทำพฤติกรรมใหม่ ๆ ผู้ให้คำปรึกษาจะมีบทบาทที่กระตือรือร้นให้การแนะนำ ส่งเสริมให้ครอบครัวมีแหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนที่เหมาะสม

5. ระยะสุดท้าย (Termination phase) การให้คำปรึกษาครอบครัวเกิดขึ้นเมื่อมีสภาพปัญหาในครอบครัวและเมื่อปัญหานั้นได้รับการแก้ไขหรือได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้น สมาชิก

ครอบครัวมีความพึงพอใจ สมาชิกเข้าใจพฤติกรรม การกระทำของตนเองและครอบครัวมากขึ้น เรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ และทำอะไรที่จะไม่ให้เกิดสภาพปัญหาขึ้นซ้ำอีกและ สมาชิกครอบครัวควรจะสามารพัฒนาเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันและกันให้ดีขึ้นด้วย ในระยะสุดท้ายนี้ผู้ให้คำปรึกษาดังวางแผนร่วมกันกับครอบครัวถึงการยุติการให้คำปรึกษา การเตรียมการที่จะยุติการให้การศึกษาทำได้โดยลดความถี่ของการพบกันลงและติดตามผลการให้คำปรึกษาอยู่เป็นระยะ ๆ ถึงแม้จะให้คำปรึกษายุติไปแล้ว

สรุปได้ว่ากระบวนการการให้คำปรึกษาครอบครัวเป็นกระบวนการ (Process) ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับครอบครัว มีขั้นตอนที่สำคัญ มีการวางแผน ให้ความช่วยเหลือครอบครัวอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น

กระบวนการการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการ

ครอบครัวหย่าร้างนั้น โครงสร้างของครอบครัวถูกเปลี่ยนแปลงไปทั้งรูปแบบ ขอบเขต บทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวถูกเปลี่ยนไปด้วย การช่วยเหลือครอบครัวหย่าร้างให้กลับคืนสู่ความสมดุลและเข้มแข็งได้นั้นคือ การนำการบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการให้การศึกษาครอบครัว โดยผู้วิจัยได้ยึดการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ และบูรณาการเทคนิคต่าง ๆ ของการให้คำปรึกษาครอบครัวมาใช้ในการช่วยเหลือครอบครัวหย่าร้าง เนื่องจากทฤษฎีการให้คำปรึกษาครอบครัว เป็นการปรึกษาครอบครัวที่มุ่งเน้นการนิยามบริบทครอบครัวให้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนในรูปแบบ ขอบเขต และกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์กันในครอบครัวให้สมาชิก มีความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระดับที่เหมาะสม ในช่วง ค.ศ. 1990 ทฤษฎีครอบครัวบำบัดแบบบูรณาการ (Integrated model) มีบทบาทในช่วงนี้และอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่มีการพัฒนาวิธีการในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวอย่าง กว้างขวางและวิธีการครอบครัวบำบัด และการให้การศึกษาครอบครัวกำลังได้รับความนิยมอย่างมากมีสถาบันอบรมและสถาบันวิจัยในด้านนี้แพร่หลายทั้งในสหรัฐอเมริกา ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และเอเชีย ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 2545)

แนวโน้มของแวดวงด้านจิตวิทยาการปรึกษาสมัยใหม่ได้มุ่งไปสู่การผสมผสานทางทฤษฎีและเทคนิคด้านการให้คำปรึกษามากขึ้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนักจิตวิทยาการปรึกษานักจิตวิทยาคลินิกและนักจิตบำบัดส่วนใหญ่มองตนเองว่าเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาหรือนักจิตบำบัดแบบผสมผสานและเลือกใช้การปรึกษาและการทำจิตบำบัดแบบผสมผสานเป็นวิธีการหลักในการช่วยเหลือผู้รับบริการ (Consoli & jester, 2005; hollanders, 1999; norcross & goldfried,

2005 อ้างถึงใน นันทชัตตัมภ์ สุกุลพงษ์, 2556) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงบูรณาการ (Integrative) แบ่งออกเป็น 4 แนวคิด ดังนี้

1. การผสมผสานทางทฤษฎี (Theoretical integration) เป็นกระบวนการปรึกษาที่นำหลักการสำคัญของทฤษฎีตั้งแต่สองทฤษฎีขึ้นไปมาบูรณาการร่วมกันเกิดเป็นทฤษฎีหรือแนวคิดใหม่ โดยพิจารณาจากมุมมองตามธรรมชาติของมนุษย์เป็นสำคัญ เช่น รูปแบบ Transtheoretical approach and cyclical psychodynamic เป็นต้น

2. การผสมผสานทางเทคนิค (Technical integration) เป็นกระบวนการปรึกษาที่นำเทคนิควิธีที่หลากหลายในแต่ละทฤษฎีการปรึกษามาใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาเลือกสรรเทคนิคให้คำปรึกษาจากทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มาขึ้นย่น เช่น แนวคิดการบำบัดแบบผสมผสานของ Lazarus ที่เรียกว่า BASIC I.D. (B= Behavior, A= Affect, S= Sensation, I=Imagery, C=Cognition, I=Interpersonal relationship, D=Drug/ Biology)

3. การผสมผสานทางทฤษฎีแบบมีทฤษฎีหลัก (Assimilative integration) เป็นกระบวนการปรึกษาที่ใช้หนึ่งทฤษฎีหลักและนำเทคนิคการปรึกษาจากทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการให้การปรึกษาและกรอบแนวคิดของทฤษฎีหลักเป็นสำคัญ

4. ปัจจัยการบำบัดร่วม (Common factor) เป็นกระบวนการปรึกษาที่พิจารณาจากคุณลักษณะร่วมหรือปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้รับการปรึกษามีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหลังจากได้รับการปรึกษา ได้แก่

4.1 ปัจจัยภายในตัวผู้รับการปรึกษาและปัจจัยภายนอกชั่ว โมงการบำบัด (Client/ extra therapeutic factors) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปรึกษาร้อยละ 40

4.2 ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา (Relationship factors) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปรึกษาร้อยละ 40

4.3 ความหวัง (Hope) คือการที่ผู้รับการปรึกษามีความหวังว่าการปรึกษาจะให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปรึกษาร้อยละ 15

4.4 ทฤษฎีและเทคนิค (Model & technique) คือ ทฤษฎีและเทคนิคที่นักจิตวิทยาการปรึกษาเลือกใช้ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการปรึกษาร้อยละ 15 เช่น จิตบำบัดประคับประคอง (Supportive psychotherapy) และ The big four เป็นต้น

Messer (2001) ได้นำเสนอวิธีการผสมผสานหรือบูรณาการ (AssimilativeIntegration) โดยเป็นการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีหรือผสมผสานเฉพาะด้านเทคนิคจากทฤษฎีอื่น ๆ ที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกันกับทฤษฎีหรือเทคนิคการบำบัดหลักที่นักจิตวิทยาเลือกใช้ ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้เทคนิคการลดความรู้สึก่อนไปหาวางเป็นระบบ (Systematic desensitization) มาใช้ร่วมกับการบำบัดแบบจิตพลวัตหรือจิตบำบัดแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential therapy) ซึ่งเป็นวิธีการ

บำบัดหลักที่นักจิตวิทยาเลือกใช้ หรืออีกตัวอย่างเช่น การใช้เทคนิคเก้าอี้ที่วางเปล้ามาใช้ร่วมกับการทำพฤติกรรมบำบัดซึ่งเป็นวิธีหลักเพื่อเสริมความแข็งแกร่งด้านพฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น ดังนั้นการผสมผสานตามแนวคิดนี้ นักจิตวิทยาหรือนักจิตบำบัดต้องเลือกทฤษฎีการปรึกษาหรือจิตบำบัดจากทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลักสำหรับใช้กับผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นสามารถเลือกใช้เทคนิคจากทฤษฎีการปรึกษาหรือจิตบำบัดอื่น ๆ มาใช้ร่วมกับเทคนิคจากทฤษฎีหลักได้ตามความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของผู้รับบริการ

ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ (2545) ได้สร้างรูปแบบการให้การปรึกษารอบครัวแบบบูรณาการเพื่อใช้ในคลินิกครอบครัวบำบัด ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล โดยบูรณาการใช้นวัตกรรมและเทคนิคของการให้การปรึกษารอบครัวตามทฤษฎีโครงสร้างของครอบครัวและการให้การปรึกษารอบครัวตามทฤษฎีมนุษยนิยมเป้าหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของครอบครัวที่เข้ามารับบริการที่คลินิกครอบครัวบำบัด โดยรูปแบบการให้การปรึกษารอบครัวแบบบูรณาการที่สร้างขึ้นจะดำเนินการให้ การปรึกษารอบครัวจำนวน 10 ครั้งต่อ 1 ครอบครัว และมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้น ผู้ให้การปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการเข้าร่วมการปรึกษารอบครัวและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกทุกคนในครอบครัวบนพื้นฐานของความไว้วางใจ การยอมรับ การเก็บรักษาความลับและการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข
2. ขั้นดำเนินการ ผู้ให้การปรึกษาประเมินสภาพปัญหาาร่วมกับครอบครัว กำหนดปัญหาและตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับสมาชิกครอบครัว หลังจากนั้นดำเนินการให้การปรึกษารอบครัว โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาของครอบครัว โดยผู้ให้การปรึกษารอบครัวคอยกระตุ้นให้สมาชิกครอบครัวได้คิดถึงวิธีใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา และลงมือปฏิบัติในช่วงโม่งการให้การปรึกษารอบครัว
3. ขั้นยุติ ผู้ให้การปรึกษายุติการให้การปรึกษารอบครัวเมื่อปัญหาที่ครอบครัวกำหนดคลี่คลายลงภายใต้ความพึงพอใจของสมาชิกครอบครัวสมาชิกครอบครัววางแผนสำหรับอนาคตในแง่ดีและเป็นไปในทิศทางบวกและเมื่อครอบครัวตั้งเป้าหมายที่อยู่บนพื้นฐานของโลกความเป็นจริงสำหรับครอบครัวโดยรวมและสำหรับสมาชิกทุกคนในครอบครัว

Theodoros (2005) การบูรณาการคือการนำแนวคิด วิธีการ และเทคนิคจากหลาย ๆ ทฤษฎีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้รับบริการปรึกษาแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนตนเองไปในทางที่พึงประสงค์ การบูรณาการเทคนิคซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ มากที่สุด โดยเลือกใช้เฉพาะเทคนิคที่มีความเหมาะสมกับการแก้ปัญหาอย่างน้อยสองเทคนิคเพื่อให้ครอบคลุมกับปัญหา และการบูรณาการแนวคิดของแต่ละทฤษฎีเป็นการนำแนวคิดของแต่ละทฤษฎีมาสังเคราะห์เพื่อสร้างทฤษฎีใหม่

Nichols and Schwartz (2007) กล่าวว่าทำให้การปรึกษารอบครัวแบบบูรณาการจะช่วยให้ผู้ให้การปรึกษาสามารถประเมินปัญหาของครอบครัวและได้ช่วยให้ครอบครัวได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทุกแง่มุม โดยมีแนวคิดการบูรณาการ (Integration) 3 รูปแบบ คือ

1. การบูรณาการแบบการผสมผสาน (Eclecticism) เป็นการนำแนวคิดและเทคนิคจากทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของครอบครัวมาใช้ในการให้การปรึกษารอบครัว
2. การบูรณาการเลือกเฉพาะเทคนิค (Selective borrowing) เป็นการเลือกใช้เฉพาะเทคนิคที่สำคัญและเหมาะสมของแต่ละทฤษฎีมาช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัวเฉพาะเรื่อง
3. การบูรณาการที่ออกแบบเฉพาะเจาะจง (Specially designed integrative model) เป็นการกำหนดรูปแบบการบูรณาการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ ขั้นตอน และเทคนิคขึ้นมาใหม่โดยไม่คำนึงถึงทฤษฎีเดิม แต่จะพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงออกแบบกรอบแนวคิด เลือกเทคนิคและวิธีการในการช่วยเหลือเป็นการสร้างทฤษฎีและวิธีการให้การปรึกษารูปแบบใหม่

Corey (2009) การบูรณาการเป็นการช่วยให้การปรึกษามีประสิทธิภาพและผู้รับการปรึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมไปในทิศทางที่ผู้รับการปรึกษาพึงประสงค์มากที่สุด

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการให้การปรึกษารอบครัวแบบบูรณาการเป็นกระบวนการช่วยเหลือครอบครัว โดยบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคของการปรึกษารอบครัวตามทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครอบครัวสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์และเหมาะสม ทั้งยังช่วยให้ครอบครัวได้มีการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ การบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษารอบครัว มุ่งเน้นการนิยามบริบทครอบครัวให้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนในรูปแบบ ขอบเขต และกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์กันในครอบครัวให้สมาชิกมีความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระดับที่เหมาะสม

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดทฤษฎีหลักในการออกแบบกระบวนการปรึกษารอบครัวแบบบูรณาการทั้งหมดและเลือกใช้เทคนิคจากทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว ประกอบด้วยเทคนิคการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม เทคนิคการมองมุมใหม่ เทคนิคการแสดงบทบาท เทคนิคการสร้างขอบเขต ทฤษฎีพลวัตจิต ประกอบด้วย การศึกษาประวัติครอบครัว การวิเคราะห์ห้อย่างเป็นกลางซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่มุ่งเน้นการการนิยามบริบทของครอบครัวได้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้น

ในครอบครัวจะสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกทั้งครอบครัว โดยสมาชิกครอบครัวเข้ารับการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและปรับตัวได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวอย่างเหมาะสม การสร้างความเข้าใจกับสมาชิกที่เหลืออยู่และยังสามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดีขึ้นได้

แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์

การให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์ มีแนวคิดสำคัญกับกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาที่ระบุชัดเจน มีความกระชับกระชับ เน้นที่ปัจจุบันและการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือหน้าที่การทำงานในระบบครอบครัว

เพ็ญญา กุลนภาดล (2559) กล่าวว่า การให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นการปรึกษาครอบครัวที่มุ่งเน้นการนอยามบริบทครอบครัวให้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ ฮาเลย์ ได้เสนอหลักการทฤษฎีไว้ดังนี้

1. ทุก ๆ พฤติกรรมเป็นการสื่อสารในระดับหนึ่ง บุคคลแสดงพฤติกรรมทุกพฤติกรรม จึงถือว่าบุคคลจำเป็นต้องมีการสื่อสาร ดังนั้นการแสดงออกทุก ๆ พฤติกรรมถือเป็นการสื่อสารระดับหนึ่ง
2. การสื่อสารเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในหลายระดับ ทั้งการสื่อสารด้วยกิริยาท่าทาง ภาษากาย น้ำเสียง นอกไปจากเนื้อหาที่พูด ในบางกรณีสารระดับหนึ่งจะไม่สอดคล้องกับสารอีกระดับหนึ่ง บุคคลพูดสิ่งหนึ่ง แต่หมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง สารอาจมีการปรับเปลี่ยน เสริมแต่งหรือขัดแย้งกับที่บุคคลพูดไป
3. ทุก ๆ การสื่อสารมีคุณลักษณะทางเนื้อหาและคุณลักษณะด้านสัมพันธภาพทุก ๆ การสื่อสารเป็นมากกว่าการส่งข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารยังแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้สื่อสาร
4. สัมพันธภาพถูกนิยามโดยสารที่เป็นคำสั่ง สารที่บุคคลสื่อออกไปก่อให้เกิดการกำหนดรูปแบบเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่สัมพันธภาพและสร้างนิยามกฎของครอบครัว บุคคลจะเข้าใจความหมายในการพูดของอีกฝ่ายสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน
5. สัมพันธภาพอาจได้รับการอธิบายว่าเป็นสมมาตร หรือความเอื้อเพื่อ สัมพันธภาพที่มีพื้นฐานมาจากความเสมอภาค รูปแบบของปฏิสัมพันธ์จะเป็นความสมมาตรหากบริบทของการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปในทางตรงกัน

6. สัมพันธภาพแบบเท่าเทียมกัน สมาชิกในครอบครัวมีความเสี่ยงที่นำไปสู่การแข่งชัน การกระทำแต่ละฝ่ายจะมีอิทธิพลของอีกฝ่ายหนึ่งทำให้เกิดวงจรที่เรียกว่า สงครามของความเท่าเทียมกัน

7. การสื่อสารมักเกี่ยวข้องกับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หากบุคคลมีจุดยืนที่สูงกว่า และอีกบุคคลหนึ่งมีจุดยืนที่ด้อยกว่า

8. สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนจะเน้นลำดับของเหตุการณ์ซึ่งแต่ละฝ่ายเข้าร่วมด้วยวิธีที่แตกต่างกัน การจัดลำดับเหตุการณ์จากการกระทำเกิดจากมุมมองของแต่ละฝ่าย เหตุและผลที่แต่ละคนคิดจึงมีความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ที่ดำเนินอยู่

ศิริรัตน์ คุปต์วิวุฒิ (2545) ได้กล่าวถึง แนวคิดของการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. ครอบครัวเป็นระบบที่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ วางไว้ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้บริหารจัดการระบบครอบครัวอยู่ (Families are rule-governed system)
  2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำหน้าที่อย่างหนึ่งในระบบครอบครัว (Presenting problem serves a function in the family)
  3. อาการป่วยถูกทำให้คงอยู่ในครอบครัว ในขณะที่เดียวกันอาการป่วยก็ทำให้ระบบครอบครัวคงอยู่ต่อไปได้ (Symptoms are system maintained and system maintaining)
  4. วงจรปฏิสัมพันธ์เชิงทำลายที่ยังดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ (Destructive ongoing cycles of interaction) ทำให้ครอบครัวหรือคู่สมรสไม่สามารถทำหน้าที่พื้นฐานได้สำเร็จ
  5. ให้ความสำคัญกับระยะต่าง ๆ ของการเจริญเติบโต (Developmental stages) ในวงจรชีวิตครอบครัว (family life cycle)
  6. เน้นที่ปัจจุบันและการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือหน้าที่การทำงานในระบบครอบครัว (Change in behavior or functioning) มากกว่าเน้นที่การรู้สาเหตุของปัญหา
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) ได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญของการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์ ดังนี้
1. มุ่งเน้นการนิยามปัญหาของครอบครัวให้ชัดเจน ให้มีลักษณะกระชับ หรือเป็นแบบสั้นตรงประเด็นกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
  2. มุ่งเน้นแนวปฏิบัติ เพื่อให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้มาจากการชี้แนะแนวทางของผู้ให้การศึกษา
  3. ให้ความสำคัญกับแบบแผน หรือรูปแบบการสื่อสารของครอบครัวที่เป็นปัจจุบันว่ามีความสำคัญกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกระหว่างสมาชิกครอบครัว

4. ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร โดยเชื่อว่าการสื่อสารจะบ่งบอกธรรมชาติของสัมพันธภาพของกลุ่มสมรส และเชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งกลุ่มสมรสไม่ใช่เรื่องของความขัดแย้งภายในจิตใจ แต่เกิดจากการนิยามปัญหาในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ไม่ตรงกัน

สรุปได้ว่าการให้การปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์ มีแนวคิดสำคัญกับกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาที่ระบุชัดเจน มีความกระชับกระชับ เน้นที่ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือหน้าที่การทำงานในระบบครอบครัว ตลอดจนให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ปัญหาของครอบครัว มุ่งเน้นแนวปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการสื่อสารของครอบครัว

เป้าหมายการปรึกษาของทฤษฎีการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์

เพ็ญญา กุลนภาดล (2559) กล่าวถึง เป้าหมายของการให้การปรึกษารอบครัวทฤษฎีเชิงกลยุทธ์ คือ

1. มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน โดยสนใจไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความเชื่อที่ว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้วความรู้สึกต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย
  2. ให้การช่วยเหลือครอบครัวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยจัดการกับวงจรปฏิสัมพันธ์ใหม่ แทนที่จะใช้วิธีเดิม ๆ ซ้ำซากที่ไม่ได้ผล เน้นการให้ความสนใจต่อปัญหาที่ครอบครัวเสนอมากกว่าจะเน้นที่ครอบครัวอาจจะพบสมาชิกครอบครัวเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ๆ ก็ได้
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. เพื่อแก้ไขปัญหาที่ครอบครัวนำเสนอ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน โดยมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยฮาเลย์ เชื่อว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้วความรู้สึกต่าง ๆ จะเปลี่ยนไปตามด้วย
2. การที่จะช่วยให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น เป็นความรับผิดชอบของผู้ให้ปรึกษาในการวางแผนเพื่อหาทางแก้ปัญหานั้น ๆ โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมของผู้รับบริการ
3. การที่จะช่วยให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น จะต้องจัดการกับวงจรชีวิตของครอบครัวและวงจรชีวิตของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน โดยการจัดการกับวงจรปฏิสัมพันธ์ที่เลวร้ายของครอบครัวจะสร้างวงจรปฏิสัมพันธ์ที่ดี หรือที่เหมาะสมเข้ามาแทนที่ กล่าวคือให้ครอบครัวมีทางเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติ แทนที่วิธีการเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่ได้ผลในการติดต่อเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน

4. ในการให้ความช่วยเหลือจะเน้นและให้ความสนใจปัญหาที่ครอบครัวนำเสนอมากกว่าจะเน้นที่ครอบครัว โดยไม่จำเป็นต้องพบครอบครัวทั้งครอบครัว แต่อาจพบสมาชิกครอบครัวเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อย ๆ ก็ได้ เพื่อจะได้มีวิธีการในการให้การช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

5. เพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว รูปแบบการสื่อสาร ลดรูปแบบพฤติกรรมของการใช้อำนาจและการควบคุม

Carlson, Sperry and Lewis (1997 อ้างถึงใน สมคิด บุญเรือง, ม.ป.ป.) กล่าวถึงเป้าหมายการปรึกษาการปรึกษาคณะครอบครัวเชิงกลยุทธ์ 2 ประการคือ

1. เป้าหมายในการแก้ปัญหาครอบครัว เป็นการช่วยเหลือเมื่อปัญหาได้กำหนดขึ้นเป็นลำดับขั้นของพฤติกรรมระหว่างสมาชิกครอบครัวภายใต้บริบทของสังคม จึงเป็นความรับผิดชอบที่ผู้ให้การศึกษาต้องวางแผนเข้าแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหของภายใต้บริบทของผู้รับการศึกษา

2. เป้าหมายของวิธีการ เป็นการช่วยให้สมาชิกครอบครัวมีการเปลี่ยนรูปแบบชีวิตไปจากเดิมที่เขาได้ดำเนินอยู่

สรุปได้ว่าเป้าหมายการให้คำปรึกษาของทฤษฎีการปรึกษาคณะครอบครัวเชิงกลยุทธ์ คือ เป็นการช่วยเหลือเมื่อปัญหาได้กำหนดขึ้นเป็นลำดับ เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว รูปแบบการสื่อสาร ที่ถูกต้องเหมาะสม เน้นและให้ความสนใจปัญหาที่ครอบครัว และช่วยให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปทิศทางที่ดีขึ้น

กระบวนการการปรึกษาของทฤษฎีการปรึกษาคณะครอบครัวเชิงกลยุทธ์

เพ็ญญา กุลนภาดล (2559) ขั้นตอนการให้ครอบครัวเชิงกลยุทธ์ มี 5 ขั้นตอนได้แก่

1. ขั้นสังคม เป็นขั้นสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้การคำปรึกษากับครอบครัว ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสมาชิกในครอบครัวรู้สึกสบายใจและผ่อนคลายมากขึ้น โดยผู้ให้การศึกษาจะแนะนำตนเอง พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวแต่ละคน ถามชื่อและสิ่งอื่น ๆ เพื่อให้ผู้รับการศึกษาเข้าใจปัญหาในครอบครัวของตนเองทางความรู้สึก และบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ภายในครอบครัว

2. ขั้นปัญหา เป็นขั้นตอนของการค้นหาว่าเพราะเหตุใดครอบครัวจึงแสวงหาความช่วยเหลือ ผู้ให้การศึกษาขอให้สมาชิกครอบครัวทุกคนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการรับรู้ปัญหาในขั้นตอนนี้ผู้ให้การศึกษาจะตั้งคำถาม ผู้ให้การศึกษาจะต้องรับฟังอย่างใส่ใจ ในสิ่งที่สมาชิกแต่ละคนให้ความหมายของปัญหาและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา ผู้ให้การศึกษาไม่ควรตีความหรือวิจารณ์ ควรมีการรอคอยให้ความมั่นใจ ไม่ให้มีการขัดจังหวะหรือสอดแทรก เพราะอาจจะทำให้สมาชิกไม่กล้าเปิดเผยและเกิดกระบวนการป้องกันตนเองได้

3. ขั้นปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว สมาชิกครอบครัวทุกคนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นของครอบครัวต่อหน้าผู้ให้การศึกษา โดยผู้ให้การศึกษาจะสังเกตและใส่ใจต่อสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

4. ขั้นกำหนดเป้าหมาย ผู้ให้การศึกษาและครอบครัวจะร่วมกันระบุปัญหาที่เฉพาะเจาะจงที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นอันดับแรก รวมถึงผู้ให้การศึกษาต้องค้นหาว่าสมาชิกในครอบครัวมีความคาดหวังเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

5. ขั้นกำหนดงาน ผู้ให้การศึกษาให้คำแนะนำแก่ครอบครัว ซึ่งอาจจะทำให้สมาชิกแสดงบทบาทแก้ปัญหาของครอบครัวในการพบกันแต่ละครั้ง ในการนัดหมายครั้งต่อไปจะเป็นการนัดหมายในขั้นนี้ และผู้ให้การศึกษาต้องระบุให้ชัดเจนเพื่อให้สมาชิกกลับมาพบกันใหม่ไปจนกระทั่งบรรลุถึงเป้าหมายของครอบครัว

Haley (1987 cited in Jon carlson et al., 2005) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างสัมพันธภาพ (Social stage) คือ ผู้ให้การศึกษาจะพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน สร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้ให้การศึกษาสังเกตปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว การจัดการเลือกตำแหน่งที่นั่ง ตั้งสมมติฐาน (Hypotheses) ความสอดคล้องระหว่างอารมณ์กับคำพูดและท่าทางของสมาชิกครอบครัว

2. ขั้นค้นหาปัญหา (Problem stage) คือ สมาชิกของครอบครัวจะถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมและเป็นการสื่อสารโดยตรงกับผู้ให้การศึกษา โดยไม่ตีความความคิดและความรู้สึกที่ถูกแสดงออกมา โดยเฉพาะวิธีการที่แต่ละคนมีมุมมองต่อปัญหานั้นเป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณา โดยผู้ให้การศึกษาจะถามเกี่ยวกับปัญหา เช่น ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีใครบ้างที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่ คุณปรารถนาว่าอะไรจะเกิดขึ้นหรือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ สมาชิกครอบครัวเต็มใจที่จะอุทิศตนเพื่อการเปลี่ยนแปลงนี้หรือไม่ โดยให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและอธิบายว่าอะไรคือปัญหาในความคิดของเขา ทำให้เห็นปัญหาชัดเจนและบอกถึงความเปลี่ยนแปลงได้เมื่อปัญหานั้นดีขึ้นหรือหมดไป

3. ขั้นมีปฏิสัมพันธ์ (The interactional stage) คือ ผู้ให้การศึกษาสังเกตถึงการสื่อสารของครอบครัว โดยผู้ให้การศึกษาสอบถามสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหา สังเกตว่าใครพูดถึงใคร ใครที่เงียบ ใครขัดจังหวะใคร โดยที่ผู้ให้การศึกษาไม่แสดงความคิดเห็นหรือข้อสมมติฐาน ใด ๆ ร่วมกับครอบครัว

4. ขั้นตั้งเป้าหมาย (The goal-setting stage) คือ ผู้ให้การศึกษาและครอบครัวร่วมกันตัดสินใจว่าปัญหาใดที่พวกเขาต้องการจะแก้ไขหรือขจัดออกไป การระบุเป้าหมายที่ชัดเจน และให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการวัดหรือประเมินการเปลี่ยนแปลงหรือความสำเร็จของเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. ขั้นตอนมอบหมายงาน (Task-setting stage) คือ ผู้ให้การปรึกษาให้การชี้แนะ (Directive) การฝึกปฏิบัติหรือให้การบ้าน การนัดหมายในการพบกันครั้งต่อไป

สรุปได้ว่ากระบวนการให้คำปรึกษาของทฤษฎีกรอบครัวเชิงกลยุทธ์มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างสัมพันธภาพ 2) ขั้นค้นหาปัญหา 3) ขั้นมีปฏิสัมพันธ์ 4) ขั้นตั้งเป้าหมาย 5) ขั้นตอนมอบหมายงาน

บทบาทผู้ให้การปรึกษาของทฤษฎีการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์

ศิริรัตน์ คุปต์วิมุติ (2545) กล่าวถึง บทบาทของผู้บำบัดครอบครัวเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย

1. การเป็นผู้ชี้แนะ (Directive)
2. รู้จักยุทธวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ มาจัดการ (Tactical)
3. สร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและเป็นมิตร (Warm)
4. มีความสามารถที่จะต่อรองได้ (Able to negotiate)
5. ผู้รักษาวางตัวเป็นกลาง (Neutral)

กรณีการณ์ นลราชสุวจน์ (2551) กล่าวถึง บทบาทของผู้ให้การปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์ว่า เป็นผู้ปรึกษาที่เชี่ยวชาญ และผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้การปรึกษาควบคุมในการดำเนินการในช่วงของการให้การปรึกษา และไม่ให้ความสำคัญกับความสำคัญกับสัมพันธระหว่างผู้ให้การปรึกษากับผู้รับการปรึกษามากนัก ผู้ให้การปรึกษาจะมีบทบาทนำทางและเป็นผู้ที่มีอำนาจ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) กล่าวว่า บทบาทผู้ให้การปรึกษาแบบกลยุทธ์ มีบทบาทที่ปรึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีบทบาทสำคัญ คือการชี้แนะ และมีความสามารถในการให้การปรึกษาดังนั้นผู้ให้การปรึกษาต้องมีความคล่องแคล่ว มีความยืดหยุ่น มีหน้าที่ในการวางแผนกลยุทธ์ โดยใช้วิธีใหม่ ๆ ที่หลากหลายและสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาที่ครอบครัวนำเสนอ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้เป็นที่ไปอย่างตรงประเด็น เฉพาะเจาะจงและรวดเร็ว และผลที่ตามมาที่ครอบครัวสามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะช่วยให้ครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น มีรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ลดการใช้อำนาจ และการควบคุม และมีสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวที่ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทผู้ให้คำปรึกษาของทฤษฎีกรอบครัวเชิงกลยุทธ์ เป็นผู้ปรึกษาที่เชี่ยวชาญ มีบทบาทสำคัญ คือ การชี้แนะ และมีความสามารถในการให้การปรึกษา มีหน้าที่ในการวางแผนกลยุทธ์ โดยใช้วิธีใหม่ ๆ ที่หลากหลาย

เทคนิคที่สำคัญของทฤษฎีการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์

1. การชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives)

การชี้แนะหรือการชี้นำ มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือสมาชิกครอบครัวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากพฤติกรรมเดิมที่เคยทำซ้ำ ๆ และทำให้เกิดปัญหา กลายเป็นพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับความเป็นจริง การชี้แนะหรือการชี้นำนี้ ผู้ให้การปรึกษาสามารถกระทำได้ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำได้หลายอย่าง (เพ็ญญา กุลนภาดล, 2559, หน้า 141) เช่น การเจียบ การแสดงท่าทาง การปรับระดับเสียง การใช้ภาษาพูด การมอบหมายงานให้ทำ การเสนอแนะ การฝึก การสอน รวมทั้งการแนะนำต่าง ๆ ผู้ให้การปรึกษาจะการชี้แนะหรือการชี้นำ โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับรูปแบบของครอบครัวและเป็นไปอย่างสุภาพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) กล่าวว่า การชี้แนะมีหน้าที่พื้นฐานในการให้การปรึกษา 3 ประการ ดังนี้

1. สนับสนุนให้สมาชิกครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและให้มีประสบการณ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยอยู่ภายใต้การชี้แนะของผู้ให้การปรึกษา
2. ผู้ให้การปรึกษาจะชี้แนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้การปรึกษากับสมาชิกครอบครัวเป็นไปด้วยดี
3. ผู้ให้การปรึกษาจะบันทึกข้อมูลของสมาชิกครอบครัวตามที่ได้ปฏิบัติตามคำชี้แนะของผู้ให้การปรึกษา โดยหวังว่า ข้อมูลนั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหของครอบครัว

2. การกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม (Paradoxical interventions)

การสั่งให้ทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามใช้ในกรณีที่ครอบครัวมักทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ผู้รักษาบอกไป ด้วยวิธีการนี้จะทำให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เกิดผลดีต่อครอบครัว เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้ครอบครัวละทิ้งพฤติกรรมที่ไม่ปกติ ในทำนองเดียวกับ “การกำหนดอาการ (Symptom)” การปลุกตัวหรือต่อสู้กับผู้ให้การปรึกษาในการพยายามที่จะช่วยสมาชิกของครอบครัวเปลี่ยนแปลงแต่การทำเช่นนั้นจะทำให้สมดุลชีวิต (Homeostatic balance) ไม่มั่นคง โดยขั้นตอนจะเริ่มต้นจากผู้ให้การปรึกษาสร้างสัมพันธ์กับครอบครัวในเรื่องความคาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลง แล้วกำหนดปัญหาที่จะแก้ไขให้ชัดเจนร่วมกับผู้รับการปรึกษา ขึ้นต่อมาจึงตั้งเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลง แล้วผู้ให้การปรึกษาเสนอแผนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้การมอบหมายงาน (Paradoxical task) ที่มีเหตุผลมากขึ้น ผู้ให้การปรึกษาชี้นำให้ผู้รับการปรึกษาทำพฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหา และสุดท้ายผู้ให้การปรึกษาสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการปรึกษาและสนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อไปเพื่อรักษาความขัดแย้งไว้

3. การมองภาพใหม่ (Reframing)

ฟ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) กล่าวว่า iva การมองภาพใหม่เป็นเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนมุมมอง หรือการเปลี่ยนความคิดของสมาชิกในครอบครัว ด้วยการมองสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ในภาพที่แตกต่างไปจากเดิมหรือมองปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพที่แตกต่างจากเดิมในมุมมองที่สร้างสรรค์มากขึ้น โดยการเปลี่ยนความหมายของสถานการณ์ หรือของพฤติกรรมเสียใหม่ ให้เป็นไปในทางบวก แต่ไม่ใช่เปลี่ยนสถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

4. การสั่งให้มีอาการต่อไป (Prescribing the symptom)

การสั่งให้มีอาการต่อไปเป็นวิธีการใน Paradoxical interventions สั่งหรือให้สมาชิกครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาต่อไป ซึ่งถ้าสมาชิกยังมีแสดงพฤติกรรมอยู่แสดงว่าเขาสามารถควบคุมอาการป่วยได้ ถ้าต่อต้านคำบอกของผู้รักษาอาการนั้นจะหมดไป เช่น การทะเลาะกันเป็นประจำของแม่กับลูกสาว ผู้ให้การปรึกษาจึงแนะนำให้ทำสิ่งนี้ต่อไปทุกเย็น ครั้งละ 15 นาที ผู้รับการปรึกษาจะสิ้นหวังจากการช่วยเหลือของผู้ให้การปรึกษาเพราะการแนะนำนี้ไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ผู้รับการปรึกษามีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เป็นต้น จากตัวอย่างนี้ผู้ให้การปรึกษาแสดงให้ผู้รับการปรึกษาเห็นว่าการขอความช่วยเหลือจะไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย ซึ่งในความเป็นจริงผู้ให้การปรึกษามุ่งประเด็นไปที่การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เดียวกันก็กำลังท้าทาย (Challenge) การกระทำของอาการนั้น ๆ การแนะนำให้ผู้รับการปรึกษามีพฤติกรรมเหมือนเดิม เพราะจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดพฤติกรรมใหม่ที่มีความสมดุล

5. การยับยั้งการเปลี่ยนแปลง (Restraining)

การยับยั้งการเปลี่ยนแปลงเป็นวิธีการใน Paradoxical interventions ผู้ให้การปรึกษาพยายามยับยั้งไม่ให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงเร็วเกินไป หรือว่าไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากยังไม่ถึงเวลาที่เหมาะสม บางครอบครัวไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ได้เร็ว และอาจทำให้ครอบครัวเสียสมดุลได้

6. การแสร้งทำ (Pretend techniques)

การแสร้งทำเป็นวิธีการใน Paradoxical interventions ผู้ให้การปรึกษาสั่งหรือให้สมาชิกครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาต่อไป ซึ่งถ้าสมาชิกยังมีแสดงพฤติกรรมอยู่แสดงว่าเขาสามารถควบคุมอาการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ถ้าต่อต้านคำบอกของผู้รักษาอาการนั้น จะหมดไป สำหรับเทคนิคการแสร้งทำนี้เป็นวิธีการที่มีพื้นฐานมาจาก “การเล่น” (Play) และการจินตนาการ (Fantasy) เป็นเทคนิคที่นุ่มนวลกว่าเทคนิคการกระทำในสิ่งที่ตรงข้าม ซึ่งผู้ให้การปรึกษาจะใช้

อารมณ์ขัน ใช้การสร้างภาพในความคิด หรือการจินตนาการ และการเล่นหยอกเย้า โดยจะแนะนำให้ผู้รับบริการ เช่น “ลูก” ที่มีอาการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ “แสร้งทำ” หรือ “แกล้งทำ” อาการนั้น เช่น แสดงอาการปวดท้องบ่อย ๆ หรือการปวดศีรษะบ่อย ๆ หรือปัสสาวะรดที่นอนเป็นประจำ ฯลฯ ซึ่งเป็นอาการที่ “ลูก” แสดงออกเพื่อเรียกร้องความสนใจหรือต้องการการเอาใจใส่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น “พ่อ” “แม่” ขณะเดียวกัน ผู้ให้การปรึกษาจะแนะนำให้อีกฝ่ายหนึ่ง (เช่น พ่อ แม่) แสร้งทำเช่นกัน โดยแสร้งทำว่า “พ่อ แม่รู้ว่า ลูกเป็นอะไร” และพ่อแม่ก็แกล้งเฉย ๆ ไม่เป็นทุกข์เป็นร้อน ซึ่งในที่สุด ลูกจะรู้ว่า อาการที่ตนแสร้งทำนั้น เป็นสิ่งที่ตนเองตั้งใจทำไม่ใช่อาการที่เป็นจริง ไม่สามารถที่จะให้พ่อแม่หันมาใส่ใจตามที่ตนต้องการได้ จึงล้มเลิกการแสดงอาการนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจ อย่างไรก็ตาม การแสร้งทำบางอย่างก็ใช้ได้ผล สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่แสร้งทำนั้นได้ และส่งผลให้สัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวนั้น ๆ ดีขึ้น (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2554)

7. การสั่งเพื่อประโยชน์ของสมาชิกครอบครัว (Ordeal)

การสั่งเพื่อประโยชน์ของสมาชิกครอบครัว เป็นเทคนิคที่ผู้ให้การปรึกษาพิจารณาว่า ผู้รับบริการปรึกษาต้องได้รับความช่วยเหลือโดยการสั่ง เช่น การที่สมาชิกครอบครัวเกิดความเครียด ผู้ให้การปรึกษาให้เกร็งคลายกล้ามเนื้อเพื่อลดความเครียดก่อน

8. การผูกมัดทวิคูณ (Double blind)

การผูกมัดทวิคูณ เป็นลักษณะหนึ่งของเทคนิคการสื่อสารที่ขัดแย้งกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรมที่ติดแน่น ลักษณะของการผูกมัดทวิคูณที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น เป็นการกระทำที่บุคคลตัดสินใจไม่ถูกหรือตัดสินใจได้ยาก เนื่องจากทางเลือกที่บุคคลต้องตัดสินใจนั้นส่งผลต่อตนเองทุกด้าน โดยผู้ให้การปรึกษาชี้แนะผู้รับบริการปรึกษาไม่ให้เปลี่ยนแปลงอะไร เช่น ผู้ที่รักษาบุคคลที่มีภาวะซึมเศร้าบอกกับผู้รับการรักษาว่า คุณไม่มีความจำเป็นที่จะต้องรีบหายจากอาการซึมเศร้านี้ การกระทำลักษณะนี้บุคคลคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การชี้แนะของผู้ให้การปรึกษาไม่มีผลอะไรต่อผู้รับบริการปรึกษา แต่ส่งผลให้บุคคลพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

9. การเสนอข้อกำหนด (Offering prescription)

การเสนอข้อกำหนดเป็นเทคนิคที่ผู้ให้การปรึกษาจะกำหนดให้ผู้รับบริการปรึกษาทำพฤติกรรมบางอย่าง เช่น จดบันทึกเหตุการณ์หรือการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นตลอดทั้งวันที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลหรือความเครียด เป็นต้น

10. การเสนอข้ออธิบาย (Offering description)

การเสนอข้ออธิบายเป็นเทคนิคที่ผู้ให้การปรึกษาอธิบายความหมายของเหตุผลใหม่ ในความหมายกว้าง ๆ พฤติกรรมที่ผู้รับการปรึกษาทำไปแล้วในทางบวก

11. การทำนายการเกิดซ้ำ (Predicting a relapse)

การทำนายการเกิดซ้ำเป็นเทคนิคที่ผู้ให้การปรึกษาทำนายพฤติกรรมผู้รับการปรึกษาว่าจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม ซึ่งเป็นการท้าทาย ผู้รับการปรึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

12. การประกาศความสิ้นหวัง (Declaring hopelessness)

การประกาศความสิ้นหวังเป็นการประกาศความสิ้นหวังของผู้ให้การปรึกษาที่มีต่อผู้รับการปรึกษา เช่น อย่างที่คุณพูดนั้นก็น่าจะเป็นจริงที่ว่า ไม่มีอะไรที่คุณจะทำได้เลย ซึ่งมันก็คงไม่มีประโยชน์อะไรที่จะให้การปรึกษาต่อ เป็นต้น การประกาศความสิ้นหวังนี้ก็เป็นการทำนายผู้รับการปรึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการทำนายการเกิดซ้ำ

การบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษารอบครัว

การบูรณาการเป็นการนำแนวคิด วิธีการ และ เทคนิคจากหลาย ๆ ทฤษฎีมาใช้ อย่างกลมกลืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสามารถแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่พึงประสงค์โดย การบูรณาการที่ใช้กันทั่วไปคือการบูรณาการใช้เทคนิคเป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด โดยเลือกใช้เฉพาะเทคนิคที่มีความเหมาะสมกับการแก้ปัญหาอย่างน้อยสองเทคนิค มาใช้เพื่อให้ครอบคลุมปัญหา และการบูรณาการแนวคิดของแต่ละทฤษฎี ซึ่งเป็นการนำแนวคิด ของแต่ละทฤษฎีมาสังเคราะห์เพื่อสร้างทฤษฎีใหม่

เทคนิคการให้การปรึกษารอบครัว

ในการเลือกเทคนิคที่ใช้ในการให้การปรึกษารอบครัวเป็นการบูรณาการแบบ การผสมผสานที่มีทฤษฎีการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นฐานและที่เลือกใช้เทคนิคจากหลายทฤษฎีที่มุ่งเน้น ไปสู่การแก้ไขปัญหาครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีเทคนิคดังนี้

1. เทคนิคการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม Minuchin (1974 อ้างถึงใน เมธินินทร์ ภิญโญชน, 2539, หน้า 92) อธิบายการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม เป็นเทคนิคที่เห็นการกระทำของผู้ให้คำปรึกษาที่มีเป้าหมายจะสร้างสัมพันธ์กับสมาชิก ในครอบครัวหรือระบบครอบครัว ส่วน การปรับให้เหมาะสมเป็นเทคนิคที่เน้นให้เห็นการปรับตัว ของผู้ให้คำปรึกษาที่มีเป้าหมายที่จะเอื้อให้ การเข้าร่วมประสบความสำเร็จ การเข้าร่วม (Joining) เป็นเทคนิคที่สำคัญที่จุดที่จะนำไปสู่การจัด โครงสร้างใหม่ (Restructuring) การเข้าร่วมเป็นเทคนิค ที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้ความสามารถเข้าไป สร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกครอบครัวทั้งระบบ ได้โดยการใช้ เทคนิคการเข้าร่วม (Joining) ซึ่งมีวิธีการ 3 แบบ คือ

1.1 วิธีการตามรอย (Tracking) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้ในการฟังปัญหาและเรื่องราวที่ครอบครัวเล่าให้ฟังโดยไม่มีการตัดสินใจเมื่อหาสาระที่ครอบครัวนำเสนอว่าดีหรือไม่ดี ผิดหรือถูก เพราะวิธีนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมและสำรวจปัญหา ของครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษา จะใช้การตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อตามรอย (Tracking) ความสนใจและปัญหาของครอบครัว ตลอดจนให้การสะท้อนกลับต่อครอบครัวว่าเท่าที่ได้ฟังมาเขาหรือเธอได้ยิน และสังเกตเห็นอะไรบ้าง

1.2 วิธีการล้อเลียน (Mimesis) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาเข้าร่วมกับครอบครัว โดยเลียนแบบท่าทาง น้ำเสียง จังหวะ และแบบการสื่อสารในครอบครัว กล่าวคือ เมื่อกำลังอยู่กับครอบครัวที่พูดซ้ำ ๆ ก็พูดในจังหวะเดียวกับสมาชิกหรือสมาชิกในครอบครัวพูดถึงปัญหา ในครอบครัว โดยชอบอุปมาอุปมัยก็เข้าร่วมในการอุปมาอุปมัยนั้น ในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่ง

1.3 วิธีการให้การสนับสนุน (Confirmation of a family member or maintenance) วิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาเข้าร่วมกับครอบครัวด้วยการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจว่าสมาชิกครอบครัวแต่ละคนนั้นรู้สึกอย่างไร โดยการสะท้อนความรู้สึกที่สมาชิกครอบครัวทั้งที่เปิดเผยและยังไม่ได้เปิดเผย ตลอดจนให้การสนับสนุน และชมเชยในข้อดี ความสามารถและศักยภาพของสมาชิกในครอบครัว

ในการเลือกเทคนิคการเข้าร่วมและปรับให้เหมาะสม เป็นเทคนิคที่จะนำไปสู่การจัดโครงสร้างใหม่ให้กับครอบครัวหย่าร้างที่มีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไปให้คืนสู่ภาวะสมดุล เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยใช้ความสามารถเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิก ของครอบครัวหย่าร้าง ให้ครอบครัวเกิดความรู้สึกไว้วางใจยินยอมให้ผู้วิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โดยทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกทุกคน ทำให้สมาชิกเกิดการยอมรับ เข้าใจและไว้วางใจ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่อไป

2. เทคนิคการมองมุมใหม่ (Reframing) เป็นเทคนิคที่ผู้ให้คำปรึกษานิยามพฤติกรรม หรือสถานการณ์ในครอบครัวที่สมาชิกรับรู้ในลักษณะที่เป็นทางลบให้เห็นลบน้อยลงหรือเป็นทางบวกมากขึ้นด้วยมุมมองใหม่ สิ่งที่เปลี่ยนไปคือการรับรู้ การให้ความหมายต่อพฤติกรรมและสถานการณ์นั้นในทางที่ดีขึ้น

3. เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) เป็นการให้ครอบครัวนำสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวสาธิตให้เห็นจริงในช่วงโมบบำบัด เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้มองเห็นเหตุการณ์ นั้นในสภาพที่คล้ายกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงที่บ้าน ผู้ให้คำปรึกษาได้มีโอกาสสังเกตรูปแบบการโต้แย้งของสมาชิกและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในครอบครัว วิธีการนี้จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่เขาหรือเธอมักจะยืนยันว่าไม่สามารถควบคุม

พฤติกรรมนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ช่วยให้ครอบครัวได้สังเกตและตระหนักรู้และสำรวจแบบแผน การติดต่อสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อผู้อื่นและหาวิธีที่จะปรับหรือเลือกวิธีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การสร้างขอบเขต (Boundary formation) ขอบเขตทำหน้าที่แบ่งแยกบุคคลหรือระบบย่อย ๆ ในครอบครัว การที่ครอบครัวจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบครัวจำเป็นต้องมีขอบเขตลักษณะต่าง ๆ ปรับไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์และพัฒนาการและระยะของครอบครัว ตัวอย่างเช่น ระยะเวลาที่ครอบครัวมีลูกอยู่ในวัยรุ่น ระบบพ่อแม่อาจต้องเพิ่มความยืดหยุ่นให้มากขึ้น ไม่ให้เกิดความพัวพันทางอารมณ์ จนเกินไปจนทำให้ระบบพี่น้องขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ที่จะเป็นตัวของตัวเอง หรือเข้มงวดเกินไป จนเด็กรู้สึกดิ่งเครียดและขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อระบบพ่อแม่ ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจึงใช้เทคนิคการสร้างขอบเขตในครอบครัวขณะนั้นว่ามีลักษณะอย่างไร ส่งผลต่อความตึงเครียดในครอบครัวอย่างไรแล้ว ช่วยครอบครัวให้เปลี่ยนขอบเขตเสียใหม่อาจจะให้ มีการยืดหยุ่นมากขึ้นหรือน้อยลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของครอบครัวยิ่งขึ้น (Gladding, 1995 อ้างถึงใน เมธินินทร์ ภิณูชน, 2539, หน้า 51-52)

5. การชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives) การชี้แนะหรือการชี้นำ มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือสมาชิกครอบครัวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากพฤติกรรมเดิมที่เคยทำซ้ำ ๆ และทำให้เกิดปัญหา กลายเป็นพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความเป็นจริง การชี้แนะหรือการชี้นำนี้ ผู้ให้การศึกษาสามารถกระทำได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำได้หลายอย่าง (เพ็ญภา กุลนภาค, 2559, หน้า 141) เช่น การเจียบ การแสดงท่าทาง การปรับระดับเสียง การใช้ภาษาพูด การมอบหมายงานให้ทำ การเสนอแนะ การฝึก การสอน รวมทั้งการแนะนำต่าง ๆ ผู้ให้การศึกษาจะการชี้แนะหรือการชี้นำ โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับรูปแบบของครอบครัวและเป็นไปอย่างสุภาพ

6. การวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง เป็นเทคนิคที่ผู้ให้การศึกษาจะวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่เข้าข้างผู้รับการปรึกษาหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกหรือความขัดแย้งที่ฝังใจ และในที่สุดจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการปรึกษาและสมาชิกในครอบครัว (เพ็ญภา กุลนภาค, 2559, หน้า 77)

7. การถ่ายโยงความรู้สึก (Transference) เป็นเทคนิคที่ผู้ให้การศึกษาให้ผู้รับการปรึกษาเล่าเรื่องราวและความรู้สึกขัดแย้งที่ฝังลึกอยู่ในใจยังค้างคาอยู่ในใจเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะผู้ที่มีความสำคัญในชีวิตของผู้รับการปรึกษาและเมื่อผู้ให้การศึกษาได้รับทราบเรื่องราวและความรู้สึกที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่เป็นปมปัญหาของผู้รับการปรึกษาได้ถ่ายโยงความรู้สึกนั้น มาสู่ผู้บำบัดแล้ว ผู้ให้การศึกษาจะใช้เทคนิคพื้นฐานของการบำบัด เช่น การสะท้อนความรู้สึก

การตีความเพื่อให้เกิดความกระจ่างในปมนั้น ๆ เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสัมผัสความรู้สึกของตนเอง สามารถปลดปล่อยอารมณ์และความรู้สึกที่ค้างคาใจออกมา อีกทั้งยังให้สำรวจความคิด ความรู้สึก ของตนเองเกี่ยวกับปมปัญหาที่ฝังใจอีกครั้งหนึ่ง เกิดการหยั่งรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ตรงประเด็นและ ชัดเจนยิ่งขึ้น และเรียนรู้แนวทางและวิธีการใหม่ๆที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในทางสร้างสรรค์ มากขึ้น (เพ็ญญา กุลนภาดล, 2559, หน้า 77)

8. การสั่งให้มีอาการต่อไป (Prescribing the symptom) การสั่งให้มีอาการต่อไป เป็นวิธีการใน Paradoxical interventions สั่งหรือให้สมาชิกครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหา ต่อไป ซึ่งถ้าสมาชิกยังมีแสดงพฤติกรรมอยู่แสดงว่าเขาสามารถควบคุมอาการป่วยได้ ถ้าต่อต้าน คำบอกของผู้รักษาอาการนั้นจะหมดไป เช่น การทะเลาะกันเป็นประจำของแม่กับลูกสาว ผู้ให้การปรึกษาจึงแนะนำให้ทำสิ่งนี้ต่อไปทุกเย็น ครั้งละ 15 นาที ผู้รับการปรึกษาจะสิ้นหวังจาก การช่วยเหลือของผู้ให้การปรึกษาเพราะการแนะนำนี้ไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ ผู้รับการปรึกษามีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเป็นต้น จากตัวอย่างนี้ผู้ให้การปรึกษา แสดงให้ผู้รับการปรึกษาเห็นว่าการขอความช่วยเหลือจะไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย ซึ่งในความเป็น จริงผู้ให้การปรึกษามุ่งประเด็นไปที่การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เดียวกันก็กำลังท้าทาย (Challenge) การกระทำของอาการนั้น ๆ การแนะนำให้ผู้รับการปรึกษามีพฤติกรรมเหมือนเดิม เพราะจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดพฤติกรรมใหม่ที่มีความสมดุล

9. การแสร้งทำ (Pretend techniques) การแสร้งทำเป็นวิธีการใน Paradoxical Interventions ผู้ให้การปรึกษาสั่งหรือให้สมาชิกครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาต่อไป ซึ่งถ้าสมาชิกยังมีแสดงพฤติกรรมอยู่แสดงว่าเขาสามารถควบคุมอาการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ถ้าต่อต้านคำบอกของผู้รักษาอาการนั้นจะหมดไป สำหรับเทคนิคการแสร้งทำนี้เป็นวิธีการ ที่มีพื้นฐานมาจาก “การเล่น” (Play) และการจินตนาการ (Fantasy) เป็นเทคนิคที่นุ่มนวลกว่าเทคนิค การกระทำในสิ่งที่ตรงข้าม ซึ่งผู้ให้การปรึกษาจะใช้อารมณ์ขัน ใช้การสร้างภาพในความคิด หรือการจินตนาการ และการเล่นหยอกเย้า โดยจะแนะนำให้ผู้รับบริการ เช่น “ลูก” ที่มีอาการ อย่างใดอย่างหนึ่งให้ “แสร้งทำ” หรือ “แกล้งทำ” อาการนั้น เช่นแสดงอาการปวดท้องบ่อย ๆ หรือการปวดศีรษะบ่อย ๆ หรือปัสสาวะรดที่นอนเป็นประจำ ฯลฯ ซึ่งเป็นอาการที่ “ลูก” แสดงออก เพื่อเรียกร้องความสนใจหรือต้องการการเอาใจใส่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น “พ่อ” “แม่” ขณะเดียวกัน ผู้ให้การปรึกษาจะแนะนำให้อีกฝ่ายหนึ่ง (เช่น พ่อ แม่) แสร้งทำเช่นกัน โดยแสร้งทำว่า “พ่อ แม่ รับรู้ว่า ลูกเป็นอะไร” และพ่อแม่ก็แกล้งเฉย ๆ ไม่เป็นทุกข์เป็นร้อน ซึ่งในที่สุด ลูกจะรับรู้ว่า อาการ ที่ตนแสร้งทำนั้น เป็นสิ่งที่ตนเองจงใจทำไม่ใช่อาการที่เป็นจริง ไม่สามารถที่จะให้พ่อแม่หันมา ใส่ใจตามที่ตนต้องการได้ จึงล้มเลิกการแสดงอาการนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจ อย่างไรก็ตาม การแสร้ง

ทำบางอย่างก็ใช้ได้ผล สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่แสวงทำนั้นได้ และส่งผลให้สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวนั้น ๆ ดีขึ้น (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2554)

10. การกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม (Paradoxical interventions) การสั่งให้ทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามใช้ในกรณีที่ครอบครัวมักทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ผู้รักษาบอกไป ด้วยวิธีการนี้จะทำให้ครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เกิดผลดีต่อครอบครัว เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้ครอบครัวละทิ้งพฤติกรรมที่ไม่ปกติ ในทำนองเดียวกับ “การกำหนดอาการ (Symptom)” การปลีกตัวหรือต่อสู้กับผู้ให้การรักษาในการพยายามที่จะช่วยสมาชิกของครอบครัวเปลี่ยนแปลงแต่การทำเช่นนั้นจะทำให้สมดุลชีวิต (Homeostatic balance) ไม่มั่นคง โดยขั้นตอนจะเริ่มค้นจากผู้ให้การรักษาสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัว ในเรื่องความคาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลง แล้วกำหนดปัญหาที่จะแก้ไขให้ชัดเจนร่วมกับผู้รับการรักษา ขึ้นต่อมาจึงตั้งเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลง แล้วผู้ให้การรักษาเสนอแผนการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้การมอบหมายงาน (Paradoxical task) ที่มีเหตุผลมากขึ้น ผู้ให้การรักษาชี้แนะให้ผู้รับการรักษาทำพฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหา และสุดท้ายผู้ให้การรักษาสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการรักษาและสนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อไปเพื่อรักษาความขัดแย้งไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้การรักษาครอบครัว

ธัญญารัตน์ แสงสว่าง (2545) ได้ศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เมื่อต้องอยู่ในครอบครัวใหม่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงได้ และมีความรู้สึกไม่ชอบนิสัยบางอย่างของแม่เลี้ยงและคิดว่าแม่เลี้ยงเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดามารดาหย่าร้างกัน วิธีแก้ปัญหานักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมเมื่อนักเรียนมีปัญหาการปรับตัวส่วนใหญ่แล้วนักเรียน ใช้วิธีการปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดาหรือมารดาเดิมของตนและขอคำปรึกษาญาติเพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องของการปรับตัว

วัชรพล เปรมกมล (2558) ได้ผลศึกษาของการให้การรักษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธของสามิกรรยาวัชรกุล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นสามิกรรยาวัชรกุลตอนปลายอายุระหว่าง 20-25 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวสูงที่สุด 10 ครอบครัว สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 5 ครอบครัว รวมทั้งสิ้นกลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดความขัดแย้งในครอบครัว และ โปรแกรมการให้การรักษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ ดำเนินการทดลองการให้การรักษา จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล วิเคราะห์

ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่มและทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีบอนเฟอร์โรนี่ ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามิและภรรยาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามิและภรรยาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุทธนา ภาระนันท์ (2550) ศึกษาและสร้างโมเดลการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นพ่อหรือแม่และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 8 คน ที่มีคะแนนความเข้มแข็งครอบครัวตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาเข้าร่วมโมเดลการพัฒนาความเข้มแข็งครอบครัว ซึ่งได้บูรณาการทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ โมเดลเน้นโครงสร้าง (Structural model) โมเดลมิลาน (Milan model) โมเดลเน้นประสบการณ์ (Experiential model) โมเดลพฤติกรรมและการรู้คิด-พฤติกรรม (Behavior/ Cognitive-behavior model) โมเดลสร้างสรรคนิยม (Social constructionist model) และ โมเดลการให้คำปรึกษากลุ่ม (Group model) จำนวน 11 ครั้ง ผลการศึกษา พบว่า ความเข้มแข็งของครอบครัวก่อนและหลังการเข้าร่วม โมเดลการพัฒนาความเข้มแข็งครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความเข้มแข็งครอบครัวโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.27 แสดงให้เห็นว่าโมเดลการพัฒนาความเข้มแข็งครอบครัวสามารถทำให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งในครอบครัวเพิ่มขึ้นได้

ศุภวรรณ ดัชนีกุล (2557) ได้ศึกษาผลการปรึกษากลุ่มเชิงกลยุทธ์ต่อการยืนยันคุณค่าในตนเองของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน โดยคัดเลือกจากนิสิตที่มีคะแนนการยืนยันคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา สุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดการยืนยันคุณค่าในตนเอง และโปรแกรมการปรึกษากลุ่มเชิงกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการให้การปรึกษากลุ่มเชิงกลยุทธ์จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองสองตัวประกอบ แบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีบอนเฟอร์โรนี่ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนการยืนยันคุณค่าในตนเองสูงก่ามนิสิตกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล และนิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนการยืนยันคุณค่าในตนเองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

Schiff (1990) ได้ศึกษาการปรึกษาเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมเป็น การศึกษากรณีเฉพาะบุคคลของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม ด้านการแสดงออกในโรงเรียน ที่เกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหาคือ มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อน ผู้ชายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ พบว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่กับแม่ซึ่งเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ทำงาน จนไม่มีเวลาดูแลลูก ทำให้เด็กขาดความรัก ผู้ให้การปรึกษาให้การปรึกษาทั้งแม่และเด็ก โดยเริ่มจาก การเสริมสร้างพลังกายและให้กำลังใจกับแม่เด็กและ ผู้ให้การปรึกษาแนะนำให้แม่ของเด็กแสดง ความเข้มแข็งเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม และให้ความรักกับลูกด้วยการทำในสิ่งที่ไม่เคย ทำกับลูกเมื่อลูกแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมใน โรงเรียนซึ่งพฤติกรรมนี้มีส่วนมาจากการ ที่เด็กขาดความรัก ผู้ให้การปรึกษาสร้างข้อตกลงว่า เมื่อลูกแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ เหมาะสมที่โรงเรียน ทางโรงเรียนจะเรียกแม่มาทันที เพื่อให้แม่มากอดลูกไว้ และจับมือกับลูก จนกว่าจะหมดเวลาของวัน ซึ่งส่งผลให้ลูกไม่เคยแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมอีกเลย หลังจากปัญหาทั้งสองได้รับ การแก้ไขนักเรียนคนนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีความสุข มากขึ้นซึ่งครูและบุคลากร คนอื่น ๆ สังเกตเห็นได้ จากกรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การปรึกษา แบบกลยุทธ์นั้นสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัวได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ โดยความร่วมมือของโรงเรียน พ่อแม่และผู้ให้การปรึกษาแบบ กลยุทธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาลูกของเด็กนักเรียนที่มีปัญหาซึ่งสามารถแก้ไขได้ อย่างรวดเร็ว

Omer and Dar (2007) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการปรึกษาแบบตัดสินใจ (Decision counseling) กับการปรึกษาเชิงกลยุทธ์ (Strategic counseling) ต่อบุคคลที่มีสถานะกดดัน (Personal dilemmas) ซึ่งการปรึกษาแบบตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานวิธีการตัดสินใจของเจนิสและแมน (Janis & mann's decision) ต่อรูปแบบความขัดแย้งและมุ่งเน้นที่การเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถใน การตัดสินใจของผู้รับการปรึกษาเพื่อวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบสำหรับการ ปรึกษาเชิงกลยุทธ์มีพื้นฐานการบำบัดเชิงระบบ (Systematic therapy) และการบำบัดเชิงกลยุทธ์ (Strategic therapy) ซึ่งมุ่งเน้นที่การเอาชนะความบกพร่อง โดยใช้กิจกรรมที่มีกระบวนการโต้ตอบ การรักษาปัญหา บุคคลที่อยู่สถานะกดดัน จำนวน 89 คน ส่วนหนึ่งถูกสุ่มเข้าโปรแกรม การให้ การปรึกษา และอีกส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมที่มีรายชื่อให้รอ (Wait-list) ผลการศึกษาพบว่า การปรึกษาทั้งสองแบบทำให้ผู้รับการปรึกษามีการพัฒนาปรับปรุงตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่ออยู่ในสถานะกดดันและมีคะแนนทางสุขภาพจิตดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม และระยะ ติดตามผล 1 เดือนพบว่า การปรับปรุงตนเองในสถานะกดดันไม่มีความแตกต่างจากระยะหลัง การทดลอง และวิธีการปรึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการไม่ตัดสินใจกับรูปแบบ การตัดสินใจมีผลต่อ การปรับปรุงสุขภาพจิตด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการวัดโดยใช้เครื่องมือหรือเทคนิคหลายชุดหรือหลายด้าน ซึ่งผลการวิเคราะห์จะช่วยให้ทราบว่าเครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นวัดในสิ่งเดียวกัน หรือที่เรียกว่าวัดองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่ มีกี่องค์ประกอบ เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นวัดกี่องค์ประกอบมากที่สุดเพียงใด ผู้วิจัยอาจต้องการทราบว่าเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้วัดในสิ่งต่าง ๆ วัดอะไรร่วมกันบ้าง หรือผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดตามทฤษฎีหรือแนวคิดอย่างหนึ่ง ต้องการทราบว่าเมื่อนำไปใช้วัดจริงจะปรากฏผลตรงตามทฤษฎีหรือแนวคิดนั้นหรือไม่ ก็จะนำเอาเครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นไปใช้วัดกับกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา แล้วนำผลการวัดมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสำคัญต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังนี้

ความหมายของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

สุวิมล ติรกานันท์ (2555, หน้า 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อผู้วิจัยมีสมมุติฐานที่แน่นอนว่ามีตัวแปรแฝง (Latent variable) ระหว่างกลุ่มตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยใช้ความรอบคอบในการคัดเลือกตัวแปรมาวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อเปิดเผยตัวแปรแฝงที่ชัดเจนเท่าที่จะทำได้

พุดพงษ์ สุขสว่าง (2555, หน้า 100) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นเทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้ในการสนับสนุนทฤษฎีหรือยืนยันความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของเครื่องมือที่สร้างขึ้น นอกจากนี้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการที่ใช้เปรียบเทียบโครงสร้างองค์ประกอบของเครื่องมือระหว่างกลุ่มประชากรตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป พร้อม ๆ กันด้วย

ไชยันต์ สกลศรีประเสริฐ (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นการวิเคราะห์ทางสถิติที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณ ข้อมูลหรือลดจำนวนตัวแปรในการวิจัย โดยอาศัย การรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมาสร้างเป็นองค์ประกอบ (Factor) ที่อยู่เบื้องหลังตัวแปรเหล่านั้น ซึ่งส่งผลให้นักวิจัยเข้าใจโครงสร้างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดีนอกจากนี้ คุณสมบัติเด่นอีกประการหนึ่งของปัจจัยที่วิเคราะห์ได้คือ ลดความคลาดเคลื่อนในการวัด (Measurement error) ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำปัจจัยที่วิเคราะห์ได้ทำการศึกษาต่อไป สำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่นักวิจัยได้สร้างโมเดล การวัดเอาไว้แล้ว และรู้ว่า มีจำนวนองค์ประกอบเท่าใด แต่ละองค์ประกอบประกอบชื่ออะไรและประกอบไปด้วยตัวแปรใดบ้าง นักวิจัยจึงใช้สถิติเพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของโมเดลการวัด

ยูท โภยวรรณ (2556, หน้า 279) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ได้สร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบสำรวจหรือเป็นทฤษฎีที่มีผู้สร้างไว้แล้วมาตรวจสอบว่ามีความชัดเจนหรือไม่ ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะมีข้อตกลงน้อยกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เช่น ขอมให้การวัดตัวแปรมีความคลาดเคลื่อน หรือความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ นอกจากนี้ผู้วิเคราะห์สามารถกำหนดโมเดลของการวิเคราะห์หรือโมเดลของการวิจัยเองได้

สรุปจากความหมายของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน คือการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ผู้วิจัยมีโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความชัดเจนความสัมพันธ์ที่คาดไว้นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยสามารถกำหนดรูปแบบของการวิเคราะห์เองได้

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

กัลยา วาณิชบัญชา (2552) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ดังนี้

1. เพื่อลดจำนวนตัวแปร กรณีที่ผู้วิจัยมีตัวแปรจำนวนมาก และตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน จะจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไว้ด้วยกันแล้วเรียกว่า ปัจจัย ตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยเดียวกันมีความสัมพันธ์กันมาก โดยสามารถวัดความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ดังนั้น จากตัวแปร 20 ตัว อาจกลายเป็นตัวแปรใหม่ (ปัจจัย) 4 ตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดของตัวแปรเดิม (X's) อยู่ในแต่ละปัจจัย ดังนั้นจะต้องมีการตั้งชื่อปัจจัยเพื่อสื่อให้เห็นความหมายของตัวแปร X's ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจัยนั้น ๆ

2. เพื่อนำตัวแปรหรือปัจจัยที่สร้างขึ้นใหม่สำหรับการวิเคราะห์ค่าทางสถิติต่อไป เช่น

2.1 นำปัจจัยที่สร้างใหม่ไปใช้แก้ปัญหาการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ซึ่งมีตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวที่คาดเดาว่าส่งผลต่อตัวแปรตาม

2.2 นำปัจจัยที่ได้เป็นตัวแปร เพื่อไปใช้เทคนิค t-test, ANOVA, Z-test หรือเทคนิคอื่น ๆ ต่อไป

2.3 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Confirmatory) เกี่ยวกับการที่ผู้วิจัยจะต้องกำหนดความสำคัญ หรือน้ำหนักของตัวแปร

2.4 เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือปัจจัยเดียวกัน

สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญ โภยภาณุวัฒน์ (2551 อ้างถึงใน ยูท โภยวรรณ, 2556, หน้า 279) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบทฤษฎีหรือยืนยันทฤษฎีที่มีผู้สร้างไว้แล้ว หรือผู้วิจัยสร้างเองจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

2. เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบใหม่
3. เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างตัวแปรใหม่

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูล

เสรี ชัดเข้ม (2547, หน้า 23-24) ได้กล่าวถึง ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ

1.1 ข้อมูลควรมีลักษณะการแจกแจงเป็นแบบปกติ (Normal distributions)

มีความเป็นเอกพันธ์ของการกระจาย (Homoscedasticity) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่เป็นแบบเส้นตรง (Linear relationships) เนื่องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นการแก้สมการถดถอยหลาย ๆ สมการ

1.2 โมเดล CFA มีเทอมความคลาดเคลื่อน (Error terms) ที่เรียกว่า เศษเหลือ ข้อตกลงเบื้องต้นทั่ว ๆ ไปในเรื่องเทอมความคลาดเคลื่อนมีว่า

- 1.2.1 ต้องไม่สัมพันธ์กับตัวแปรแฝงใด ๆ ในโมเดล
- 1.2.2 เป็นอิสระจากเทอมความคลาดเคลื่อนตัวอื่น ๆ
- 1.2.3 มีลักษณะการแจกแจงเป็นแบบปกติ

แต่ปัจจุบันเรื่องข้อมูลมีลักษณะแจกแจงเป็นแบบปกติพหุนาม (Multivariate normal) ฝ่าฝืนได้ กรณีที่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลกรณีเทอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้

1.3 กลุ่มตัวอย่างควรมีการแจกแจงแบบเชิงเส้นกำกับ (Asymptotic) กลุ่มตัวอย่างยังมีขนาดใหญ่มากยิ่งเข้าใกล้ค่าอนันต์ กล่าวคือ ค่าสถิติไค-สแควร์มีแนวโน้มที่จะมีค่าสูง ทำให้ ค่าสถิติไค-สแควร์มีโอกาสให้ค่านัยสำคัญ ($p < .05$) ซึ่งชี้ว่า โมเดลองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สอดคล้องกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (น้อยกว่า 100 หน่วย ตัวอย่าง) มีความน่าจะเป็นที่จะปฏิเสธโมเดลที่ถูกต้อง (True model) มากขึ้น (West & et al., 1995) หรืออาจกล่าวได้ว่าการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กมีความเสี่ยงในการเกิดความคลาดเคลื่อนประเภท II (Type II error) เพิ่มขึ้น

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องวิธีประมาณค่าพารามิเตอร์

วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood: ML) มีวิธีการดังนี้

1.4.1 ไม่มีข้อคำถามเดียว ๆ หรือข้อคำถามกลุ่มใด อธิบายข้อคำถามอื่นในกลุ่มข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์

1.4.2 คะแนนจากข้อคำถามต้องมีลักษณะการแจกแจงแบบปกติพหุนาม ข้อตกลงเบื้องต้นข้อแรกแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในเครื่องมือต้องไม่ซ้ำซ้อนกัน วิธี ML ไม่มีความแกร่งต่อการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยไม่ควรใช้ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ประมาณค่าพารามิเตอร์

ส่วนข้อตกลงเบื้องต้นข้อสองเป็นเรื่องที่ปฏิบัติยาก แต่วิธี ML มีความแกร่งต่อการฝ่าฝืน ข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องนี้ เว้นแต่กรณีใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและโมเดลมีความซับซ้อน ดังนั้น ผู้วิจัยควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 100-200 หน่วยตัวอย่างขึ้นไป หรือ ในกรณี ตรวจสอบเครื่องมือที่มีตั้งแต่ 3 องค์ประกอบขึ้นไป ควรใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 500 หน่วยตัวอย่างขึ้นไป

ลักษณะข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต้องการข้อมูลที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลควรวัดเป็นค่าต่อเนื่อง (Continuous) และมีลักษณะการแจกแจงเป็นแบบปกติ แต่ในเรื่องนี้โปรแกรมลิสเรล 8.50 มีวิธีประมาณค่าพารามิเตอร์และการสร้างมาตราให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกประเภท (Categorical data) ได้รวมทั้งมีวิธีประมาณค่าพารามิเตอร์แบบพิเศษที่มีความแกร่ง (Robustness) ต่อการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องลักษณะการแจกแจงข้อมูลเป็นแบบปกติ

2. ควรใช้ข้อมูลจำแนกมาก วิธี CFA ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เนื่องจากผู้วิจัยส่วนมากใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum likelihood: ML) โดยปกติวิธี ML มีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างต่ำ 100-200 หน่วยตัวอย่าง หรือกรณีที่ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบคุณสมบัติของเครื่องมือระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่างกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มควรมี 100-200 หน่วยตัวอย่าง Fan and Wang (1998 อ้างถึงใน เสรี ชัดเยี่ยม, 2547) ได้ศึกษาขนาดกลุ่มตัวอย่างในโมเดล 3 องค์ประกอบโดยใช้สถานการณ์จำลอง พบว่า การใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 100- 200 หน่วยตัวอย่างอาจได้คำตอบไม่เหมาะสมหรือได้ค่าสถิติที่เป็นไปไม่ได้ เช่น ค่าความแปรปรวนติดลบ เป็นต้น แต่ถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 500 หน่วยตัวอย่างขึ้นไป กับไม่พบค่าที่ไม่เหมาะสม

ในเรื่องขนาดกลุ่มตัวอย่างยังไม่มิกฎเกณฑ์ที่ตายตัว (Bollen, 1989 อ้างถึงใน เสรี ชัดเยี่ยม, 2547) ได้เสนอแนะไว้กว้าง ๆ ว่า การประมาณค่าพารามิเตอร์อิสระ 1 ตัว ต้องใช้หลายหน่วยตัวอย่าง โดยอัตราส่วนระหว่างจำนวนหน่วยตัวอย่างกับพารามิเตอร์ หรือตัวแปรควรเป็น 20 : 1 และควรมีจำนวนหน่วยตัวอย่างมากกว่า 15 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์อิสระ ถ้าลักษณะการแจกแจงข้อมูลเป็นแบบปกติพหุนามและความตรง / ความเที่ยงของเครื่องมืออยู่ในการดี โดยผู้วิจัยควรตรวจสอบความเบ้และความโค้งของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ถ้ามีค่าความเบ้มากกว่า 2.00

และมีค่าความโด่งมากกว่า 7.00 แสดงว่าการแจกแจงข้อมูลให้เป็นแบบปกติ ควรใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้นแต่ในกรณีที่ผู้วิจัยใช้ในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่มาก (มากกว่า 1,000 คน) ไม่ต้องห่วงเรื่องลักษณะการแจกแจงข้อมูลไม่เป็นแบบปกติ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องพิจารณาว่า ถ้าโมเดลองค์ประกอบที่ศึกษามีความซับซ้อน (ประมาณค่าพารามิเตอร์หลายตัว) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดข้อมูลจำเพาะของข้อมูลการระบุความเป็นไปได้เพียงค่าเดียวของโมเดลการประมาณค่าพารามิเตอร์ และการประเมินความสอดคล้องของโมเดล (ไชยันต์ สกฤษีประเสริฐ, 2556)

การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (Model specification)

เป็นการกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกำหนดโมเดลการวัดตามทฤษฎีที่ผู้วิจัยคาดการณ์ไว้ว่า ตัวแปรแฝงแต่ละตัวประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้หรือตัวชี้วัดตัวใดบ้าง ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวต้องถูกอธิบายด้วยตัวแปรแฝงเพียงตัวเดียว (Unidimensional measures) หรือค่า crossloading มีค่าเท่ากับ 0 ต่างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจที่ตัวแปรสังเกตได้ถูกอธิบายด้วยตัวแปรแฝงทุกตัว การที่ตัวแปรสังเกต 1 ตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรแฝงมากกว่า 1 ตัว แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างอาจขาดความตรงตามภาวะสันนิษฐาน (Construct validity)

การระบุความเป็นไปได้เพียงค่าเดียวของโมเดล (Model identification)

การประมาณค่าพารามิเตอร์จะทำได้ก็ต่อเมื่อโมเดลที่สร้างสามารถระบุความเป็นไปได้ของพารามิเตอร์เพียงค่าเดียว การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลอาศัยกฎของ t ก็คือโมเดลที่ระบุได้พอดี ต้องมีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าน้อยกว่าจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance matrix) ของตัวแปรสังเกตได้ หรือสามารถคำนวณได้จากสูตร $t \leq (p)(p+1)/2$ โดยค่า t คือ จำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า p เป็นจำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ของโมเดล

การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter estimation)

เป็นการนำข้อมูลจากตัวแปรสังเกตมาประมาณค่าพารามิเตอร์ เช่น ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ค่าเศษเหลือ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์จะมีลักษณะเป็นการทวนซ้ำ (Iteration) โดยการประมาณค่า Population covariance matrix (Σ) ให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดเมื่อนามาเทียบกับ Sample covariance matrix (S) ซึ่งได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Assessing measurement model validity)

ในการประเมินความสอดคล้องกันของโมเดล ผู้วิจัยต้องเริ่มต้นตรวจสอบว่าค่าพารามิเตอร์ที่ได้มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ดังที่กล่าวไปแล้วเพราะโมเดลที่มีความสอดคล้องดีอาจมีค่าพารามิเตอร์ที่ไม่เหมาะสมเมื่อตรวจสอบค่าพารามิเตอร์ที่ได้แล้วผู้วิจัยจึงมาตรวจสอบค่าความสอดคล้องของโมเดล ในการตรวจสอบความสอดคล้องกันของโมเดลจะทำใน 2 ส่วนคือการประเมินความสอดคล้องของทั้งโมเดล (Overall goodness of fit) และความสอดคล้องในรายตัวแปร (Path estimation)

การนำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันไปใช้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีประโยชน์ในการนำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือและแบบทดสอบทางจิตวิทยาได้หลายประการ (ไซยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ, 2556)

1. การตรวจสอบความตรงตามภาวะเชิงสันนิษฐาน (Construct validation)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้มีความสำคัญในการพิจารณาถึงความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity) ของโมเดลการวัด ซึ่งประกอบด้วย ความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) และความตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity)

2. การประมาณค่าความเที่ยง (Reliability estimation)

การประมาณค่าความเที่ยงมีลักษณะคล้ายกับความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน เช่น Cronbach's alpha หรือ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยหาได้จากสูตร ค่าความเที่ยงที่ได้ถ้าสูงกว่า 0.7 แสดงว่ามีความเที่ยงสูงส่วนที่อยู่ระหว่าง 0.6-0.7 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

3. การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างของแบบทดสอบในการวัดระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่มขึ้นไป (Model invariance across groups)

เป็นการตรวจสอบว่าโครงสร้างองค์ประกอบของเครื่องมือคงที่หรือไม่ เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันว่าโครงสร้างองค์ประกอบหรือคุณลักษณะที่วัดในแต่ละกลุ่มประชากรเป็นองค์ประกอบเดียวกันหรือไม่ (Bollen, 1989 อ้างถึงใน เสรี ชัดแย้ม, 2547)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ชนิษฐ์นาฏ จุริมาศ และบุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 418 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบวัดขวัญกำลังใจจำนวน 1 ฉบับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .236 ถึง .739 ความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ .963 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72 ผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพ มีขวัญกำลังใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 8 ด้าน ที่เหลืออีก 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบขวัญกำลังใจประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบปัจจัยใจจูงใจมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าด้านความรับผิดชอบ และด้านความสำเร็จในงาน องค์ประกอบปัจจัยค้ำจุน มี 9 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านสถานภาพในการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านชีวิตส่วนตัว และด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า องค์ประกอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้ง 2 องค์ประกอบ มีความสำคัญเท่ากัน โมเดลองค์ประกอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

กล้าหาญ ฦ น่าน (2556) ได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยันในการพัฒนามาตรวัดการปรับตัวในการทำงานของผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนามาตรวัดการปรับตัวในการทำงานด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และองค์ประกอบเชิงยืนยัน และเพื่อนำมาตรวัดการปรับตัวในการทำงานไปทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างคือบัณฑิตและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ ในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ มาตรวัดการปรับตัวในการทำงาน วิเคราะห์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในตามสูตรการหาสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค สำรวจจำนวนองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองโดยใช้โปรแกรม AMOS ผลการวิจัยพบว่า มาตรวัดการปรับตัวในการทำงานมีคุณภาพสำคัญ คือค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของมาตรวัดเท่ากับ .889 การสำรวจองค์ประกอบการฟื้นคืนได้ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับงาน การปรับตัวกับกฎและสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติ และการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน การยืนยันองค์ประกอบ พบว่า สันนิษฐานความตรงเชิงโครงสร้างจาก การสำรวจองค์ประกอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง นอกจากนั้นยังพบว่าระดับการปรับตัวในการทำงานของผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

วันเพ็ญ มานะเจริญ (2559) การศึกษาและพัฒนาการคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) การคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วย โรคหลอดเลือดสมองทั่วไป

2) เพื่อพัฒนาการคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกครอบครัวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ ภรรยาและบุตรที่มารับบริการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาคืนสภาพครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัวจำนวน 380 คน จาก 190 ครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของการคืนสภาพครอบครัว พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบการคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการคืนสภาพครอบครัวของสมาชิกครอบครัวของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการภายในครอบครัว การสื่อสาร/ การแก้ปัญหาในครอบครัว และความเชื่อของสมาชิกในครอบครัว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถวัดองค์ประกอบการคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้

พิชชา ถนอมเสียง (2560) ศึกษาการเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่มีบุตรติดเกมออนไลน์ โดยการใช้รูปแบบการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์ โดยจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่มีบุตรติดเกมออนไลน์ 2) พัฒนารูปแบบการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของ ครอบครัวที่มีบุตรติดเกมออนไลน์ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่มีบุตรติดเกมออนไลน์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และบุตร ซึ่งบุตรมีอายุอยู่ระหว่าง 11-15 ปี ที่มีภูมิลำเนาในเขต ภาคเหนือตอนบน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 ที่ใช้ในการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ ของครอบครัวจำนวน 400 ครอบครัว ได้มาจากการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$ $SD = 1.10$) องค์ประกอบการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการสื่อสารมี ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.86 รองลงมาคือ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านบทบาท ด้านการควบคุมพฤติกรรม และด้านการแก้ไขปัญหาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80, 2.79, 2.67, 2.66 และ 2.53 ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค โดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & development) ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้การปรึกษาคู่ครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี และบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถระบุจำนวนได้ (Infinite population)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดา จำนวน 500 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,000 คน โดยให้นักเรียนและบิดาหรือมารดาตอบแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) มีวิธีการสุ่ม ดังนี้

1.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ โดยใช้กฎที่ว่าอัตราส่วนระหว่างตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ หรือตัวแปรซึ่งควรจะเป็น 20 ต่อ 1 (Diamantopoulos & Judy, 2000; นงลักษณ์ วิรัชชัย; 2537) โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural equation) ว่าควรประมาณค่าจากตัวแปรเชิงประจักษ์ (Observation variable) จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำตามการกำหนดสัดส่วนตัวแปรเชิงประจักษ์ 1 ตัว ต่อหน่วยการวิจัย 20 ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรวัดได้ที่ใช้ในการวิจัย รวมจำนวน 5 ตัวแปร จำนวน 50 ข้อ เชิงประจักษ์ จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำตามข้อกำหนดนี้ได้ 1,000 ครอบครัว ประกอบด้วย นักเรียน และบิดา นักเรียนและมารดา

1.2 แบ่งเขตพื้นที่โดยอำเภอเป็นตัวแบ่งเขตได้

1.3 กำหนดโควตาของจำนวนนักเรียนในแต่ละอำเภอ

1.4 สุ่มอย่างง่ายให้ได้ครบตามโควตา นักเรียนและบิดาหรือมารดาที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ในปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 22 โรงเรียน จาก 8 อำเภอ คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎที่ว่าอัตราส่วนระหว่างตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ หรือตัวแปรซึ่งควรจะเป็น 20 ต่อ 1 (Diamantopoulos & Judy, 2000; นงลักษณ์ วิรัชชัย; 2537) โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในการวิเคราะห์สมการ โครงสร้าง (Structural equation) ว่าควรประมาณค่าจากตัวแปรเชิงประจักษ์ (Observation variable) จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำตามการกำหนดสัดส่วนตัวแปรเชิงประจักษ์ 1 ตัว ต่อหน่วยการวิจัย 20 ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรวัดได้ที่ใช้ในการวิจัย รวมจำนวน 5 ตัวแปร จำนวน 50 ข้อ เชิงประจักษ์ จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำตามข้อกำหนดนี้ได้ 1000 คน ใน 22 โรงเรียน โรงเรียนละ 46 คน ประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดาจำนวน 500 คน รวมเป็น 1,000 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวมีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตครอบครัว นำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

2.1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่วัดในครอบครัวหย่าร้างตามนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้

- ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวแสดงพฤติกรรมต่อสมาชิกในครอบครัวในเรื่องการแสดงความรัก ความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ได้แก่ มีการยินดีให้กำลังใจในทุก ๆ เรื่อง มีความกลมเกลียว มีการเอาใจใส่เอื้ออาทร ความไว้วางใจ การให้อภัย การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว ได้แก่ การดูโทรทัศน์ การไปซื้อของ การรับประทานอาหารร่วมกัน การสนทนาพูดคุยกัน การพูดคุยกันโดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาท่าทาง ได้แก่ การสบตา สีหน้า การสัมผัส เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน การเป็นผู้ฟังที่ดี

- ด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกให้ความรักความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย มีการพูดจาสื่อสารที่ดีต่อกัน มีการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตให้ลูก ฝึกให้รู้จักช่วยเหลืองานบ้าน ฝึกให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

สอนให้ลูกทำความดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาในวัยที่เหมาะสม
สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงเวลาที่มามีคุณภาพก็คือ พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกได้เห็น
และเลียนแบบได้

- ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional well-being) หมายถึง การที่สมาชิก
ในครอบครัวรับรู้ของสภาพทางอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และสามารถ
บริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์
เช่น อารมณ์แจ่มใส ปลอดภัย ไม่มีความกังวล มีความสุข มีการจัดการกับความเครียด การดูแล
ไม่ให้เกิดภาวะวิกฤตทางอารมณ์

- ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical/ material well-being) หมายถึง
การที่สมาชิกในครอบครัวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเข้ามาเบียดเบียน มีความแข็งแรง สมาชิกในครอบครัว
จะมีร่างกายที่ไม่เจ็บป่วย เช่น อาหารและโภชนาการ สมรรถนะทางกาย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
ต่าง ๆ ที่อยู่อาศัย สภาพทางเศรษฐกิจที่พอเพียง ส่งเสริมภาวะสุขภาพ

- ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-
related support) หมายถึง สมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือสมาชิก
คนที่อ่อนแอ สอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่วัดในครอบครัวหย่าร้าง

ข้อความ	คุณภาพชีวิตครอบครัว				
	5	4	3	2	1
ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว					
0 สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความสุขในการใช้เวลาร่วมกัน					
0 สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย					
ด้านความเป็นพ่อแม่					
0 พ่อหรือแม่ของฉันช่วยแนะนำการเรียนและการดำเนินชีวิต ให้ฉัน					
0 พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ได้					
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์					
0 ฉันรู้สึกอบอุ่นและสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัว					

0 ครอบครัวของฉันเข้าใจถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน					
--	--	--	--	--	--

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อความ	คุณภาพชีวิตครอบครัว				
	5	4	3	2	1
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย 0 สมาชิกในครอบครัวของฉันใส่ใจเรื่องการดูแลร่างกายและสุขภาพ 0 ครอบครัวของฉันไม่เคยขาดสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต					
ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ 0 สมาชิกในครอบครัวของฉันมีส่วนช่วยและสนับสนุนให้ฉันประสบความสำเร็จในการทำงาน 0 เมื่อสมาชิกในครอบครัวฉันไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้สมาชิกในครอบครัวคนอื่นก็จะให้การช่วยเหลือ					

การให้ความหมายระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

การแปลผลระดับแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

การดำเนินการศึกษาด้วยการหาค่าสถิติพรรณนาได้แก่ค่าเฉลี่ยโดยประยุกต์จาก Best

(1981) ดังนี้

1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

1.51-2.50 หมายถึง น้อย

2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

3.51-4.50 หมายถึง มาก

4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

2.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สร้างเสร็จไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบคุณภาพถึงความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้โดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบวัดวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจแบบวัดวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบวัดไม่วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

2.3 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-objective congruence) การคัดเลือกข้อคำถามดำเนินการโดยพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อถามนั้นมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่จะวัดพร้อมปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.6-1.0 (ค่า IOC รายข้อ แสดงในภาคผนวก ข)

2.4 ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามจากข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งก่อนจะนำไป (Try out) กับครอบครัวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ครอบครัว เพื่อนำมาวิเคราะห์พิจารณาคุณภาพของแบบสอบถาม

2.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20-1.00 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพตามเกณฑ์และค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวัดได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .62-.94 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .94 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

2.6 นำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวประเมินกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาคุณภาพของแบบวัดและศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 500 คนและพ่อหรือแม่จำนวน 500 คน

3. การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยประสานผ่านครูแนะแนว ครูประจำชั้นและผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาและมาจากครอบครัวหย่าร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่สามารถระบุสถานะภาพการหย่าร้างตามกฎหมาย

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยในการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ดังนี้

4.1.1 ผู้วิจัยนำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดา จำนวน 500 คน รวมทั้งหมด 1,000 คน

4.1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ไปใช้ในขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างส่วน โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ใช้ในการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานหาความเชื่อมั่นของแบบวัด มีขั้นตอนดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: index objective congruence) ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบระหว่างความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

5.2 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation: rxy)

5.3 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบราก (α -Coefficient)

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในคุณภาพชีวิตครอบครัว ด้วยการหาค่าความถี่และร้อยละ

5.5 วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Secondary confirm factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.5.1 การตรวจสอบหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามในแต่ละด้าน ด้วยเทคนิควิธีการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า .20 เก็บไว้ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ด้วยเทคนิคแบบอัลฟา (Cronbach alpha) โดยกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นยังมีค่าเข้าใกล้ 1.00 ก็ยิ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง (โดยปกติแล้ว ควรมีค่าไม่น้อยกว่า .60) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด มีจำนวน 44 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .906

5.5.2 การตรวจสอบการกระจายของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา (Distribution variable) ดำเนินการตรวจสอบการกระจายของข้อมูล ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา ในแบบจำลอง จำนวน 44 ตัวแปรสังเกต ด้วยสถิติทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2) ของตัวแปรสังเกต ทั้งหมด

5.5.3 การตรวจสอบความสัมพันธ์โดยรวมของตัวแปรที่ทำการศึกษา ในแบบจำลอง โดยการพิจารณาว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์แตกต่างไปจากเมตริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) หรือไม่ โดยพิจารณาจากสถิติทดสอบ Kaiser-meyer-olkin มีค่าเท่ากับ .973

5.5.4 การวิเคราะห์แบบจำลองตามสมมุติฐานแล้วทำการตรวจสอบว่าแบบจำลอง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่โดยผู้วิจัยได้ทำการสร้างเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) โดยทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างแบบจำลอง ตามสมมุติฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติได้แก่ χ^2 , df, p-value, χ^2/df , RMSEA, RMR, SRMR, CFI, GFI, AGFI, CN = 544.05

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของการใช้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 โดยการจัดเรียงลำดับคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวจากคะแนนน้อยไปมาก และเลือกคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในระดับน้อย (น้อยกว่า 2.50)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือ มารดาและมาจากครอบครัวหย่าร้าง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มาจากวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

(Purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวนทั้งสิ้น 24 ครอบครัว โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 12 ครอบครัว การคัดเลือกกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- 1.1 มาจากครอบครัวหย่าร้างที่บิดามารดาจดทะเบียนหย่า ไม่เกิน 3 ปี
- 1.2 อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา
- 1.3 มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระดับน้อย โดยพิจารณาคะแนนของนักเรียนเป็นหลักและคะแนนของบิดาหรือมารดาประกอบที่มีทิศทางเดียวกัน

- 1.4 มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมวิจัย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา

2.1 ตัวแปรทดลอง (Experimental variable) ได้แก่

2.1.1 วิธีการที่ใช้ในการทดลอง คือ

- 2.1.1.1 การได้รับการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

- 2.1.1.2 การไม่ได้การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

2.1.2 ระยะเวลาในการทดลอง

- 2.1.2.1 ก่อนการทดลอง

- 2.1.2.2 หลังการทดลอง

- 2.1.2.3 ติดตามผลการทดลอง

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ คุณภาพชีวิตครอบครัว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

3.2 การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตครอบครัวและศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์

2. ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวเป็นการปรึกษารอบครัวที่มุ่งนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัว ครอบครัวทั้ง 5 องค์ประกอบ คือด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความเป็นพ่อแม่ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิก ครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ รูปแบบการปรึกษาเป็นรายครอบครัวจำนวน 12 ครั้ง ใช้เวลา ครั้งละ 60 นาที

3. ผู้วิจัยนำการให้การศึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาถึงความสอดคล้องเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ การเลือกใช้ทฤษฎี เทคนิค กระบวนการและขั้นตอนการศึกษาครอบครัว ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในรูปแบบการให้การศึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

4. ผู้วิจัยนำการให้การศึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครอบครัวหย่าร้างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองแล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

5. ผู้วิจัยนำการให้การศึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างโดยให้การศึกษาเป็นรายครอบครัวจำนวน 12 ครอบครัว ครอบครัวละ 12 ครั้ง รวมทั้งหมด 144 ครั้ง

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 วิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยโดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 ครอบครัว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 4 ระยะดังนี้

4.1.1 ระยะก่อนทดลอง

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวน้อยสุดมา จากการเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก จำนวนทั้งสิ้น 24 ครอบครัว แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 12 ครอบครัว ตามเกณฑ์และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และคะแนนครั้งนี้เป็นคะแนนในระยะก่อนการทดลอง (Pre-test)

4.1.2 ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการให้การศึกษาเป็นรายครอบครัวตามการศึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคจำนวน 12 ครอบครัว ซึ่งสมาชิกประกอบด้วย บุตรและบิดาหรือมารดา แต่ละครอบครัวจะได้รับการศึกษา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 60 นาที จำนวน 12 ครั้ง และดำเนินการวันละ 2 ครอบครัว รวมทั้งหมด 144 ครั้ง ระยะเวลา 12 สัปดาห์ ในเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม 2560 ในการทดลองสำหรับกลุ่มควบคุมจะไม่มีการให้การศึกษาใด ๆ เพื่อเป็นกลุ่มเปรียบเทียบผลที่ได้จากการทดลอง

4.1.3 ระยะหลังการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการทดลองการใช้โปรแกรมการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎี และเทคนิคทั้ง 12 ครั้ง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวฉบับเดิม เพื่อเป็นการวัดหลังการทดลอง (Post-test) จากนั้นนำผลการวัดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทำแบบวัดก่อนการทดลองด้วยวิธีทางสถิติ

4.1.4 ระยะเวลาติดตามผล

ภายหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ ได้นัดหมายกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวฉบับเดิมอีกครั้ง เพื่อเป็นการติดตามผล โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการตอบแบบวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีการทางสถิติ

4.2 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ

Two-factors experiment with repeated measures on one factor (Winer, brown, & Michels, 1991, p. 509) ดังนี้

	b_1	b_2	b_3
a_1	G_1	G_1	G_1
	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
	G_{12}	G_{12}	G_{12}
a_2	G_{13}	G_{13}	G_{13}
	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
	G_{24}	G_{24}	G_{24}

ภาพที่ 3 แบบแผนการทดลอง

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้

a_1 แทน สมาชิกครอบครัวกลุ่มทดลอง (Experimental group)

a_2 แทน สมาชิกครอบครัวกลุ่มควบคุม (Control group)

b_1 แทน การทดสอบก่อนการได้รับการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค (Pretest)

b₂ แทน การทดสอบหลังการได้รับการรักษาครบถ้วนเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค (Posttest)

b₃ แทน การทดสอบหลังการได้รับการรักษาครบถ้วนเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค ผ่านไปแล้ว 1 เดือน (Follow up)

G แทน คะแนนของสมาชิกแต่ละคน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยประสานและขอความอนุเคราะห์จากครอบครัวกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

5.2 ผู้วิจัยให้การพินัยสิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีการบันทึกความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยและการวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ดำเนินการดังนี้

5.3.1 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5.3.1.1 มาจากครอบครัวหย่าร้างที่บิดามารดาจดทะเบียนหย่าไม่เกิน 3 ปี

5.3.1.2 อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา

5.3.1.3 มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระดับน้อย โดยพิจารณาคะแนนของนักเรียนเป็นหลักและคะแนนของบิดาหรือมารดาประกอบที่มีทิศทางเดียวกัน

5.3.1.4 มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมวิจัย

เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 12 ครอบครัวและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการรักษาจำนวน 12 ครอบครัว

5.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการให้การรักษาตามโปรแกรมการรักษาคอร์สเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคที่เป็นกลุ่มทดลองเป็นรายครอบครัวจนครบ 12 ครอบครัว ๆ ละ 12 ครั้ง

5.3.3 ผู้วิจัยประเมินผลครอบครัวหลังได้รับโปรแกรมการรักษาคอร์สเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

5.3.4 ผู้วิจัยติดตามผลครอบครัวหลังสิ้นสุดการได้รับ โปรแกรมการรักษาคอร์สเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเมื่อเสร็จการทดลองไปแล้ว 4 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของโปรแกรม การให้การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index objective congruence) ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมนิยามเชิงปฏิบัติการ ด้านวัตถุประสงค์ การเลือกใช้ทฤษฎี เทคนิค กระบวนการและ ขั้นตอนการปรึกษารอบครัว ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในรูปแบบการให้การปรึกษา

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทั่วไป และค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อน การทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

6.3 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติของผลหลัก ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดา ระหว่าง วิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง

6.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวรายด้านและภาพรวม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะการติดตามผล โดยพิจารณาจากค่า F-test ด้วยเทคนิค วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีการวัดซ้ำแบบสองทาง (Two-way Anova repeated measurement)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่ทำการศึกษา

fain	แทน	ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family interaction)
pare	แทน	ความเป็นพ่อแม่ (Parenting)
emwb	แทน	ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional well-being)
phmw	แทน	ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical / material well-being)
dirs	แทน	การสนับสนุนสิ่งที่มีสมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-related support)
famqua	แทน	คุณภาพชีวิตครอบครัว

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผล

สัญลักษณ์	ความหมาย
n	กลุ่มตัวอย่าง
M	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
<i>Skewness</i>	ความเบ้ของการกระจาย (Skewness)
<i>Kurtosis</i>	ความโด่งของการกระจาย (Kurtosis)
χ^2	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)
<i>P-value</i>	ระดับของความน่าจะเป็น
λ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน
θ	ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
t	สถิติทดสอบ t
R^2	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (Squared multiple correlation)

SS	ค่าสถิติทดสอบ Type III sum of squares
df	ค่าสถิติชั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom)
MS	ค่าสถิติทดสอบ Mean Square
F	ค่าสถิติทดสอบ F-Test
RMSEA	ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root mean square error of approximation) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
GFI	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
AGFI	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted goodness of fit index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
RMR	ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (Root mean square) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
SRMR	ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐานของส่วนที่เหลือ (Standardized root mean square residual) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
P-Value for Test of Close Fit	ค่าสถิติทดสอบความน่าจะเป็นของความกลมกลืนแบบปิด (P-Value for Test of Close Fit) ควรมีค่ามากกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
NFI	ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบพื้นฐาน (Normmed Fit Index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
IFI	ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบเพิ่มขึ้น (Incremental Fit Index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
CFI	ค่าสถิติทดสอบทดสอบความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
CN	ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติควรมีค่ามากกว่า 200.00 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน

การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอนเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

2. การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การใช้การปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทั่วไป และค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

2. การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติของผลหลัก ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ของกลุ่มทดลอง (Experimental group) ระหว่างการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยเทคนิควิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีการวัดซ้ำแบบสองทาง (Two-way Anova repeated measurement)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

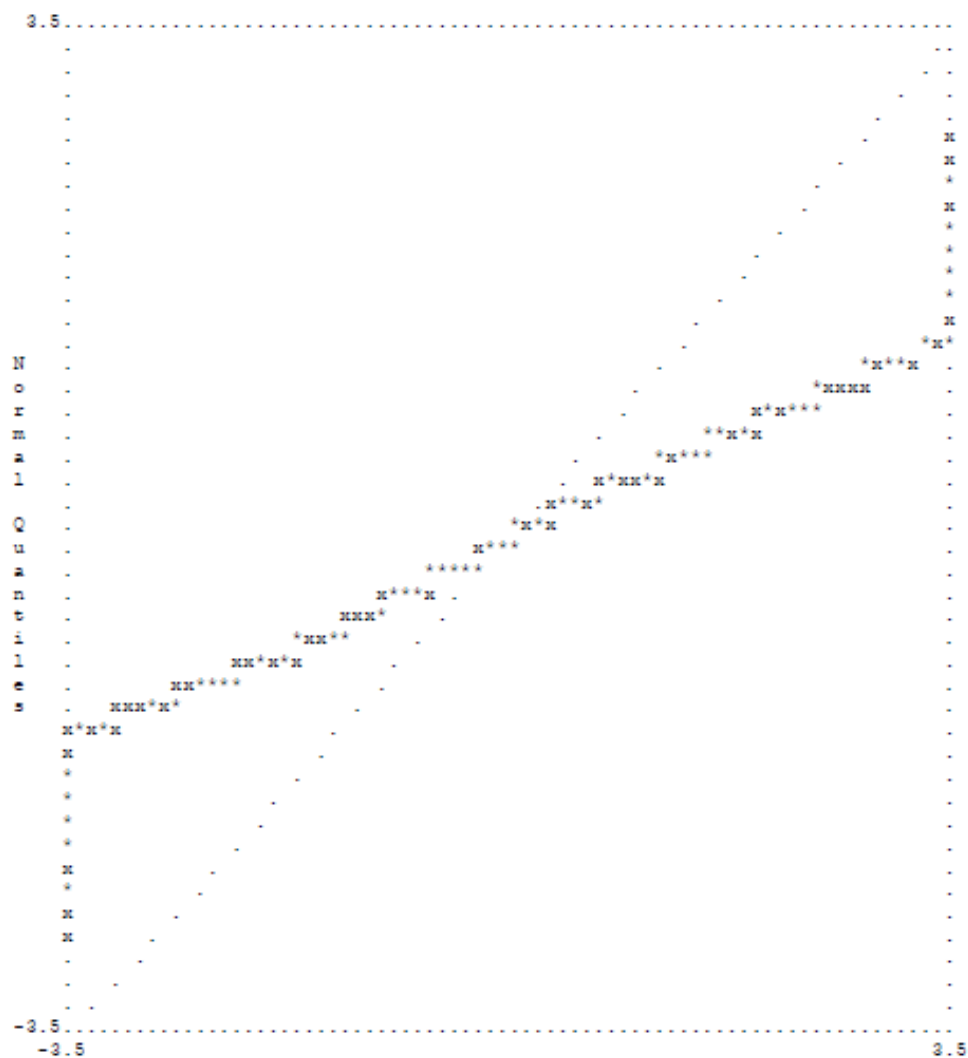
1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์แบบจำลองตามสมมติฐาน (Hypothesis model) แล้วทำการตรวจสอบว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ มีการตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามในแต่ละด้านด้วยเทคนิควิธีการหาค่าสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ด้วยเทคนิคแบบอัลฟา (Cronbach alpha) มีการตรวจสอบการกระจายของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา (Distribution variable) ดำเนินการตรวจสอบการกระจายของข้อมูล ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาในแบบจำลอง จำนวน 44 ตัวแปรสังเกต ด้วยสถิติทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2) ของตัวแปรสังเกต

ทั้งหมด มีการตรวจสอบความสัมพันธ์โดยรวมของตัวแปรที่ทำการศึกษาในแบบจำลอง โดยการพิจารณาว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์แตกต่างไปจากเมตริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) หรือไม่ มีการวิเคราะห์แบบจำลองตามสมมติฐานแล้วทำการตรวจสอบว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ทำการสร้างเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) โดยทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างแบบจำลอง ตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติได้แก่ χ^2 , df , p -value, χ^2/df , RMSEA, RMR, SRMR, CFI, GFI, AGFI, CN = 544.05 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน พบว่าแบบจำลองสมมติฐานยังไม่มีความคล้อยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแก้แบบจำลอง (Adjust model) ให้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์รายละเอียดดังภาคผนวก ก

ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้แบบจำลองขั้นสุดท้ายมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า $\chi^2 = 3782.15$, $df = 857$, p -value = .000 ยังไม่ผ่านเกณฑ์เพราะว่ายังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ $\chi^2/df = 4.37$ ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า 5.00 RMSEA = .041 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 RMR = .031 ผ่านเกณฑ์แล้วเพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 SRMR = .031 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 CFI = .99 ผ่านเกณฑ์แล้วเพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 GFI = .92 ผ่านเกณฑ์แล้วเพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 AGFI = .91 ผ่านเกณฑ์แล้วเพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 และ CN = 544.05 ผ่านเกณฑ์เพราะว่ามีค่ามากกว่า 200.00 นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า การประมาณค่าของ Qplot of standardized residuals ส่วนใหญ่อยู่เหนือเส้นทแยงมุม ดังภาพประกอบ 4-1

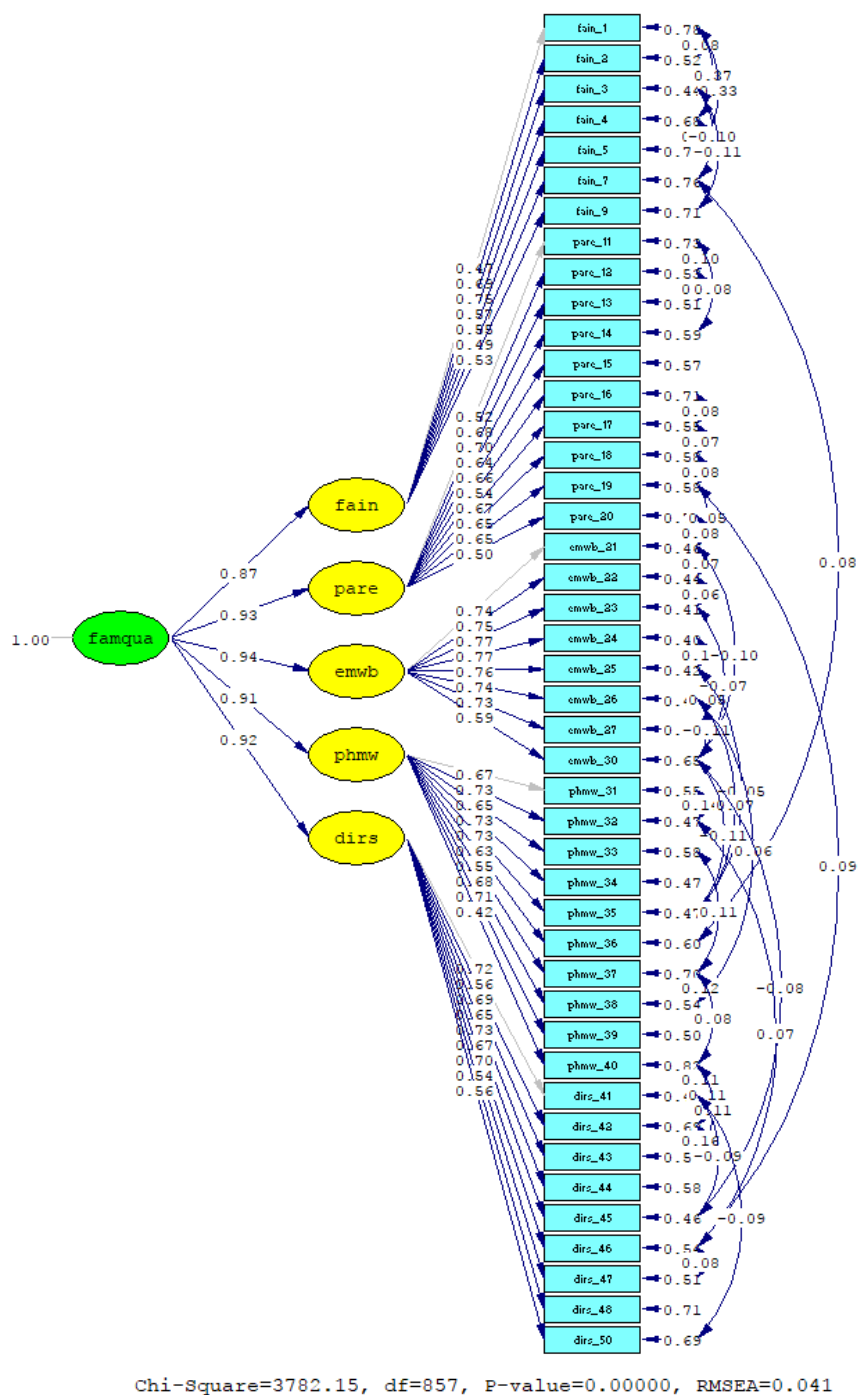
Qplot of standardized residuals

Standardized residuals

ภาพที่ 4 การประมาณค่าของ Qplot of standardized residuals ของแบบจำลองปรับแก้ (Adjust model)

จากค่าดัชนีความกลมกลืนดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้าง ที่ดำเนินการปรับแก้ (Adjust model) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองดังกล่าวจึงเป็นที่ยอมรับได้ ผลการวิเคราะห์ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่ปรับแก้แล้ว (Adjust model)
 ขั้นสุดท้ายแสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score)

จากภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความเป็นครอบครัว ที่ปรับแก้แล้ว พบว่า
 คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .91-87 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .13-.25 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 75-87

ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) ประกอบด้วย 7 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) อยู่ระหว่าง .47-.75 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .44-.78 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 22-56

ด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare) ประกอบด้วย 10 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .52-.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .51-.75 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 25-49

ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb) ประกอบด้วย 8 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .59-.77 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .40-.65 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 35-60

ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw) ประกอบด้วย 10 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .42-.73 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .47-.70 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 18-53

ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dirs) ประกอบด้วย 9 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .54-.73 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .48-.71 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 29-54

2. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ($n = 1000$)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของลูก	2.34	0.30	น้อย
คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของพ่อหรือแม่	3.12	0.29	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.73	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างเปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 เมื่อพิจารณาคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของลูก อยู่ในระดับปานน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของพ่อหรือแม่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง แบ่งเป็นรายด้าน ($n = 1000$)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว	2.90	0.60	ปานกลาง
ด้านความเป็นพ่อแม่	2.39	0.34	น้อย
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์	2.72	0.50	ปานกลาง
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย	3.05	0.89	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้	2.61	0.52	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.73	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างโดยแยกเป็นรายด้าน เปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า องค์กรประกอบในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 โดยองค์กรประกอบด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 รองลงมาคือ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ด้านความเป็นพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัว
หย่าร้างของลูก แบ่งเป็นรายด้าน ($n = 500$)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว	2.44	0.36	น้อย
ด้านความเป็นพ่อแม่	2.31	0.36	น้อย
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์	2.35	0.31	น้อย
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย	2.32	0.36	น้อย
ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้	2.29	0.28	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.44	0.36	น้อย

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างคะแนนของลูก โดยแยกเป็นรายด้าน เปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าองค์ประกอบ ในทุกด้านอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 โดยองค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 รองลงมาคือ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 ด้านความเป็นพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.31 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัว
หย่าร้างของบิดาหรือมารดา แบ่งเป็นรายด้าน ($n = 500$)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว	3.36	0.40	ปานกลาง
ด้านความเป็นพ่อแม่	2.46	0.31	น้อย
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์	3.08	0.39	ปานกลาง
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย	3.78	0.63	มาก
ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้	2.93	0.50	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.36	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างคะแนนของบิดาหรือมารดา โดยแยกเป็นรายด้าน เปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 รองลงมาคือด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ด้านความเป็นพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลของการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในครอบครัวหย่าร้างผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทั่วไป และค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้วิจัยได้ทำการแสดงผลของข้อมูลพื้นฐานและลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยได้จัดเรียงข้อมูลคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คู่ (48 คน) โดยเรียงคะแนนเป็นครอบครัวตามระยะทดสอบ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้นทำการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยและคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะทั่วไปของครอบครัวหย่าร้างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะ				
1.1 บิดา	6	50	6	50
1.2 มารดา	6	50	6	50
1.2.1 ลูกเพศชาย	6	50	6	50
1.2.2 ลูกเพศหญิง	6	50	6	50
2. ระดับการศึกษา (ของลูก)				
2.1 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	4	50	4	50

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.2 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	4	50	4	50
2.3 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4	50	4	50

จากตารางที่ 6 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบ่งออกเป็น บิดา ร้อยละ 50.00 มารดา ร้อยละ 50.00 ลูกเพศชาย ร้อยละ 50.00 ลูกเพศหญิง ร้อยละ 50.00 ระดับการศึกษาของลูกในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 50.00 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 50.00 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 50.00 จากข้อมูลทั่วไปสังเกตเห็นว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีลักษณะทั่วไปไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

คู่ที่	กลุ่มทดลอง			คู่ที่	กลุ่มควบคุม		
	ระยะ	ระยะ	ระยะ		ระยะ	ระยะ	ระยะ
	ก่อน	หลัง	ติดตาม		ก่อน	หลัง	ติดตาม
	ทดลอง	ทดลอง	ผล		ทดลอง	ทดลอง	ผล
1	103.50	162.00	161.00	1	107.50	107.50	105.50
2	113.50	172.00	171.00	2	105.50	107.50	108.00
3	109.00	159.00	158.00	3	110.00	112.50	110.50
4	111.50	164.00	164.00	4	109.50	107.50	108.50
5	106.00	168.00	167.00	5	106.00	107.50	107.00
6	110.00	175.00	174.00	6	109.50	110.50	111.00
7	106.50	161.00	160.00	7	105.00	105.50	105.00
8	105.50	172.00	171.00	8	112.50	109.00	109.50

ตารางที่ 7 (ต่อ)

คู่ที่	กลุ่มทดลอง			คู่ที่	กลุ่มควบคุม		
	ระยะ	ระยะ	ระยะ		ระยะ	ระยะ	ระยะ
	ก่อน	หลัง	ติดตาม		ก่อน	หลัง	ติดตาม
	ทดลอง	ทดลอง	ผล		ทดลอง	ทดลอง	ผล
9	110.00	175	174	9	107.50	106.50	108.00
10	108.50	170	169	10	111.50	111.50	111.00
11	106.50	168	168	11	103.50	102.50	101.50
12	109.00	180	179	12	108.50	107.50	109.00
รวม	1299.5	2026	2016	รวม	1296.5	1295.5	1294.5
<i>M</i>	108.29	168.83	168.00	<i>M</i>	108.04	107.96	107.88
<i>SD</i>	2.81	6.41	6.34	<i>SD</i>	2.72	2.69	2.80

จากตาราง 7 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษามีคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 108.29, 168.83 และ 168.00 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษามีคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 108.04, 107.96 และ 107.88 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง
 ในก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

คู่ที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1	2.35	น้อย	3.68	มาก	3.66	มาก
2	2.58	ปานกลาง	3.91	มาก	3.89	มาก
3	2.48	น้อย	3.61	มาก	3.59	มาก
4	2.53	ปานกลาง	3.73	มาก	3.73	มาก
5	2.41	น้อย	3.82	มาก	3.80	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คู่ที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
6	2.50	น้อย	3.98	มาก	3.95	มาก
7	2.42	น้อย	3.66	มาก	3.64	มาก
8	2.40	น้อย	3.91	มาก	3.89	มาก
9	2.50	น้อย	3.98	มาก	3.95	มาก
10	2.47	น้อย	3.86	มาก	3.84	มาก
11	2.42	น้อย	3.82	มาก	3.82	มาก
12	2.48	น้อย	4.09	มาก	4.07	มาก
รวม	29.53		46.04		45.818	
<i>M</i>	2.46	น้อย	3.84	มาก	3.82	มาก

จากตารางที่ 8 คุณภาพชีวิตครอบครัวในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษามีค่าเฉลี่ย
 ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 2.46, 3.84 และ 3.82
 ตามลำดับ

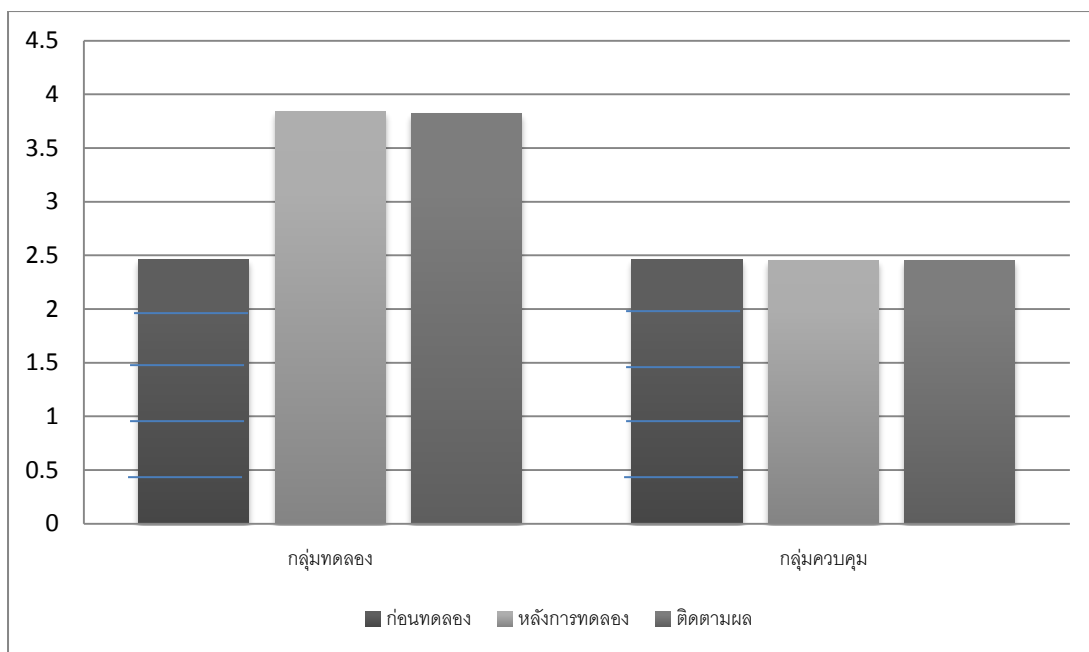
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มควบคุม
 ในก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

คู่ที่	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1	2.44	น้อย	2.44	น้อย	2.40	น้อย
2	2.40	น้อย	2.44	น้อย	2.45	น้อย
3	2.50	น้อย	2.56	น้อย	2.51	น้อย
4	2.49	น้อย	2.44	น้อย	2.47	น้อย
5	2.41	น้อย	2.44	น้อย	2.43	น้อย
6	2.49	น้อย	2.51	น้อย	2.52	น้อย

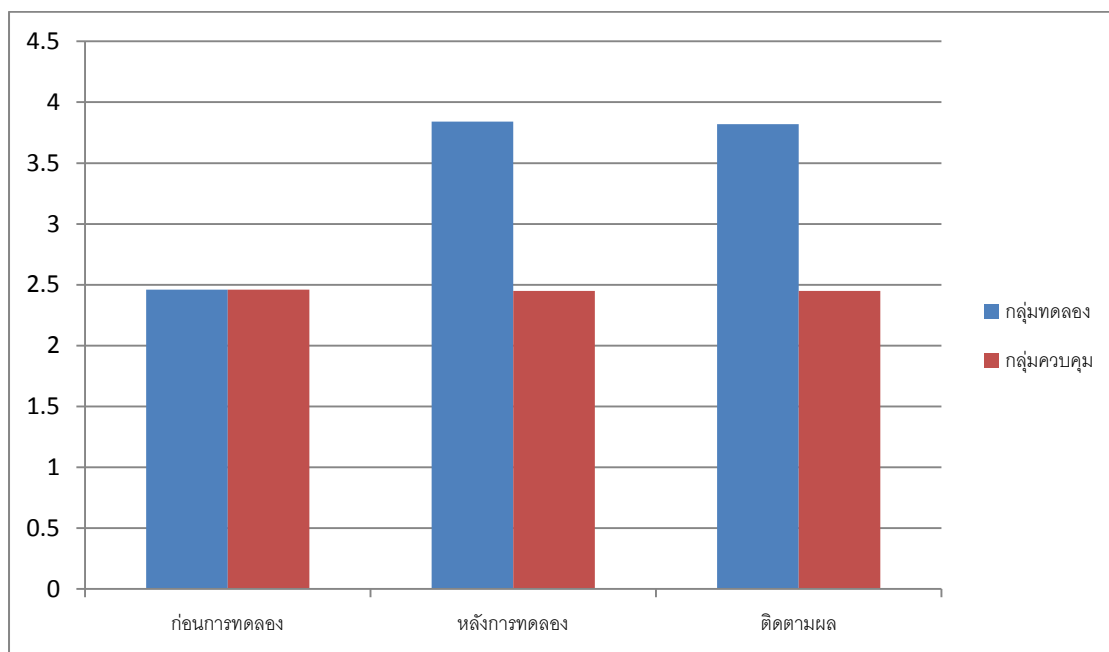
ตารางที่ 9 (ต่อ)

คู่มือ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
7	2.39	น้อย	2.39	น้อย	2.39	น้อย
8	2.56	น้อย	2.48	น้อย	2.49	น้อย
9	2.44	น้อย	2.42	น้อย	2.45	น้อย
10	2.53	น้อย	2.53	น้อย	2.52	น้อย
11	2.35	น้อย	2.33	น้อย	2.31	น้อย
12	2.47	น้อย	2.44	น้อย	2.48	น้อย
รวม	29.46		29.44		29.42	
<i>M</i>	2.46	น้อย	2.45	น้อย	2.45	น้อย

จากตารางที่ 9 คุณภาพชีวิตครอบครัวในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษามีค่าเฉลี่ย
 ในก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผลเป็น 2.46, 2.45 และ 2.45 ตามลำดับ
 เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างมาทำเป็นแผนภูมิ
 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล
 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงผลดังภาพ 6-7

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ภาพที่ 7 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผล

2. การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติของผลหลัก ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการละเมิดข้อตกลงการใช้ค่าสถิติด้วยวิธีของ Mauchly's test of sphericity^a ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การตรวจสอบการละเมิดข้อตกลงการใช้ค่าสถิติด้วยวิธีของ Mauchly's test of sphericity^a

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	Sig.	Greenhouse- Geisser
interval	.115	45.499	2	.000	.530

จากตารางที่ 10 การตรวจสอบการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า ได้ค่า Mauchly's w เท่ากับ .115 Chi-Square เท่ากับ 45.499 ที่ df 2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .000 แสดงว่าข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ค่า Epsilon ของ Greenhouse-geisser

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่างลูกและบิดาหรือมารดา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลองดังแสดงในตาราง 11

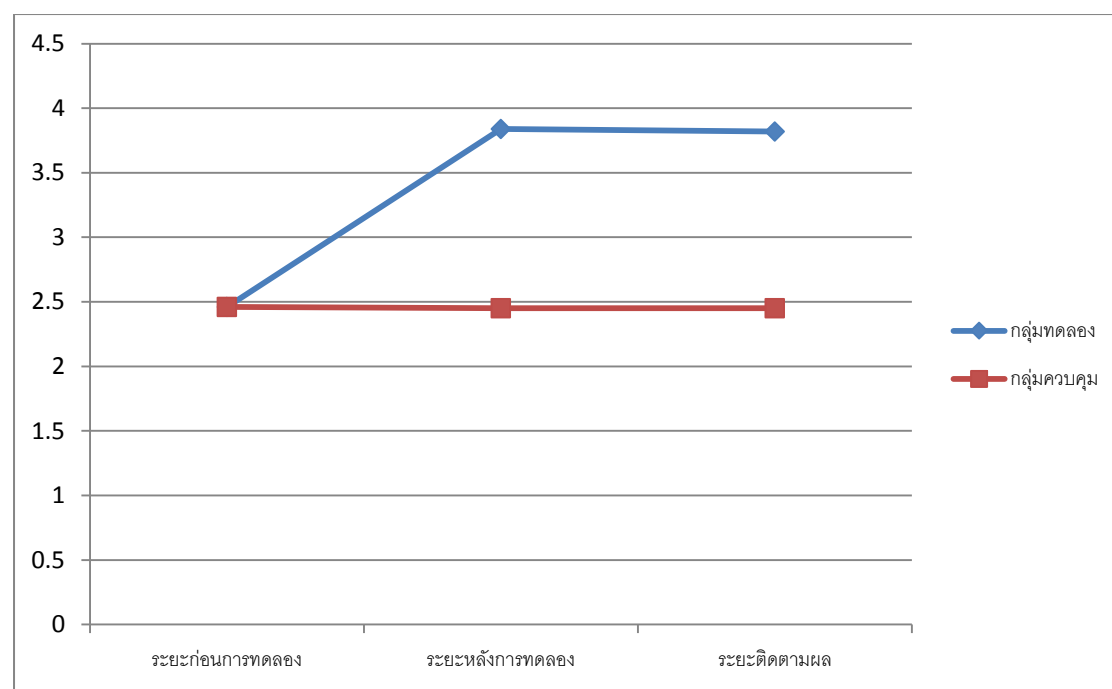
ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวระหว่าง
ลูก และบิดา หรือมารดา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาของการทดลอง

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Between subject	23	30335.667			
Group (G)	1	29403.125	29403.125	693.662*	.000
SS w/ in group	22	932.542	42.388		
Within Subjects	25.459	29219.334			
Interval	1.061	14402.521	13577.522	1074.542*	.000
IxG	1.061	14521.938	13690.098	1083.451*	.000
IxSS w/ in Group	23.337	294.875	12.636		
Total	48.459	59555.001			

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลา ของการทดลอง ($I \times G$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการทดลองที่แตกต่างกัน (G) และระยะเวลาการทดลองที่แตกต่างกัน (I) มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาส่งผลร่วมกันต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ โดยการนำเสนอในรูปแบบกราฟ ได้ผลดังภาพ 8

ภาพที่ 8 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองต่อคะแนนเฉลี่ย ค่าคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

จากภาพที่ 8 พบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตของครอบครัวหย่าร้างในระยะก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีคะแนนที่ไม่แตกต่างกัน ระยะหลังจากการทดลองจุดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน หลังจากเว้นระยะไป 1 เดือน พบว่าคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างเหมาะสม

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง (Experimental group) ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของ ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัว ในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลองและ ระยะติดตามผล

ตัวแปร	ระยะเวลา	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง	ก่อนการทดลอง	2.46	2.81	น้อย
	หลังการทดลอง	3.84	6.41	มาก
	ติดตามผล	3.82	6.34	มาก

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 หลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ติดตามผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

4. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ระหว่าง กลุ่มทดลอง (Experimental group) กับกลุ่มควบคุม (Control group) ระหว่างระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ผู้วิจัยทดสอบผลย่อยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัว ในครอบครัวหย่าร้าง ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค และกลุ่ม ควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษา ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

	<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
ระยะก่อนทดลอง	Between Groups	1	.37	.375	0.020
	Error	45.337	1227.41	18.59	
ระยะหลังทดลอง	Between Groups	1	22234.59	22234.59	1195.587*
	Error	45.337	1227.41	18.59	
ระยะติดตามผล	Between Groups	1	21690.09	21690.09	1166.308*
	Error	45.337	1227.41	18.59	

ปรับค่า *df* เป็น 35, $F_{.05} (1, 35) = 4.12$ ด้วยวิธีของ Welch-satterwaite (Howell, 2007, p. 459)

จากตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง พบว่า ในระยะก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 0.020 ซึ่งปรับจากค่าความแปรปรวนจากตารางที่ 11 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ในระยะหลังทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง 1195.587 ซึ่งมากกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ในระยะติดตามผลมีค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง 1116.308 ซึ่งมากกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของ ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตัวแปร	ระยะเวลา	กลุ่ม	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
คุณภาพชีวิตครอบครัว ในครอบครัวหย่าร้าง	ก่อนการ ทดลอง	ทดลอง	2.46	0.79	น้อย
		ควบคุม	2.45	0.25	น้อย
		รวม	2.45	0.63	น้อย
	หลังการ ทดลอง	ทดลอง	3.84	0.23	มาก
		ควบคุม	2.45	0.21	น้อย
		รวม	3.14	0.43	ปานกลาง
	ติดตามผล	ทดลอง	3.82	0.20	มาก
		ควบคุม	2.67	0.21	น้อย
		รวม	3.24	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ระยะหลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ระยะติดตามผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างของกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ระยะหลังการทดลอง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และระยะติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67

ตารางที่ 15 ผลการทดสอบย่อยของระยะเวลาในการทดลองของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

<i>Source of variation</i>	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Between subjects	11	711.188	64.653		
Interval	2	28924.29	14462.14	1181.86*	.00
Error	22	269.208	12.237		
Total	35	29904.68			

* $p < .05$

จากตารางที่ 15 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ได้รับการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนข้างต้นแสดงว่า ต้องมีระยะเวลาการทดสอบอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบด้วยวิธีการทดสอบรายคู่ของ โดยวิธของ นิวแมน-คูลส์ (Newman-keuls procedure) โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างเป็นรายคู่ ระหว่างระยะหลังการทดลองกับระยะก่อนการทดลอง ระยะติดตามผลกับระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลกับระยะหลังการทดลอง ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ได้รับการ
การศึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่
ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-keuls procedure)

$\bar{X}$	ระยะก่อนทดลอง 108.292	ระยะติดตามผล 168.000	ระยะหลังทดลอง 168.833
108.292	-	59.71*	60.54*
168.833		-	0.83
168.000			-
r		2	3
$q_{.95}(r,22)$		2.935	3.555
$q_{.95}(r,22) \sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$		2.963851	3.589946

* $p < .05$

จากตารางที่ 16 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ 2 คู่ ดังนี้ ค่าที่ 1 คะแนนเฉลี่ยในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนทดลองอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าที่ 2 คะแนนเฉลี่ยในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง
อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขณะที่ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างในระยะหลัง
การทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวหย่าร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวหย่าร้าง คือ

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในครอบครัวหย่าร้าง

สมมติฐานของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลของการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์และเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี และเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถระบุจำนวนได้ (Infinite population)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 500 คน และบิดาหรือมารดา จำนวน 500 คน

รวมจำนวนทั้งหมด 1,000 คน โดยให้นักเรียนและบิดาหรือมารดาตอบแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ส่วนโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ใช้ในการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานหาความเชื่อมั่นของแบบวัด และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Confirmatory factor analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลของโปรแกรมการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 โดยการจัดเรียงลำดับคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวจากคะแนนน้อยไปมาก และเลือกคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวในระดับน้อย (น้อยกว่า 2.50)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาและมาจากครอบครัวหย่าร้าง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มาจากวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวนทั้งสิ้น 24 ครอบครัว โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 12 ครอบครัว การคัดเลือกกำหนดเกณฑ์ดังนี้

1. มาจากครอบครัวหย่าร้างที่บิดามารดาจดทะเบียนหย่า ไม่เกิน 3 ปี
2. อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา
3. มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวระดับน้อย โดยพิจารณาคะแนนของนักเรียนเป็นหลัก และคะแนนของบิดาหรือมารดาประกอบที่มีทิศทางเดียวกัน
4. มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา

1. ตัวแปรทดลอง (Experimental variable) ได้แก่
  - 1.1 วิธีการที่ใช้ในการทดลอง คือ
    - 1.1.1 การได้รับการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
    - 1.1.2 การไม่ได้การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

1.2 ระยะเวลาในการทดลอง

1.2.1 ก่อนการทดลอง

1.2.2 หลังการทดลอง

1.2.3 ติดตามผลการทดลอง

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ คุณภาพชีวิตครอบครัวหย่าร้าง

วิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเป็นไปในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research & development) โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 ครอบครัว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนทดลอง

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวน้อยสุดจากการเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก จำนวนทั้งสิ้น 24 ครอบครัว แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 12 ครอบครัว ตามเกณฑ์และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และคะแนนครั้งนี้เป็นคะแนนในระบะก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการให้การปรึกษาเป็นรายครอบครัวตามการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการ ทฤษฎีและเทคนิคจำนวน 12 ครอบครัว ซึ่งสมาชิกประกอบด้วย บุตรและบิดาหรือมารดา แต่ละครอบครัวจะได้รับการปรึกษา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 60 นาที จำนวน 12 ครั้ง และดำเนินการวันละ 2 ครอบครัว รวมทั้งหมด 144 ครั้ง ระยะเวลา 12 สัปดาห์ ในเดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2560 ในการทดลองสำหรับกลุ่มควบคุมจะไม่มีให้การปรึกษาใด ๆ เพื่อเป็นกลุ่มเปรียบเทียบผลที่ได้จากการทดลอง

3. ระยะหลังการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการทดลองการใช้โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคทั้ง 12 ครั้ง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวฉบับเดิม เพื่อเป็นการวัดหลังการทดลอง (Post-test) จากนั้นนำผลการวัดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทำแบบวัดก่อนการทดลองด้วยวิธีทางสถิติ

4. ระยะติดตามผล

ภายหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ ได้นัดหมายกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวฉบับเดิมอีกครั้ง เพื่อเป็นการติดตามผล โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์

เปรียบเทียบกับคำตอบแบบวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาและพัฒนาครั้งนี้ผลการวิจัยสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
2. ผลของ โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตครอบครัว

1. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 1,000 คน ที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด มีจำนวน 44 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยเทคนิคแบบอัลฟา (Cronbach alpha) เท่ากับ .906

2. องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 7 ข้อคำถาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .360 ถึง .671 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .803

3. องค์ประกอบด้านความเป็นพ่อแม่ ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .467 ถึง .658 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .868

4. องค์ประกอบด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 8 ข้อคำถาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .463 ถึง .733 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .868

5. องค์ประกอบด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้งหมด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .435 ถึง .684 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .881

6. องค์ประกอบด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 9 ข้อคำถาม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 472 ถึง .674 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .860

การตรวจสอบการกระจายของตัวแปรเชิงประจักษ์ด้วยสถิติทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2) หากพบว่าการแจกแจงเป็นแบบปกติ

หลังจากที่ได้ตรวจสอบตัวแปรเชิงประจักษ์ที่ทำการศึกษามีความแจกแจงแบบโค้งปกติ และได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ตัวแปรที่ทำการศึกษาทุกคู่แล้ว ได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

1. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์โดยรวมของตัวแปรศึกษาในแบบจำลองโดยพิจารณาเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) โดยใช้สถิติทดสอบ Bartlett's test of sphericity และการหาค่าความเพียงพอของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Measure of sampling adequacy: MSA) ของข้อคำถาม จำนวน 44 ข้อ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างข้อคำถามว่ามีมากเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกันได้หรือไม่ ผลพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามทั้ง 44 ข้อ ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) (Bartlett's test of sphericity = 46846.309 $p = .000$) แสดงว่าข้อคำถามโดยรวมทั้ง 44 ข้อ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่าค่าความพอเพียงของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Kaiser-meyer-olkin: KMO) มีค่าเท่ากับ .973 แสดงว่าข้อคำถามเป็น รายข้อ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกันได้

2. ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ที่ปรับแก้ (Adjust model) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) ด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dirs)

ตัวชี้วัดด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .47-.75 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .44-.78 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 22-56

ตัวชี้วัดด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .52-.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .51-.75 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 25-49

ตัวชี้วัดด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .59-.77 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .40-.65 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 3-60

ตัวชี้วัดด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .42-.73 มีค่า

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) อยู่ระหว่าง .47-.70 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 18-53

ตัวชี้วัดด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dirs)

ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) อยู่ระหว่าง .54-.73 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) อยู่ระหว่าง .48-.71 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 29-54

ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ผลการศึกษาคคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้ ด้านความเป็นพ่อแม่ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ด้านความอยู่ดีมีสุข ด้านอารมณ์ (Emwb) ด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dirs) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 และด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.05

ผลการใช้โปรแกรมการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคในครอบครัวหย่าร้าง
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ของกลุ่มทดลอง (Experimental group) ระหว่างการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล

สมมติฐานข้อ 2 คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.43, SD = .79$) ระยะหลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($M = 3.64, SD = .23$) ระยะติดตามผล อยู่ในระดับมาก ($M = 3.63, SD = .20$)

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ระหว่างกลุ่มทดลอง (Experimental group) กับกลุ่มควบคุม (Control group) ระหว่างระยะก่อนทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

สมมติฐานข้อ 3 คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่า

กลุ่มควบคุม คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ของกลุ่มทดลองระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.43, SD = .79$) หลังการทดลอง อยู่ในระดับมาก ($M = 3.64, SD = .23$) ติดตามผล อยู่ในระดับมาก ($M = 3.63, SD = .20$)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ของกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.95, SD = .25$) หลังการทดลอง อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.90, SD = .21$) ติดตามผล อยู่ในระดับมาก ($M = 2.90, SD = .21$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยใช้ทฤษฎีเป็นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลคุณภาพชีวิตครอบครัว ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ปรับแก้ (Adjust model) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง มีองค์ประกอบร่วมกัน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ความเป็นพ่อแม่ ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Hoffman et al (2006) กล่าวว่าคุณภาพชีวิตครอบครัว (Family quality of life) เป็นการรับรู้ความรู้สึกรั้งถึงความอยู่ดีมีสุข ความผาสุกของครอบครัวที่ดำรงอยู่ที่มีสภาวะองค์รวมในด้าน 1) กายภาพ 2) จิตอารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ 3) แหล่งประโยชน์สนับสนุน และ 4) การทำหน้าที่ของครอบครัวที่พึงประสงค์ คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว จำแนกออกเป็นด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความเป็นพ่อแม่ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้

การนำคะแนนของแบบวัดในแต่ละข้อ ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm factor analysis) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป LISREL พบว่า การวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างตามสมมติฐาน (Hypothesis model) แล้วตรวจสอบว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างแบบจำลองตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติ ได้แก่ χ^2 ; Relative χ^2 ; GFI; AGFI; RMR; SRMR; RMSEA; p-value for test of close Fit; CFI ; NFI; IFI และ CN (Joreskog & Sorbom, 1996, pp. 121-122)

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับแก้แบบจำลอง โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเชิงประจักษ์ (Error variance) บางคู่ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยพิจารณาให้คู่ของตัวแปรเชิงประจักษ์ในตัวแปรแฝงเดียวกันมีความสัมพันธ์กันก่อน ประกอบกับการพิจารณาคำแนะนำจากโปรแกรม LISREL รวมทั้งสิ้น 40 คู่ความสัมพันธ์ ผลของการปรับแก้แบบจำลองดังกล่าวพบว่าแบบจำลองที่ได้ทำการปรับแก้ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยพบว่า $\chi^2 = 3782.15$, $df = 857$, $p\text{-value} = .000$ ยังไม่ผ่านเกณฑ์เพราะว่ายังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ $\chi^2 / df = 4.37$ ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า 5.00 RMSEA = .041 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 RMR = .031 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 SRMR = .031 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 CFI = .99 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 GFI = .92 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 AGFI = .91 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 และ CN = 544.05 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่ามากกว่า 200.00 นอกจากนี้แล้ว

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่แสดงดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถนำไปใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างได้อย่างมีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hoffman et al (2006) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยเทคนิคแบบอัลฟา (Cronbach Alpha) เท่ากับ .88 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .60-.77 โดยพบว่า $\chi^2 (179) = 663.41$, $p\text{-value} < .001$, CFI=.98, RMSEA=.085 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ความเป็นพ่อแม่ ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ และทุกด้านทั้งมีความสัมพันธ์กัน

2. เพื่อศึกษาผลการใช้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

จากการศึกษาผลของการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค พบว่า ก่อนการทดลอง ระยะการทดลอง หลังทดลอง และติดตามผลที่ได้รับจากการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา มีผลให้คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น Goldenberg (2013) กล่าวไว้ว่าการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์ มีเป้าหมายในการลดหรือกำจัดพฤติกรรมหรือปัญหาของครอบครัวที่มีในปัจจุบัน โดยไม่เน้นที่ความหมายของพฤติกรรมหรือต้นกำเนิดของปัญหา ผู้ให้การปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์จะมีการชี้แนะให้ครอบครัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสื่อสาร

ที่กระทำอยู่ซ้ำ ๆ ที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยผู้ให้การปรึกษาเริ่มที่พฤติกรรมต่อเนื่องภายในครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาถาวร จากนั้นให้การชี้แนะเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติตนต่อสมาชิกคนอื่น ๆ โดยที่บางครั้งอาจทำไปด้วยการขาดความรู้หรือความร่วมมือในการที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านั้น คุณสมบัติเด่นของการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์คือการให้ความสำคัญกับปัจจุบันติดตามรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวและใช้การมอบหมายงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่ง การปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือครอบครัวทั้งครอบครัว โดยมีวิธีการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในครอบครัวนั้นจะมองปัญหาว่าเป็นภาพรวมของครอบครัว ซึ่งสมาชิกครอบครัวทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการให้การปรึกษารอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหามาจัดการกับความทุกข์ที่ครอบครัวกำลังประสบได้และมีการปรับตัวได้ดีขึ้น ตลอดจนพัฒนาครอบครัวให้เกิดความสมดุลการดำเนินการปรึกษารอบครัวตามการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการให้การปรึกษารอบครัวให้คำปรึกษาจำนวน 12 ครอบครัวด้วยตนเอง โดยให้การปรึกษารอบครัวเป็นรายครอบครัว สมาชิกในครอบครัวของที่ได้รับการปรึกษาได้แก่ บิดากับนักเรียนและมารดา กับนักเรียน เป็นการให้การปรึกษารายครอบครัวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 45-60 นาที จำนวน 12 ครั้ง เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ มีขั้นตอนดังนี้ กล่าวไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างสัมพันธภาพ (Social stage) คือผู้ให้การปรึกษาจะพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน สร้างความร่วมมือและสร้างบรรยากาศ สร้างปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกของครอบครัว 2) ขั้นค้นหาปัญหา (Problem stage) คือ กระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมและเป็นการสื่อสารโดยตรงกับผู้ให้การปรึกษา 3) ขั้นมีปฏิสัมพันธ์ (The interactional stage) คือ ผู้ให้การปรึกษาสังเกตถึงการสื่อสารของครอบครัว โดยผู้ให้การปรึกษาสอบถามสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาร่วมกับครอบครัว 4) ขั้นตั้งเป้าหมาย (The goal-setting stage) คือ ผู้ให้การปรึกษาและครอบครัวร่วมกันตัดสินใจว่าปัญหาใดที่พวกเขาต้องการจะแก้ไข ระบุเป้าหมายที่ชัดเจน และให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายที่ตั้งไว้ และ 5) ขั้นมอบหมายงาน (Task-setting stage) คือ ผู้ให้การปรึกษาให้การชี้แนะ (directive) การฝึกปฏิบัติหรือให้การบ้าน การนัดหมายโดยให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวจากกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนการศึกษาการคุณภาพชีวิตครอบครัวก่อนการทดลอง ระยะเวลาทดลองหลังการทดลอง และการทดลอง เป็นวิธีการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในครอบครัวโดยมองปัญหานั้นเป็นภาพรวมของครอบครัว ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นปัญหาของคนใดคนหนึ่ง โดยให้สมาชิกครอบครัวมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการปรึกษารอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาครอบครัวให้ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมเกิดความสมดุลในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเกิดการเปลี่ยนแปลง

ของสมาชิกครอบครัวไปในทิศทางที่ครอบครัวพึงประสงค์ และมุ่งหวังให้สมาชิกครอบครัว มีการปรับตัวในทิศทางที่ดีตามสถานการณ์ที่ต้องการพัฒนา หรือต้องการแก้ไขปัญหาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับฟองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) และ เพ็ญภา กุลนภาค (2558) ที่กล่าวว่า เป้าหมายของการปรึกษารอบครัวเชิงกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ครอบครัวนำเสนอ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน (Presenting problem) โดยสนใจที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามความเชื่อที่ว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้วความรู้สึกต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงตาม และการช่วยเหลือครอบครัวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดการกับวงจรปฏิสัมพันธ์ใหม่ ให้ครอบครัวมีทางเลือกที่จะประพฤติดิปฏิบัติแทนที่วิธีการเดิมที่ซ้ำซากไม่ได้ผล

โดยการปรึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ภายใต้มือถือประกอบร่วมกัน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว 2) ด้านความเป็นพ่อแม่ 3) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ 4) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย 5) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ มีการบูรณาการเทคนิคที่หลากหลายในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้วิจัยเลือกใช้ใช้ทฤษฎีเชิงกลยุทธ์ เทคนิคการมองภาพใหม่ (Reframing) เพื่อเปลี่ยนให้สมาชิกในครอบครัวได้มีมุมมองใหม่ โดยการให้สมาชิกครอบครัว มองปัญหาในมุมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมในทางที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นการเปลี่ยนความคิดของสมาชิกครอบครัวต่อบทบาทของแต่ละคน แต่ละสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งฟองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2554) กล่าวว่า การมองภาพใหม่เป็นเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนมุมมอง หรือการเปลี่ยนความคิดของสมาชิกในครอบครัว ด้วยการมองสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ในภาพที่แตกต่างไปจากเดิมหรือมองปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพที่แตกต่างจากเดิมในมุมมองที่สร้างสรรค์มากขึ้น โดยการเปลี่ยนความหมายของสถานการณ์ หรือของพฤติกรรมเสียใหม่ ให้เป็นไปในทางบวก ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวสามารถปรับตัวเข้ากับสมาชิกคนอื่น ๆ หรือเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น และช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกครอบครัวด้วยกันและผู้วิจัย ใช้เทคนิคการชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives) เป็นการให้ครอบครัวนำสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวสาธิตให้เห็นจริงในชั่วโมงบำบัด เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้มองเห็นเหตุการณ์นั้นในสภาพที่คล้ายกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงที่บ้าน มอบหมายงานให้สมาชิกครอบครัวปฏิบัติ ในการแสดงออกของแต่ละคนในสมาชิกของครอบครัวเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ต่อจากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการแสดงบทบาท เพื่อให้เห็นถึงบทบาทที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว

2. ด้านความเป็นพ่อแม่ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives) โดยผู้วิจัยมอบหมายงานให้สมาชิกในครอบครัวได้กำหนดบทบาทของแต่ละคนให้มีความชัดเจน โดยมีการพิจารณาร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวด้วยความเข้าใจกัน ตามความเหมาะสมกับรูปแบบของครอบครัว จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง โดยให้สมาชิกครอบครัววิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ การแสดงบทบาท ที่เกิดขึ้นโดยไม่เข้าข้างผู้รับการปรึกษาหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกหรือความขัดแย้งที่ฝังใจ และในที่สุดจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการปรึกษาและสมาชิกในครอบครัว

3. ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสั่งให้มีอาการต่อไป สั่งให้สมาชิกครอบครัวแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาต่อไป เช่น การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และให้ในขณะเดียวกันก็ให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นจากนั้นผู้ให้การปรึกษากำหนดให้ผู้รับการปรึกษามีพฤติกรรมเหมือนเดิม เพราะจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดพฤติกรรมใหม่ที่มีความสมดุลการตอบสนองต่ออารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกครอบครัวได้แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกซึ่งกันและกันในเรื่องการแสดงออกความรัก ความห่วงใย และเอาใจใส่ และมีเข้าใจความต้องการของอีกฝ่าย ช่วยกันปรับเปลี่ยนให้ไปในทางสร้างสรรค์ และเทคนิคการชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives) โดยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันเสริมสร้างความรัก ความผูกพันในครอบครัวเพื่อกลับไปอยู่ร่วมกัน Epstein et al. (1982 อ้างถึงใน อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544) กล่าวถึง ครอบครัวที่ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นปกติ จะแสดงอารมณ์และตอบสนองอารมณ์ให้ครอบครัว รับรู้ได้หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ คือ ไม่ก้าวร้าวหรือเก็บอารมณ์ แต่ครอบครัวที่มีปัญหามักจะมีความจำกัดในการแสดงอารมณ์ เช่น ไม่ค่อยแสดงออกว่ามีอารมณ์ความรู้สึกอะไรให้คนในครอบครัวรู้ บางครอบครัวแสดงออกเฉพาะอารมณ์ในเชิงบวกเท่านั้น แต่หลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์ด้านลบหรือเก็บกอดอารมณ์ด้านลบต่อกัน เช่น พ่อไม่กล้าแสดงอารมณ์ไม่พอใจเมื่อแม่ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย แม่ไม่กล้าดุลูกเพราะกลัวลูกจะเสียใจ

4. ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives) มอบหมายงานให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันดูแลสุขซึ่งกันและกันเพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักถึงสุขภาพที่แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บโดยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันวางแผนการดูแลเอาใจใส่ด้วยความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัวเอง

5. ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ ผู้วิจัยเลือกใช้ใช้ทฤษฎีเทคนิคแสร้งทำ (Pretend techniques) โดยให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงการตอบสนองในลักษณะตรงข้ามกับการตอบสนองทางอารมณ์ไม่เหมาะสมโดยให้สมาชิกครอบครัวได้ร่วมกันอภิปรายว่าวิธีการไหนมีความเป็นไปได้ในการนำเอาไปใช้จริง เพื่อใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกต่อกันได้อย่างเหมาะสม ให้ทำตรงข้ามกับสิ่งที่ตนเองต้องการ

เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการให้การช่วยเหลือ โดยที่ไม่มีใครร้องขอและช่วยสนับสนุน การกระทำซึ่งกันและกัน

เพื่อช่วยให้สมาชิกครอบครัวรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว และช่วยกันหาทางแก้ไข ปัญหานั้นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ โดยให้การช่วยเหลือสมาชิกครอบครัวในบริบทของเขา เพื่อช่วยให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้อง กับ เพ็ญภา กุลนภาดล (2557) การศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี มีระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านความเป็นพ่อแม่ และด้าน ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว และเพ็ญภา กุลนภาดล (2559) ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ครอบครัวด้วยภาษารัก พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นกลุ่มทดลองในระยะก่อนการได้รับ โปรแกรมภาษารักเพื่อ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัว และหลังได้รับ โปรแกรมภาษารัก เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัว มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวม และรายองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอุมาพร ตรังคสมบัติ (2544, หน้า 244) อธิบายการบำบัด ครอบครัว หย่าร้างเป็นการช่วยให้แต่ละคนจัดการกับความรู้สึกเจ็บปวดและความสูญเสียที่เกิดขึ้น ได้สำเร็จ และ ก้าวเดินต่อไปในชีวิต และหากสมาชิกครอบครัวมีการปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ก็จะสามารถดำรงชีวิตครอบครัวอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง กลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วม การให้การปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคและเมื่อสิ้นสุดการติดตามผลสูงกว่า กลุ่มควบคุม จากการคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการ ทฤษฎีและเทคนิคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว และ โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎี และเทคนิคการปรึกษา สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

1. แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพ ชีวิตครอบครัวซึ่งยังไม่มีแบบวัดลักษณะนี้ในประเทศไทยมาก่อน แต่ก่อนนำไปใช้ ควรศึกษา รายละเอียดของแบบวัด วิธีการใช้ และการแปลความหมายของแบบวัดให้เข้าใจก่อนนำไปใช้

2. การศึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการให้การศึกษารอบครัวลักษณะต่าง ๆ มีจุดมุ่งเน้นในเรื่องการเรียนรู้ สภาพปัญหาของครอบครัวและนำไปใช้จริง แต่ผู้ที่จะนำการศึกษานี้ไปใช้ ควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การศึกษารอบครัว ได้รับการฝึกปฏิบัติ ฝึกการใช้เทคนิคต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการให้การศึกษารอบครัว ก่อนที่จะนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัว ในโครงสร้างของครอบครัวในลักษณะอื่น เช่น ครอบครัวของผู้ป่วย ครอบครัวผู้พิการ ครอบครัวผู้ต้องขัง เป็นต้น
2. ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละครอบครัวอาจจะต้องเป็นปัญหาที่คล้ายกันหรือสภาพปัญหาที่เหมือนกันเพื่อให้ใช้ได้กับเทคนิคที่อยู่ในการศึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
3. การให้การศึกษาน่าจะจัดเป็นแบบระยะสั้นหรืออาจจะใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาของแต่ละครอบครัว เช่น 3-6 ครั้งต่อครอบครัวและในแต่ละครั้งอาจจะเน้นการแก้ไขปัญหาในหลายประเด็น
4. ควรให้เป็นการศึกษาแบบกลุ่มมาแลกเปลี่ยนเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละครอบครัวและเป็นการให้พลังกลุ่มในการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2558). *สถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาครอบครัว ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษา หน่วยที่ 14*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาครอบครัว ใน *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษา หน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- กำแพง ธีรนาถ. (2526). *ปัญหาการหย่าร้าง*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกศล วงศ์สวรรค์. (2544). *ปัญหาสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จรุง เมืองชนะ. (2542). *ผลกระทบของสถานภาพสมรสและสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาต่อการติดยาสูบของนักเรียนชาย*. วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยสาทรณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จินตนา วัชรสินธุ์. (2548). *ทฤษฎีการพยาบาลครอบครัวขั้นสูง: เอกสารคำสอน วิชา 102552 = Theoretical foundations for advanced family nursing*. ชลบุรี: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิษฐ์นาฏ จูริมาศ และ บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. *การพยาบาลการศึกษาศึกษา*, 3(2), 58-69.
- ชลลดา จารุศรีชัยกุล. (2555). *เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างมีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- ไชยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ. (2556). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. *วารสารจิตวิทยาคลินิก*, 44(1), 1-13.
- จิตติกัลยา หวังเจริญ. (2543). *ปัจจัยที่สนับสนุนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว*. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาสตรีและเยาวชน.

- คารุณี จงอุดมการณ์. (2551). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนครอบครัว ชุมชน
ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น. ขอนแก่น: บริษัท 22.
- ัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2544). คู่มือนักบำบัดครอบครัวในคลินิก. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข.
- ัญญารัตน์ แสงสว่าง. (2545). การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัว
ของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
จิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. (2540). การป้องกัน: ความคุมอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษราพรรณ คันทจิตร. (2547). ผลการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อ
ความรู้สึกปมค้อยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวแตกแยก.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจพร ปัญญาขง. (2541). ครอบครัวหย่าร้าง. กรุงเทพฯ: ศูนย์สุขวิทยาจิต กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2541). พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค
ไม่ติดต่อในเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2546). การให้คำปรึกษาครอบครัว. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2554). การเปรียบเทียบทฤษฎีการให้การศึกษาและการพัฒนาแนวปฏิบัติ
ในการให้การศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎี
การศึกษาเชิงจิตวิทยา (25711) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1* หน่วยที่ 15. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พยอม วงษ์พราม. (2536). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิศึกษา กรุงเทพมหานคร.
ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. (2551). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรฤดี นิธิรัตน์. (2540). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกระงับการทำธุรกรรมของเด็กในครอบครัว
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยสาธารณสุข,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- พิชชา ถนอมเสียง. (2560). *การเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่มีบุตรติดเกมออนไลน์
โดยการใช้รูปแบบการปรึกษาครอบครัวเชิงกลยุทธ์. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พูลพงษ์ สุขสว่าง. (2555). *โมเดลสมการ โครงสร้าง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.*
- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2547). *การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวของผู้ป่วย
โรคซึมเศร้า. ปริญญาโทการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2559). *การปรึกษาครอบครัว. ชลบุรี: เนติกุลการพิมพ์.*
- ไพศาล อันประเสริฐ. (2549). *ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษากับการช่วยเหลือนักเรียนที่มาจาก
ครอบครัวหย่าร้าง. วารสารวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
7(1-3), 13-15.*
- มาลัยรัตน์ โอพารัต. (2548). *ศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว. ปริญญาโท
การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- เมธินีภัทร ภิญญช. (2539). *การให้คำปรึกษาครอบครัวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ยุทธ ไถยวรรณ์. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: บริษัทพี.พี.พี.
ยุทธนา ภาระนันท์. (2550). การศึกษาและการสร้างโมเดลการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว.
ปริญญาโทการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ยุวดี ทับแสง. (2544). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่น
ในตนเองของนักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- วารภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.*
- วรุณี ชาติประสิทธิ์. (2553). *การใช้เทคนิคเฉพาะอย่างในการให้คำปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎี
โครงสร้างครอบครัวต่อความเข้มแข็งของครอบครัวหย่าร้าง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.*

- วัชรพล เปรมกมล. (2558). ผลการศึกษารอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ต่อความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันทนา กลิ่นงาม. (2525). ภาวะการหย่าร้างของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2512-2521. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วันเพ็ญ มานะเจริญ. (2559). การศึกษาและพัฒนาการคืนสภาพครอบครัวในครอบครัวผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองโดยการศึกษารอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2537). การหย่าร้างกับพัฒนาการเด็ก. วารสารวิชาการสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, 33(3), 71.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย. (2540). สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ: สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- ศิริรัตน์ คุปติวุฒิ. (2545). จิตวิทยาครอบครัวทำให้ การศึกษารอบครัวและครอบครัวบำบัดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ศุภวรรณ ตันฑิกุล. (2558). ผลการศึกษากลุ่มทฤษฎีกลยุทธ์ต่อการยืนยันคุณค่าในตนเองของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2546). การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวสำหรับประเทศไทย: รายงานการศึกษาขั้นสุดท้ายโครงการระบบพัฒนาจัดเก็บกลุ่มดัชนีชีวิตครอบครัวอยู่ดีมีสุขสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมคิด บุญเรือง. (ม.ป.ป.). สรุปความทฤษฎีครอบครัวบำบัด. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพจน์ กวางแก้ว. (2547). คุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในจังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สันติ บางอ้อ. (2548). ทิศทางการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/national/attcahment/3_data_6.doc.
- สายสุรี จุติกุล. (2540). ความรักความอบอุ่นในครอบครัว การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

- สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว. (2555). รายงานสถานการณ์ครอบครัว 2555. เข้าถึงได้จาก <http://docs.com/@thaifamilynetwork>.
- สุกัญญา สุขสุพนธ์. (2552). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัวชาวประมงพื้นบ้านบริเวณ อ่าวปัตตานีตามธรรมชาติของสตรีชุมชนบ้านปาตา หมู่ 1 ตำบลตันหยงลู โละ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนา ชุมชน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2533). ปัญหาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรัชย์ วิริยะมนตรี. (2541). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกคุณค่าต่อตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัว หย่าร้าง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2555). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรีชัย แซ่ม. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา, 2(1), 15-42.
- โสภา ขปิลม้นท์. (2534). รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- อารีย์ ชันดิธรรมกุล. (2546). ผลการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีการวิเคราะห์การคิดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลต่อสัมพันธ์ภาพกับบิดาหรือมารดาของนักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยา การให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุบลรัตน์ ฌวีวงษ์. (2543). กรณีศึกษา: ผลของการให้คำปรึกษาครอบครัวต่อสัมพันธ์ภาพภายใน ครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนนิคม วิทยา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยา การให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุมาพร เคนศิลา. (2554). คุณภาพชีวิตครอบครัวและความพึงพอใจต่ออาชีพเย็บผ้าโหลตามการรับรู้ ของสตรีเย็บผ้าโหล: กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2540). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินด์ิง.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ชันคำการพิมพ์.

- Atwood, L. V. (1993). The effects of transactional analysis groups on locus of control, self concept, academic achievement, and attendance in an urban high school. *Dissertation Abstracts International*, 41(2), 77.
- Aznar, A.S., & Castañón D. G. (2005). Quality of life from the point of view of Latin American families: a participative research study. *JIDR*, 49(2), 784-788.
- Corey, G. (2009). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* (8th ed.). California: Thomson Brook/Cole Inc.
- Friedman, M. M., Bowden, V. R., & Jones, E. G. (2003). *Family nursing: research theory and practice* (5th ed.). New Jersey: Upper Saddle River.
- Hawkins, A. J., & Fackrell, T. A. (2009). *Should i keep trying to work it out: A guidebook for individuals and couples at the crossroad of divorce*. Utah: The Utah Commission on Marriage.
- Hoffman, L., Marquis, J., Poston, D., Summers, J. A., & Turnbull, A. (2006). *Assessing family outcomes: Psychometric evaluation of the beach center*. California: Thomson Brook/ Cole Inc.
- Hurlock, E. B. (1978). *Child development*. Jakarta: Erlangga.
- Isaacs, B. J., Brown, I., Brown, R. I., Baum, N., Myerscough, T., & Neikrug, S. (2007). The international family quality of life project: Goals and description of a survey tool. *Policy Intellect Disabil*, 4(4), 177-185.
- Nichols, A., & Schwartz, C. (2007). *The essentials of family therapy* (3th ed.). Boston: Pearson Education.
- Poston, D., Turnbull, A., Park, J., Mannan, H., Marquis, J., & Wang, M. (2003). Family quality of life: A qualitative inquiry. *Mental Retardation*, 41(3), 313-328.
- Ross, C., & Sawhill, B. (1975). *Group counseling*. New York: Haper & Row.
- Schickedanz, J. A., Schickedanz, D. I., & Forsyth, P. D. (1982). *Toward understanding children*. Boston: Little, Brown and Company.
- Summers, J. A., Poston, D., & Turnbull, A. P. (2005). Conceptualizing and measuring family quality of life. *Intellect Disabil Res*, 49(5), 777-783.
- Zuna, N. I., Selig, J. P., Summers, J. A., & Turnbull, A. P. (2009). Confirmatory factor analysis of a family quality of life Scale for families of kindergarten children without disabilities. *Journal of Early Interventions*, 31(2), 111-125.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โพธิพันธ์ พานิช
 รองอธิการบดี
 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือเอกหญิง ดร. ชนิดดา แนบเกษร
 อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์
 มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ดร.จิตรา คุษฎีเมธา
 อาจารย์ประจำ สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี
 อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

- แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

คำชี้แจง

แบบวัดนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลครอบครัวของผู้ตอบ มีจำนวน 5 ข้อ โปรดอ่านคำถามอย่างรอบคอบและตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว จำนวน 50 ข้อ โปรดอ่านข้อคำถามอย่างรอบคอบและเลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

คำตอบของแบบวัดฉบับนี้ไม่มีถูก ไม่มีผิดและแบบวัดนี้มีวัตถุประสงค์ในการวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งไม่ส่งผลเสียหายต่อตัวท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณที่ให้ข้อมูล

(นางสาวจิตติรัตน์ คล่องดี)

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลครอบครัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี ระดับชั้น.....
3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
4. จำนวนบุตรในครอบครัว.....คน
5. ปัจจุบันท่านอยู่กับใคร
 บิดา
 มารดา

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำของท่าน ดังนี้

- 5 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/มีการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/มีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/มีการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิตครอบครัว				
		5	4	3	2	1
1	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความสุขในการใช้เวลาร่วมกัน					
2	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย					
3	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการให้อภัยกันเมื่อสมาชิกในครอบครัวผิดพลาด					
4	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงความรักใคร่ต่อกัน					
5	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน					
6	สมาชิกในครอบครัวของฉันรับประทานอาหารเช้าร่วมกันสม่ำเสมอ					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
7	ฉันและสมาชิกในครอบครัวจะถามไถ่ทุกข์สุขกันเสมอ					
8	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันเรียนรู้อย่างอิสระแต่อยู่ภายใต้การดูแลของพ่อหรือแม่					
9	พ่อหรือแม่ของฉันช่วยแนะนำการเรียนและการดำเนินชีวิตให้ฉัน					
10	การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ฉัน					
11	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้					
12	พ่อหรือแม่ของฉันมีเวลาดูแลใส่ใจความต้องการของฉัน					
13	พ่อหรือแม่ของฉันแบ่งงานให้บุตรแต่ละคนได้รับผิดชอบ					
14	พ่อหรือแม่จะให้ฉันพิจารณาถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหาแต่ละวิธีก่อนที่จะตัดสินใจแก้ไขปัญหา					
15	พ่อหรือแม่ของฉันพูดคุยกับฉันเกี่ยวกับกิจกรรมารยาทที่แสดงต่อผู้อื่น (เช่น การทักทาย การขอโทษ การแสดงความเสียใจและการขอบคุณ)					
16	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันเป็นคนที่มีความกตัญญู					
17	พ่อหรือแม่ของฉันไม่ดื่มสุรา ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่เล่นการพนัน เพราะต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก					
18	ฉันรู้สึกอบอุ่นและสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัว					
19	ครอบครัวของฉันเข้าใจถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน					
20	สมาชิกในครอบครัวของฉันตกเดือนว่ากล่าวอย่างมีเหตุผล ไม่บ่นทอนจิตใจของกันและกัน					
21	สมาชิกในครอบครัวของฉันให้กำลังใจซึ่งกันและกันในยามที่มีความทุกข์					
22	เวลาที่รู้สึกเครียดกับเรื่องต่าง ๆ สมาชิกในครอบครัวฉันจะคอยให้กำลังใจและหาวิธีผ่อนคลายความเครียดเรื่องนั้น ๆ					
23	สมาชิกในครอบครัวของฉันทำให้ฉันรู้สึกปลอดภัย					
24	เวลาที่ฉันท้อใจและผิดหวัง สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถสร้างกำลังใจให้ฉันได้					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
25	เมื่อฉันกับสมาชิกในครอบครัวมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะรับฟังความคิดเห็นของเขาก่อนแล้วค่อย ๆ อธิบายให้เขาเข้าใจ					
26	สมาชิกในครอบครัวของฉันใส่ใจเรื่องการดูแลร่างกายและสุขภาพ					
27	ทุกคนในครอบครัวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย					
28	ครอบครัวของฉันไม่เคยขาดสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต					
29	สมาชิกในครอบครัวฉันมีสุขภาพแข็งแรงทุกคนเพราะทุกคนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน					
30	สภาพแวดล้อมภายในบ้านของฉันมีความน่าอยู่และปลอดภัย					
31	สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันจัดหาอาหารและข้าวของเครื่องใช้ให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
32	รายรับในครอบครัวของฉันมีความเพียงพอสำหรับการดูแลสุขภาพของทุกคน					
33	เมื่อมีความเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวฉันสามารถดูแลรักษาได้อย่างเหมาะสม					
34	สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เสมอ					
35	สมาชิกในครอบครัวของฉันจะไปตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี					
36	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีส่วนช่วยและสนับสนุนให้ฉันประสบความสำเร็จในการทำงาน					
37	เมื่อสมาชิกในครอบครัวฉันไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้สมาชิกในครอบครัวคนอื่นก็จะให้การช่วยเหลือ					
38	เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวคนใดประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ จะให้กำลังใจและคำแนะนำ					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
39	เวลาสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาพวกเราพยายามช่วยแก้ปัญหาตัวเองก่อน หากไม่สำเร็จจึงจะปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถ					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
40	เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยหรือเดือดร้อน สมาชิกคนอื่น ๆ ยินดีดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ					
41	ไม่ว่าสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวจะเป็นอย่างไร ฉันจะถือว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและฉันจะไม่ทอดทิ้งเขา					
42	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการสนับสนุนสมาชิกคนอื่น ๆ ให้เดินทางไปสู่เป้าหมายของชีวิต					
43	เมื่อสมาชิกในครอบครัวขอความช่วยเหลือฉันจะสอนให้เขาช่วยเหลือตนเองก่อน					
44	เมื่อสมาชิกครอบครัวบางคนมีภารกิจสำคัญหรือไม่อยู่บ้านฉันสามารถทำหน้าที่แทนได้					

แบบวัดสำหรับบิดาหรือมารดา

แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

คำชี้แจง

แบบวัดนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลครอบครัวของผู้ตอบ มีจำนวน 5 ข้อ โปรดอ่านคำถามอย่างรอบคอบและตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว จำนวน 50 ข้อ โปรดอ่านข้อคำถามอย่างรอบคอบและเลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

คำตอบของแบบวัดฉบับนี้ไม่มีถูก ไม่มีผิดและแบบวัดนี้มีวัตถุประสงค์ในการวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการช่วยเหลือครอบครัวซึ่งไม่ส่งผลเสียหายต่อตัวท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณที่ให้ข้อมูล
(นางสาวฐิติรัตน์ คล่องดี)
ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลครอบครัวของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่เห็นว่าตรงกับ
ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ในครอบครัวของท่านขณะนี้ท่านอยู่ในฐานะเป็น
  - บิดา
  - มารดา
4. สถานภาพของท่าน
  - หย่าร้าง ระยะเวลาของการหย่าร้าง.....(โปรดระบุ)
  - อื่น.....(โปรดระบุ)
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
6. จำนวนบุตรในครอบครัว.....คน
7. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน.....บาท

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่เห็นว่าตรงกับ
ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือการกระทำของท่าน ดังนี้

- 5 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ตรงกับความเป็นจริง/ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
1	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความสุขในการใช้เวลาร่วมกัน					
2	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย					
3	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการให้อภัยกันเมื่อสมาชิกในครอบครัว ผิดพลาด					
4	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงความรักใคร่ต่อกัน					
5	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน					
6	สมาชิกในครอบครัวของฉันรับประทานอาหารเย็นร่วมกันสม่ำเสมอ					
7	ฉันและสมาชิกในครอบครัวจะถามไถ่ทุกข์สุขกันเสมอ					
8	ฉันสอนให้บุตรเรียนรู้อย่างอิสระแต่อยู่ภายใต้การดูแลของฉัน					
9	ฉันช่วยแนะนำการเรียนและการดำเนินชีวิตให้บุตร					
10	การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องปลูกฝัง ให้บุตร					
11	ฉันสอนให้บุตรสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้					
12	ฉันมีเวลาดูแลใส่ใจความต้องการของบุตร					
13	ฉันแบ่งงานให้บุตรแต่ละคนได้รับผิดชอบ					
14	ฉันให้บุตรพิจารณาถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหา แต่ละวิธีก่อนที่จะตัดสินใจแก้ไขปัญหา					
15	ฉันพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับกิริยามารยาทที่แสดงต่อผู้อื่น (เช่น การทักทาย การขอโทษ การแสดงความเสียใจและการขอบคุณ)					
16	ฉันสอนให้บุตรเป็นคนดีมีความกตัญญู					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
17	ฉันไม่ดื่มสุรา ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่เล่นการพนันเพราะต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก					
18	ฉันรู้สึกอบอุ่นและสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัว					
19	ครอบครัวของฉันเข้าใจถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน					
20	สมาชิกในครอบครัวของฉันตั้งตักเตือนว่ากล่าวอย่างมีเหตุผล ไม่บ่นทอนจิตใจของกันและกัน					
21	สมาชิกในครอบครัวของฉันให้กำลังใจซึ่งกันและกันในยามที่มีความทุกข์					
22	เวลาที่รู้สึกเครียดกับเรื่องต่าง ๆ สมาชิกในครอบครัวฉันจะคอยให้กำลังใจและหาวิธีผ่อนคลายความเครียดเรื่องนั้น ๆ					
23	สมาชิกในครอบครัวของฉันทำให้ฉันรู้สึกปลอดภัย					
24	เวลาที่ฉันท้อใจและผิดหวัง สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถสร้างกำลังใจให้ฉันได้					
25	เมื่อฉันกับสมาชิกในครอบครัวมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะรับฟังความคิดเห็นของเขาก่อนแล้วค่อย ๆ อธิบายให้เขาเข้าใจ					
26	สมาชิกในครอบครัวของฉันใส่ใจเรื่องการดูแลร่างกายและสุขภาพ					
27	ทุกคนในครอบครัวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย					
28	ครอบครัวของฉันไม่เคยขาดสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต					
29	สมาชิกในครอบครัวฉันมีสุขภาพแข็งแรงทุกคนเพราะทุกคนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน					
30	สภาพแวดล้อมภายในบ้านของฉันมีความน่าอยู่และปลอดภัย					
31	ฉันจัดหาอาหารและข้าวของเครื่องใช้ให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
32	รายรับในครอบครัวของฉันมีความเพียงพอสำหรับการดูแลสุขภาพของทุกคน					
33	เมื่อมีความเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวฉันสามารถดูแลรักษาได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิต ครอบครัว				
		5	4	3	2	1
34	สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เสมอ					
35	สมาชิกในครอบครัวของฉันจะไปตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี					
36	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีส่วนช่วยและสนับสนุนให้ฉันประสบความสำเร็จในการทำงาน					

ข้อ	ข้อความ	คุณภาพชีวิตครอบครัว				
		5	4	3	2	1
37	เมื่อสมาชิกในครอบครัวฉันไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้สมาชิกในครอบครัวคนอื่นก็จะให้การช่วยเหลือ					
38	เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวคนใดประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ จะให้กำลังใจและคำแนะนำ					
39	เวลาสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาพวกเราพยายามช่วยแก้ปัญหาตัวเองก่อน หากไม่สำเร็จจึงจะปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถ					
40	เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยหรือเดือคร้อน สมาชิกคนอื่น ๆ ยินดีดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ					
41	ไม่ว่าสมาชิกคนใดคนหนึ่งครอบครัวจะเป็นอย่างไร ฉันจะถือว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและฉันจะไม่ทอดทิ้งเขา					
42	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการสนับสนุนสมาชิกคนอื่น ๆ ให้เดินทางไปสู่เป้าหมายของชีวิต					
43	เมื่อสมาชิกในครอบครัวขอความช่วยเหลือฉันจะสอนให้เขาช่วยเหลือตนเองก่อน					
44	เมื่อสมาชิกครอบครัวบางคนมีภารกิจสำคัญหรือไม่อยู่บ้านฉันสามารถทำหน้าที่แทนได้					

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตครอบครัว

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าดัชนี IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
2	0	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
3	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
4	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
5	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
6	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
7	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
9	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
10	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
11	0	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
12	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
13	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
16	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าดัชนี IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
17	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
18	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
19	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
20	0	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
21	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
22	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
23	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
24	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
25	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
26	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
27	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
28	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
29	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
30	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
31	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
32	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
33	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
34	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
35	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
36	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
37	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
38	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
39	1	0	1	1	1	0.8	ใช้ได้
40	1	0	1	1	1	0.8	ใช้ได้
41	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
42	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่าดัชนี IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
43	1	1	1	1	0	0.8	ใช้ได้
44	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
45	1	0	1	1	1	0.8	ใช้ได้
46	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
47	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
49	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
49	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
50	1	1	1	1	1	1	°

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว
ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2
(Secondary Confirm Factor Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ด้วยเทคนิค
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

LISREL

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างโดยใช้เทคนิค
การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Confirm factor analysis) และเทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey
research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กับ บิดาหรือมารดา
จำนวน 1,000 คน และบุตร จำนวน 1,000 คน รวมเป็นจำนวน 2,000 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Secondary confirm factor analysis)
และการหาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีรายละเอียด
ของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรียงตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่ทำการศึกษา

fain	แทน	ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family interaction)
pare	แทน	ความเป็นพ่อแม่ (Parenting)
emwb	แทน	ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional well-being)
phmw	แทน	ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical/ material well-being)
dirs	แทน	การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-related support)
famqua	แทน	คุณภาพชีวิตครอบครัว

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผล

สัญลักษณ์	ความหมาย
n	กลุ่มตัวอย่าง
M	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
Skewness	ความเบ้ของการกระจาย (Skewness)
Kurtosis	ความโด่งของการกระจาย (Kurtosis)
χ^2	ค่าสถิติไค – สแควร์ (Chi-square)
P-value	ระดับของความน่าจะเป็น
λ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน
θ	ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
สัญลักษณ์	ความหมาย
t	สถิติทดสอบ t
R^2	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (Squared multiple correlation)
SS	ค่าสถิติทดสอบ Type III Sum of Squares
df	ค่าสถิติชั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom)
MS	ค่าสถิติทดสอบ Mean Square
F	ค่าสถิติทดสอบ F-Test
RMSEA	ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (Root mean square error of approximation) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
GFI	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
AGFI	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted goodness of fit index) ควรมีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
RMR	ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (Root mean square) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
SRMR	ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐานของส่วนที่เหลือ (Standardized root mean square residual) ควรมีค่าน้อยกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน

P-Value for Test of Close Fit	ค่าสถิติทดสอบความน่าจะเป็นของความกลมกลืนแบบปิด (P-Value for Test of Close Fit) ควรมามีค่ามากกว่า .05 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
NFI	ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบพื้นฐาน (Normmed Fit Index) ควรมามีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
IFI	ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบเพิ่มขึ้น (Incremental Fit Index) ควรมามีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
CFI	ค่าสถิติทดสอบทดสอบความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index) ควรมามีค่ามากกว่า .90 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน
CN	ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติควรมีค่ามากกว่า 200.00 ถึงจะแสดงว่ามีความกลมกลืน

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างบุตร

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	378	36.66
หญิง	632	63.34
รวม	1000	100.00
อายุ		
12-14	624	63.53
15-16	376	36.47
รวม	1000	100.00
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	119	11.54
มัธยมศึกษาปีที่ 2	144	13.97
มัธยมศึกษาปีที่ 3	737	74.49
รวม	1000	100.00
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน	578	59.07

มากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน	422	40.93
รวม	1000	100.00
จำนวนบุตรในครอบครัว		
1 คน	289	28.03
มากกว่า 1 คน	711	71.97
รวม	1000	100.00
อาศัยอยู่กับ		
พ่อ	384	37.25
แม่	616	62.75
รวม	1000	100.00

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	335	32.49
หญิง	665	67.51
รวม	1000	100.00
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	499	51.41
มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ปี	501	48.59
รวม	1000	100.00
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน	584	59.65
มากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน	416	40.35
รวม	1000	100.00
จำนวนบุตรในครอบครัว		
1 คน	288	27.93
มากกว่า 1 คน	712	72.07
รวม	1000	100.00

รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	489	50.44
มากกว่า 15,001 บาท	511	49.56
รวม	1000	100.00

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างกับบิดาหรือมารดา จำนวน 1,000 คน และบุตร จำนวน 1,000 คน รวมเป็นจำนวน 2,000 คน ด้วยแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Secondary confirm factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL มีรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของข้อคำถาม ที่เก็บข้อมูลได้จากกลุ่มตัวอย่างจริง (n=2,000)

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามทั้ง 44 ข้อ ก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 โดยใช้เทคนิควิธีการหาค่า สหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า อำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า .20 เก็บไว้ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ด้วยเทคนิค แบบอัลฟา (Cronbach alpha) โดยกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นยังมีค่าเข้าใกล้ 1.00 ก็ยิ่งแสดงว่า มีค่าความเชื่อมั่นสูง (โดยปกติแล้ว ควรมีค่าไม่น้อยกว่า .60) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 19 สรุปผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของข้อคำถามที่เก็บ ข้อมูลได้จากกลุ่มตัวอย่างจริง (n = 2,000)

องค์ประกอบ	ข้อที่ไม่ผ่าน การคัดเลือก	ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ	ค่าความ เชื่อมั่น ทั้งฉบับ	จำนวนข้อ คำถามที่ผ่าน การคัดเลือก
1. ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain)	6,8,10	.671 - .360	.803	7
2. ความเป็นพ่อแม่ (Pare)	-	.467 - .658	.868	10
3. ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb)	28,29	.463 - .733	.868	8

4. ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw)	-	.435 - .684	.881	10
5. การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิก ครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dirs)	49	.472 - .674	.860	9
รวม	6	.401 - .713	.906	44

ตารางที่ 19 พบว่า แบบสอบถามคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 2,000 คน ที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด มีจำนวน 44 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .906

2. การตรวจสอบการกระจายของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา (Distribution variable)

ดำเนินการตรวจสอบการกระจายของข้อมูล ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษา ในแบบจำลอง จำนวน 44 ตัวแปรสังเกต ด้วยสถิติทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2) หากพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ในทางตรงกันข้าม หากพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} > .50$) แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ (Normal distribution) รายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าร้อยละของสัมประสิทธิ์การกระจาย (%CV) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (Sk) ค่าความโด่ง (Ku) และค่า P-value ของสถิติทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) ของตัวแปรสังเกตที่ศึกษา (n = 2,000)

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	%CV	Sk	Ku	χ^2	P
fain_1	3.73	0.96	25.74	-3.819	-4.938	38.974	.000
fain_2	3.79	0.97	25.59	-4.714	-4.929	46.519	.000
fain_3	4.03	0.94	23.33	-7.564	-5.422	86.615	.000
fain_4	3.82	0.96	25.13	-4.869	-5.265	51.431	.000
fain_5	3.81	0.96	25.20	-4.830	-5.229	5.674	.000
fain_7	3.44	1.22	35.47	-3.517	-7.155	63.562	.000
fain_9	3.46	1.12	32.37	-2.807	-5.598	39.210	.000

pare_11	3.94	1.01	25.63	-6.815	-5.989	82.310	.000
pare_12	4.01	0.98	24.44	-7.593	-5.683	89.947	.000
pare_13	4.08	0.96	23.53	-8.587	-5.884	108.358	.000
pare_14	3.99	0.95	23.81	-6.820	-5.199	73.552	.000
pare_15	3.79	1.05	27.70	-5.533	-5.823	64.518	.000
pare_16	3.78	1.03	27.25	-5.194	-5.607	58.418	.000
pare_17	3.78	0.98	25.93	-4.644	-4.972	46.285	.000
pare_18	4.11	0.97	23.60	-9.529	-5.894	125.544	.000
pare_19	4.40	0.91	20.68	-15.335	-2.125	239.682	.000
pare_20	4.04	1.12	27.72	-10.384	-6.714	152.919	.000
emwb_21	4.29	0.98	22.84	-13.835	-3.827	206.051	.000

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	<i>SD</i>	% <i>CV</i>	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>	χ^2	<i>P</i>
emwb_22	3.99	0.97	24.31	-7.357	-6.019	9.365	.000
emwb_23	3.92	1.00	25.51	-6.685	-5.907	79.581	.000
emwb_24	4.06	0.93	22.91	-8.174	-5.885	101.443	.000
emwb_25	3.78	1.02	26.98	-5.182	-5.603	58.238	.000
emwb_26	4.15	0.95	22.89	-10.195	-5.655	135.926	.000
emwb_27	3.96	1.01	25.51	-7.486	-6.026	92.353	.000
emwb_30	3.65	1.01	27.67	-3.664	-4.730	35.798	.000
phmw_31	3.85	0.95	24.68	-5.088	-5.032	51.216	.000
phmw_32	3.99	0.93	23.31	-6.793	-5.331	74.563	.000
phmw_33	3.77	0.97	25.73	-4.395	-4.843	42.769	.000
phmw_34	3.85	0.97	25.19	-5.279	-5.507	58.198	.000
phmw_35	4.08	0.91	22.30	-8.070	-5.909	10.044	.000
phmw_36	3.92	1.01	25.77	-6.930	-6.062	84.774	.000
phmw_37	3.71	1.05	28.30	-4.782	-5.743	55.851	.000
phmw_38	3.94	0.93	23.60	-6.081	-5.155	63.549	.000
phmw_39	3.83	0.97	25.33	-5.075	-5.163	52.416	.000
phmw_40	3.09	1.19	38.51	-0.840	-6.104	37.971	.000

dirs_41	3.90	0.97	24.87	-6.111	-5.557	68.226	.000
dirs_42	3.60	1.07	29.72	-3.646	-5.231	4.652	.000
dirs_43	3.76	1.02	27.13	-4.838	-5.267	51.148	.000
dirs_44	3.89	0.94	24.16	-5.313	-4.972	52.947	.000
dirs_45	4.04	0.94	23.27	-7.699	-5.705	91.827	.000
dirs_46	4.28	0.88	20.56	-11.823	-4.999	164.766	.000
dirs_47	4.12	0.96	23.30	-9.491	-5.815	123.885	.000
dirs_48	3.85	1.02	26.49	-5.693	-5.832	66.420	.000
dirs_50	3.98	1.00	25.13	-7.444	-6.098	92.592	.000

หมายเหตุ: ค่าสถิติ ไค – สแควร์ (χ^2) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < .05) แสดงว่ามี
การแจกแจงแบบไม่ปกติ

จากตารางที่ 20 ผลการตรวจสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normal score) ของตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาในแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรที่ทำการทดสอบด้วยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) พบว่า ตัวแปรสังเกตทั้งหมด ที่ทดสอบพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่ทำการศึกษาทั้งหมดดังกล่าวมีการแจกแจงไม่เป็นแบบโค้งปกติ (Normal distribution) แต่อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลในครั้งนี้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ($n > 400$) ก็สามารถสรุปได้ว่าข้อมูลมีแนวโน้มวิ่งเข้าสู่ศูนย์กลางได้ (Scott, 1983) และข้อมูลดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้นได้ดี

3. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต (Observation variable)

ที่ทำการศึกษาในแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ดำเนินการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต จำนวน 44 โดยใช้สถิติทดสอบ Kaiser-meyer-olkin (KMO) และสถิติทดสอบ Bartlett's test of sphericity รายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการตรวจสอบค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test ของข้อคำถามที่ทำการศึกษา
ในแบบจำลองสมการ โครงสร้าง ($n = 2,000$)

สถิติทดสอบ	ค่าสถิติ
Kaiser-Meyer-Olkin	.973
Approx. Chi-Square	46846.309

Bartlett's Test	df	946
of Sphericity	p	.000

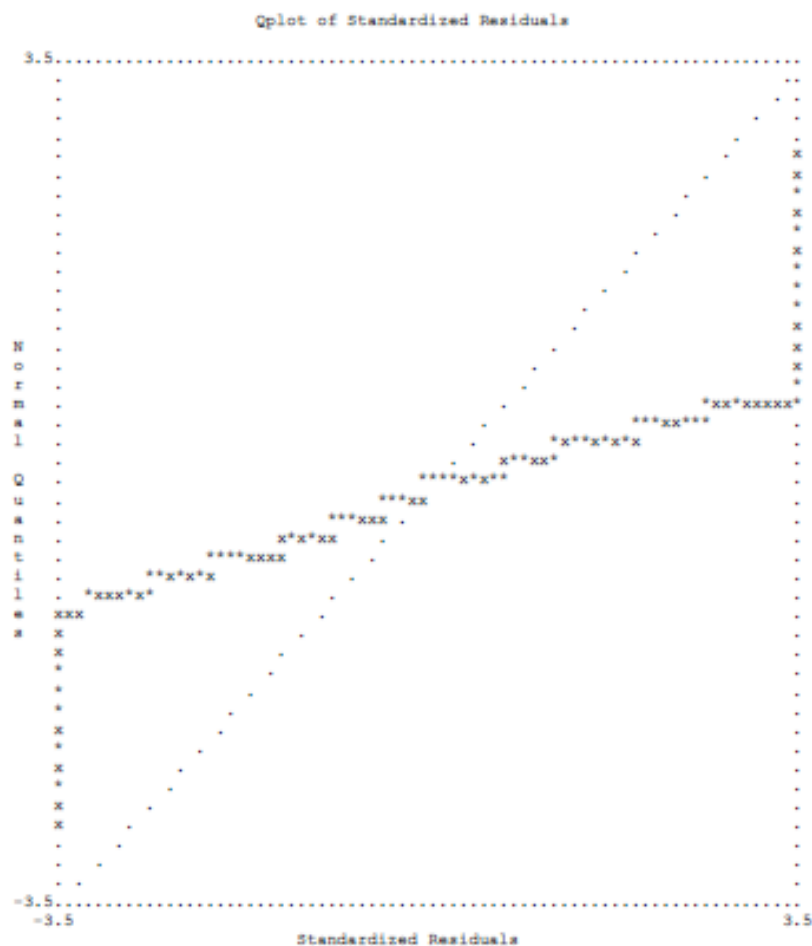
* $p > .50$

ตารางที่ 21 แสดงว่าการตรวจสอบเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) โดยใช้สถิติทดสอบ Bartlett's test of sphericity และการหาค่าความเพียงพอของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Measure of sampling adequacy: MSA) ของข้อคำถาม จำนวน 44 ข้อ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างข้อคำถามว่ามีมากเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกันได้หรือไม่ พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามทั้ง 44 ข้อ ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix) (Bartlett's test of sphericity = 46846.309 $p = .000$) แสดงว่า ข้อคำถาม โดยรวมทั้ง 44 ข้อ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า ค่าความพอเพียงของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Kaiser-meyer-olkin: KMO) มีค่าเท่ากับ .973 แสดงว่าข้อคำถามเป็นรายข้อ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเดียวกันได้ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษานั้น ไม่มีคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่เกิดปัญหาการร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) หรือตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาทั้งหมด มีการความสัมพันธ์กันไม่มากจนเกินไป ข้อมูลเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคแบบจำลองสมการ โครงสร้างได้ (Hair et al., 2006)

4. ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Secondary confirmatory factor analysis) ของแบบจำลององค์ประกอบความเป็นครอบครัวตามสมมติฐาน (Hypothesis model)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Secondary confirmatory factor analysis) ได้ใช้โปรแกรม LISREL Version 8.72 โดยผู้วิจัยได้สร้างเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม (Covariance matrix) เพื่อนำความแปรปรวนร่วมดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองตามสมมติฐานที่ได้จากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบจำลองสมมติฐานยังไม่มี ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติเกณฑ์ดังนี้ Chi-Square = 7659.93, $df = 897$, $p\text{-value} = .000$, Chi-Square/ $df = 8.53$; RMSEA = .060; RMR = .062; SRMR = .061; CFI = .98; GFI = .86; AGFI = .84; CN = 313.19

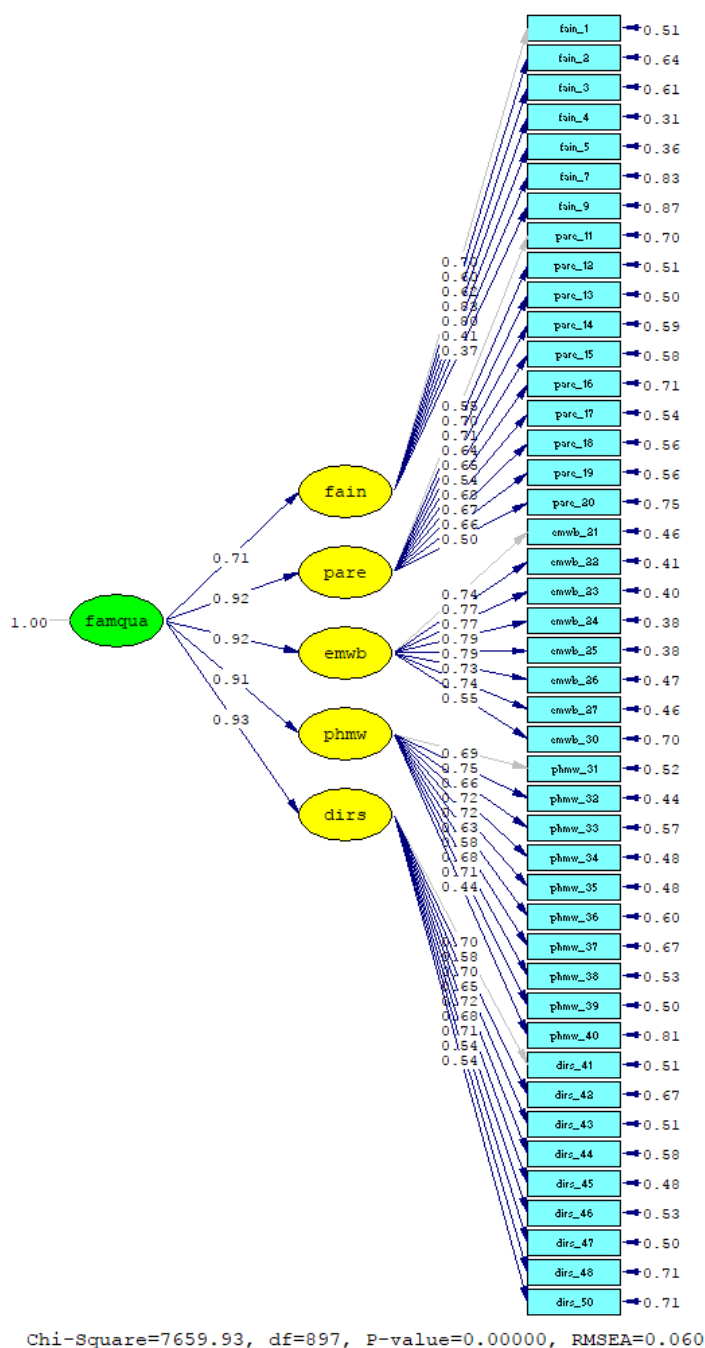
นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า การประมาณค่าของ Qplot of Standardized Residuals ส่วนใหญ่ยังอยู่ใต้ เส้นทแยงมุมดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 9 การประมาณค่าของ Qplot of Standardized Residuals ของแบบจำลองตามสมมุติฐาน

การที่แบบจำลองสมมุติฐานยังไม่มีผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ผู้วิจัยไม่ยอมรับในความน่าเชื่อถือของค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) ที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับแก้แบบจำลอง (Adjust model) โดยการตัดตัวแปรสังเกต บนตัวแปรแฝง ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า .30 ออกจากแบบจำลอง และยอมให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเชิงประจักษ์ (Error variance) บางคู่ให้มีความสัมพันธ์กัน แล้วตรวจสอบค่าสถิติเกณฑ์ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้หรือไม่ และได้ปรับแก้แบบจำลองจนพบว่าค่าสถิติเกณฑ์อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองปรับมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว ผู้วิจัยจึงจะยอมรับในความน่าเชื่อถือของค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้นำเสนอภาพประกอบ

แบบจำลองตามสมมติฐาน ที่ยังไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิเคราะห์
ในโปรแกรม LISREL Version 8.72 ดังภาพประกอบที่ 2

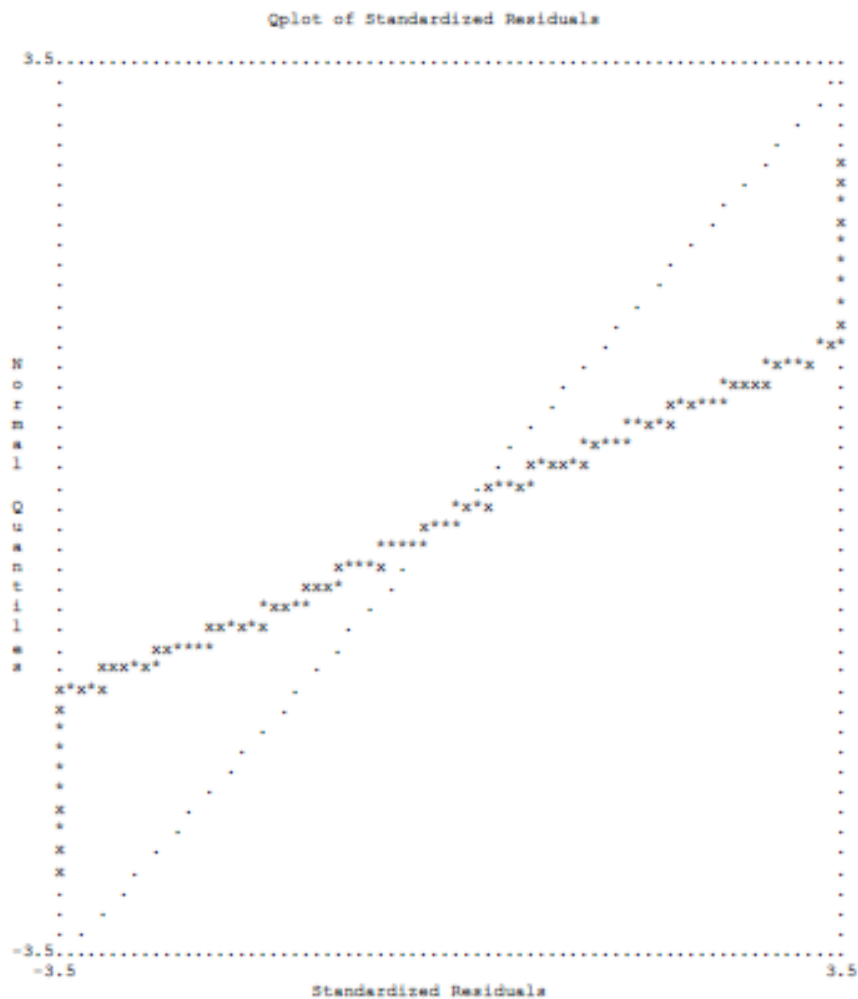

ภาพที่ 10 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ตามสมมติฐาน
(Hypothesis model) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) (n = 2,000)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Secondary confirmatory factor analysis) ของแบบจำลองความเป็นครอบครัว ที่ทำการปรับแก้แล้ว (Adjust model)

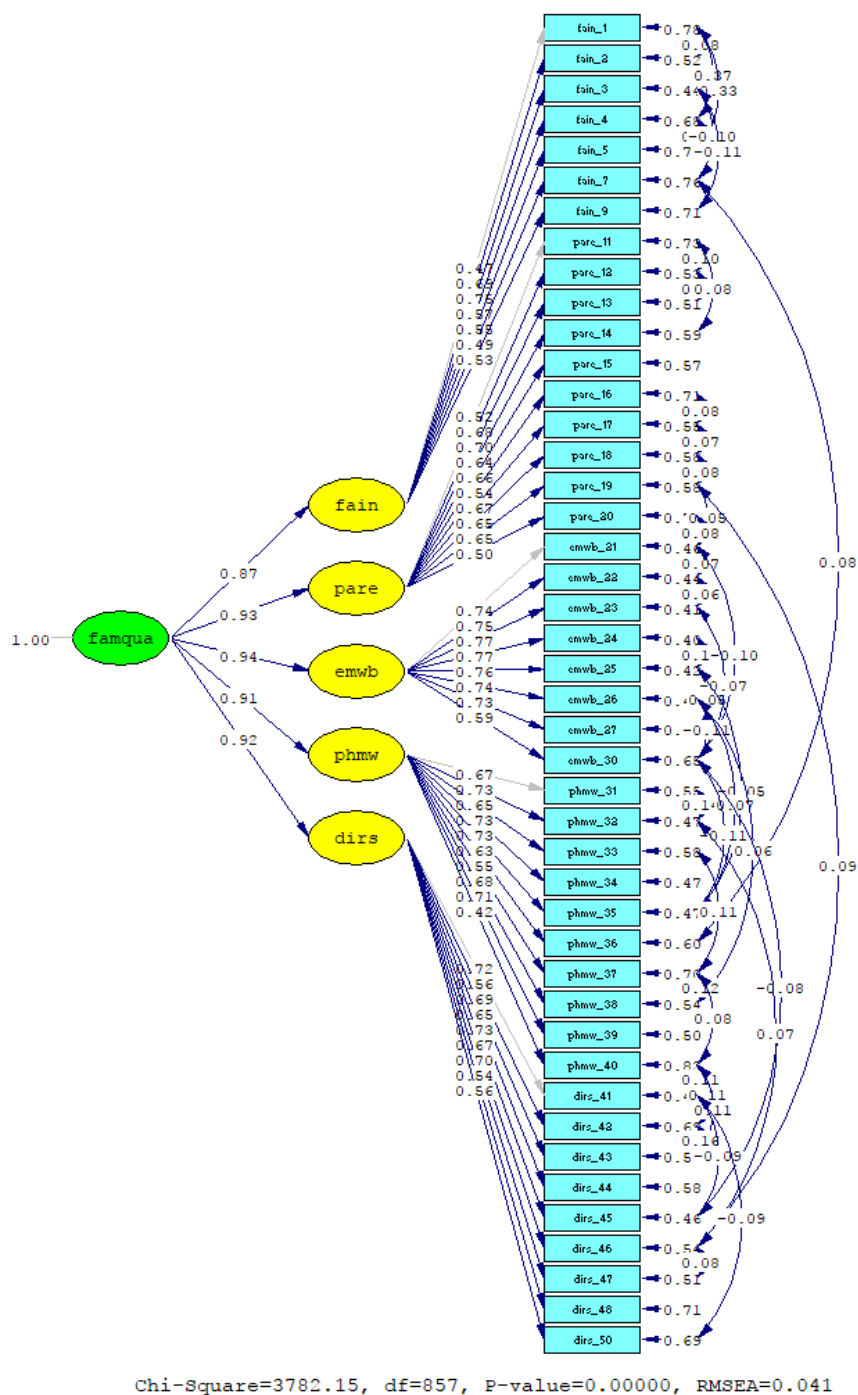
การที่ผลของการวิเคราะห์แบบจำลองความเป็นครอบครัวตามสมมุติฐานที่พบว่าแบบจำลองยังไม่มีผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ผู้วิจัยได้ปรับแก้แบบจำลองโดยการพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize factor loading) ของตัวแปรเชิงประจักษ์ที่มีค่าน้อยกว่า .30 ก็จะดำเนินการตัดตัวแปรเชิงประจักษ์ดังกล่าวทิ้ง เพราะตามข้อเสนอแนะของ Stevens (2002) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm factor analysis) จะนับว่าตัวแปรเชิงประจักษ์เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงที่ดี ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize factor loading) ควรมีค่ามากกว่า .30 หากมีค่าดังกล่าว สามารถที่จะพิจารณาตัดออกไปได้ เพราะไม่อาจนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ดีได้ ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize factor loading) ของแต่ละตัวแปรที่มีค่ามากกว่า .30 ขึ้นไป ผู้วิจัยจึงไม่ได้พิจารณาตัดตัวแปรใดออกไปจากแบบจำลอง

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับแก้แบบจำลอง โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเชิงประจักษ์ (Error variance) บางคู่ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยพิจารณาให้คู่ของตัวแปรเชิงประจักษ์ในตัวแปรแฝงเดียวกันมีความสัมพันธ์กันก่อน ประกอบกับการพิจารณาคำแนะนำจาก โปรแกรม LISREL รวมทั้งสิ้น 40 คู่ความสัมพันธ์ ผลของการปรับแก้แบบจำลองดังกล่าวพบว่าแบบจำลองที่ได้ทำการปรับแก้ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยพบว่า $\chi^2 = 3782.15$, $df = 857$, $p\text{-value} = .000$ ยังไม่ผ่านเกณฑ์เพราะว่ายังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ $\chi^2 / df = 4.37$ ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า 5.00 RMSEA = .041 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 RMR = .031 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 SRMR = .031 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่าน้อยกว่า .05 CFI = .99 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 GFI = .92 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 AGFI = .91 ผ่านเกณฑ์แล้ว เพราะว่ามีค่ามากกว่า .90 และ CN = 544.05 ผ่านเกณฑ์ เพราะว่ามีค่ามากกว่า 200.00 นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า การประมาณค่าของ Qplot of standardized residuals ส่วนใหญ่อยู่เหนือเส้นทแยงมุม ดังภาพประกอบ 3

ภาพที่ 11 การประมาณค่าของ Qplot of Standardized Residuals ของแบบจำลองปรับแก้ (Adjust Mod1)

จากค่าดัชนีความกลมกลืนดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างที่ดำเนินการปรับแก้ (Adjust model) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองดังกล่าวจึงเป็นที่ยอมรับได้ ผลการวิเคราะห์ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 12 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างที่ปรับแก้แล้ว (Adjust model) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) (n = 2,000)

ตารางที่ 22 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) (n = 2,000)

คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	<i>t</i>	R^2
ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain)	.97	.25	20.04	.75
ความเป็นพ่อแม่ (Pare)	.93	.13	23.62	.87
ความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb)	.94	.13	35.76	.87
ความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw)	.91	.18	31.22	.82
การสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Dir)	.92	.14	34.28	.86

ตารางที่ 22 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .91-.87 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .13-.25 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า (R^2) ได้ร้อยละ 75-87

ตารางที่ 23 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) (n = 2,000)

	ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (fain)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
fain_1	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีความสุขในการใช้เวลาด้วยกัน	.47	.78	-	.22
fain_2	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย	.69	.52	20.47	.48
fain_3	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการให้อภัยกันเมื่อสมาชิกในครอบครัวผิดพลาด	.75	.44	19.72	.56
fain_4	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงความรักใคร่ต่อกัน	.57	.68	24.73	.32
fain_5	สมาชิกในครอบครัวของฉันแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน	.55	.70	23.09	.30
fain_7	สมาชิกในครอบครัวของฉันรับประทานอาหารเย็นร่วมกันสม่ำเสมอ	.49	.76	15.97	.24
fain_9	ฉันและสมาชิกในครอบครัวจะถามไถ่ทุกข์สุขกันเสมอ	.53	.71	16.71	.29

ตารางที่ 23 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Fain) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .47-.75 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .44 -.78 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปร มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R²) ได้ร้อยละ 22-56

ตารางที่ 24 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare) (n = 1,000)

	ด้านความเป็นพ่อแม่ (Pare)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
pare_11	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันเรียนรู้อย่างอิสระ แต่อยู่ภายใต้การดูแลของพ่อหรือแม่	.52	.73		.27
pare_12	พ่อหรือแม่ของฉันช่วยแนะนำการเรียนและการดำเนินชีวิตให้ฉัน	.68	.53	23.74	.47
pare_13	การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ฉัน	.70	.51	22.16	.49
pare_14	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้	.64	.59	22.51	.41
pare_15	พ่อหรือแม่ของฉันมีเวลาดูแลใส่ใจความต้องการของฉัน	.66	.57	21.43	.43
pare_16	พ่อหรือแม่ของฉันแบ่งงานให้บุตรแต่ละคนได้รับพิศชอบ	.54	.71	18.88	.29
pare_17	พ่อหรือแม่จะให้ฉันพิจารณาถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหาแต่ละวิธีก่อนที่จะตัดสินใจแก้ไขปัญหา	.67	.55	21.63	.45
pare_18	พ่อหรือแม่ของฉันพูดคุยกับฉันเกี่ยวกับกิริยามารยาทที่แสดงต่อผู้อื่น (เช่น การทักทาย การขอโทษ การแสดงความเสียใจและการขอบคุณ)	.65	.58	21.17	.42
pare_19	พ่อหรือแม่ของฉันสอนให้ฉันเป็นคนดีมีความกตัญญู	.65	.58	21.31	.42
pare_20	พ่อหรือแม่ของฉันไม่ดื่มสุรา ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่เล่นการพนันเพราะต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก	.50	.75	18.06	.25

ตารางที่ 24 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านความเป็นพ่อแม่ (pare) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .52-.70 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .51-.75 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 25-49

ตารางที่ 25 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (emwb) (n = 2,000)

ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (emwb)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R^2
emwb_21 ฉันรู้สึกอบอุ่นและสบายใจเมื่อได้อยู่กับครอบครัว	.74	.46	-	.54
emwb_22 ครอบครัวของฉันเข้าใจถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน	.75	.44	36.92	.56
emwb_23 สมาชิกในครอบครัวของฉันตั้งตารอว่ากล่าวอย่างมีเหตุผล ไม่บั่นทอนจิตใจของกันและกัน	.77	.41	34.61	.59
emwb_24 สมาชิกในครอบครัวของฉันให้กำลังใจซึ่งกันและกันในยามที่มีความทุกข์	.77	.40	34.97	.60
emwb_25 เวลาที่รู้สึกเครียดกับเรื่องต่าง ๆ สมาชิกในครอบครัวนั้นจะคอยให้กำลังใจและหาวิธีผ่อนคลายความเครียดเรื่องนั้น ๆ	.76	.42	34.38	.58
emwb_26 สมาชิกในครอบครัวของฉันทำให้ฉันรู้สึกปลอดภัย	.74	.46	33.26	.54
emwb_27 เวลาที่ฉันท้อใจและผิดหวัง สมาชิกในครอบครัวของฉันสามารถสร้างกำลังใจให้ฉันได้	.73	.47	32.89	.53
emwb_30 เมื่อฉันกับสมาชิกในครอบครัวมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ฉันจะรับฟังความคิดเห็น ของเขาก่อนแล้วค่อย ๆ อธิบายให้เขาเข้าใจ	.59	.65	24.42	.35

ตารางที่ 25 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emwb) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized solution) อยู่ระหว่าง .59-.77 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) อยู่ระหว่าง .40-.65 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ร้อยละ 35-60

ตารางที่ 26 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize Score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Phmw) (n = 2,000)

	ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (phmw)	Factor Loading (λ)	Error (Θ)	t	R^2
phmw_31	สมาชิกในครอบครัวของฉันใส่ใจเรื่องการดูแลร่างกายและสุขภาพ	.67	.55		.45
phmw_32	ทุกคนในครอบครัวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย	.73	.47	35.11	.53
phmw_33	ครอบครัวของฉันไม่เคยขาดสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต	.65	.58	26.85	.42
phmw_34	สมาชิกในครอบครัวฉันมีสุขภาพแข็งแรงทุกคน เพราะทุกคนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน	.73	.47	29.64	.53
phmw_35	สภาพแวดล้อมภายในบ้านของฉันมีความน่าอยู่และปลอดภัย	.73	.47	29.78	.53
phmw_36	สมาชิกในครอบครัวของฉันช่วยกันจัดหาอาหารและข้าวของเครื่องใช้ให้แก่สมาชิกในครอบครัว	.63	.60	26.25	.40
phmw_37	รายรับในครอบครัวของฉันมีความเพียงพอสำหรับการดูแลสุขภาพของทุกคน	.55	.70	22.97	.30
phmw_38	เมื่อมีความเจ็บป่วยเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว ฉันสามารถดูแลรักษาได้อย่างเหมาะสม	.68	.54	27.87	.46

ตารางที่ 26 (ต่อ)

	ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (phmw)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
phmw_39	สมาชิกในครอบครัวของฉันดูแลเรื่อง การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เสมอ	.71	.50	28.86	.50
phmw_40	สมาชิกในครอบครัวของฉันจะไปตรวจสุขภาพ เป็นประจำทุกปี	.42	.82	18.03	.18

ตารางที่ 26 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (Famqua) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (phmw) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) อยู่ระหว่าง .42-.73 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .47-.70 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R²) ได้ร้อยละ 18-53

ตารางที่ 27 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading score) แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardize score) ของคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (dirs) (n = 2,000)

	ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถ กระทำได้ (dirs)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
dirs_41	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีส่วนช่วยและ สนับสนุนให้ฉันประสบผลสำเร็จในการทำงาน	.72	.48		.52
dirs_42	เมื่อสมาชิกในครอบครัวฉันไม่สามารถทำบางสิ่ง บางอย่างได้สมาชิกในครอบครัวคนอื่นก็จะให้ การช่วยเหลือ	.56	.69	24.32	.31

ตารางที่ 27 (ต่อ)

	ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (dirs)	Factor Loading (λ)	Error (θ)	t	R ²
dirs_43	เมื่อมีสมาชิกในครอบครัวคนใดประสบปัญหาสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ จะให้กำลังใจและคำแนะนำ	.69	.53	29.80	.47
dirs_44	เวลาสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาพวกเขาพยายามช่วยแก้ปัญหาตัวเองก่อน หากไม่สำเร็จจึงจะปรึกษาจากผู้มีความรู้ความสามารถ	.65	.58	28.12	.42
dirs_45	เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยหรือเดือร้อนสมาชิกคนอื่น ๆ ยินดีดูแลช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ	.73	.46	29.41	.54
dirs_46	ไม่ว่าสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวจะเป็นอย่างไร ฉันจะถือว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและฉันจะไม่ทอดทิ้งเขา	.67	.54	29.32	.46
dirs_47	สมาชิกในครอบครัวของฉันมีการสนับสนุนสมาชิกคนอื่น ๆ ให้เดินทางไปสู่เป้าหมายของชีวิต	.70	.51	30.30	.49
dirs_48	เมื่อสมาชิกในครอบครัวขอความช่วยเหลือฉันจะสอนให้เขาช่วยเหลือตนเองก่อน	.54	.71	23.37	.29
dirs_50	เมื่อสมาชิกครอบครัวบางคนมีภารกิจสำคัญหรือไม่อยู่บ้านฉันสามารถทำหน้าที่แทนได้	.56	.69	22.63	.31

ตารางที่ 27 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง (famqua) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (dirs) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) อยู่ระหว่าง .54-.73 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .48-.71 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดหลัก (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R²) ได้ร้อยละ 29-54

ภาคผนวก ง

โปรแกรมการศึกษาคอบครัวเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคการศึกษา

สรุปทฤษฎี เทคนิคการให้การปรึกษาและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค

โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อให้สมาชิกครอบครัวแสดงถึงการให้ความรัก ความอบอุ่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ของครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถให้ความช่วยเหลือสมาชิกครอบครัว เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

โปรแกรมการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างทฤษฎีซึ่งโดยเลือกวิธีการผสมผสานแบบบูรณาการ (Assimilative integration) ใช้ทฤษฎีการปรึกษาของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดทฤษฎีหลักในการออกแบบกระบวนการปรึกษาครอบครัวแบบบูรณาการทั้งหมดและเลือกใช้เทคนิคจากทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว ประกอบด้วยเทคนิคการเข้าร่วมและการปรับให้เหมาะสม (Joining) เทคนิคการมองมุมใหม่ (Resuming) เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) เทคนิคการสร้างขอบเขต (Boundary formation) ทฤษฎีพลวัตจิต ประกอบด้วย การศึกษาประวัติครอบครัว การวิเคราะห์อย่างเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่มุ่งเน้นการการนิยามบริบทของครอบครัวได้ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น มองปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวว่าสามารถจัดการและแก้ไขได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสมาชิกทั้งครอบครัว โดยสมาชิกครอบครัวเข้ารับการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและปรับตัวได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างได้อย่างเหมาะสม การสร้างความเข้าใจกับสมาชิกที่เหลืออยู่และยังสามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดีขึ้นได้ เพื่อให้ครอบครัวหย่าร้างได้พัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว 5 ด้าน ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความเป็นพ่อแม่ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้

การให้การปรึกษาครอบครัวแบบบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง จำนวน 12 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 60 นาที โดยมีวัตถุประสงค์และเทคนิคการปรึกษาแบบบูรณาการ แสดงในตารางดังนี้

ตารางสรุปโปรแกรมการศึกษารอบครัวแบบบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
ครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิคการศึกษารอบครัว
1	ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ (60 นาที)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกในครอบครัว 2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษารอบครอบครัว บทบาท หน้าที่ของสมาชิกครอบครัว และของผู้วิจัย รวมทั้งระยะเวลา สถานที่ในการให้คำศึกษารอบครัว 3. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวทราบประโยชน์จากการเข้าร่วมการให้คำศึกษารอบครัว 4. เพื่อประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว 	<p>เทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - เทคนิคการมองภาพใหม่ (Reframing)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ - เทคนิคการเข้าร่วม (Joining) และปรับให้เหมาะสม <p>ทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก - การตีความ - การสรุปความ - การรักษาความลับ
2	การรับรู้และเข้าใจปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (60 นาที)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสำรวจระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเกี่ยวกับความผูกพันและการยอมรับกันและกันระหว่างสมาชิกครอบครัว 	<p>เทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - การชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ <p>ทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค การปรึกษาครอบครัว
		2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรับรู้และเข้าใจความสำคัญของความผูกพันและการยอมรับกันและกันระหว่างสมาชิกครอบครัวในระดับที่เหมาะสมที่มีผลต่อการอยู่ร่วมกันและมีความสุขในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> - การตีความ - การสรุปความ
3	การสื่อสารและแสดงความรู้สึก (60 นาที)	<p>1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถใช้ภาษา ทำทาง ถ้อยคำที่เหมาะสมระหว่างสมาชิกในครอบครัวในการดำเนินชีวิตประจำวัน</p> <p>2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถรับความรู้สึกส่วนตัวและแสดงออกได้อย่างตรงไปตรงมาและเข้าใจตรงกัน</p>	<p>เทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงบทบาท (Enactment) ของทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว - เทคนิคการมองภาพใหม่ (Reframing)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ <p>ทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก - การตีความ - การสรุปความ
4	หน้าที่ของพ่อแม่ (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ที่มีความเหมาะสมและชัดเจน	<p>เทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - การชี้แนะหรือการชี้แนะ (Directives)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ - การสร้างขอบเขต (Boundary) /ทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค การปรึกษารอบครัว
			ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิด และปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก - การสรุปความ
5	การปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของ สมาชิกใน ครอบครัว (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรู้หน้าที่ ของตนเอง 2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรู้จักปฏิบัติ หน้าที่ตามบทบาทของสมาชิก ในครอบครัว	เทคนิค - การชี้แนะหรือการชี้แนะ (Directives)/ ทฤษฎี ครอบครัวเชิงกลยุทธ์ - เทคนิคการวิเคราะห์ อย่างเป็นกลาง/ ทฤษฎี พลวัตจิต ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิด และปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก - การสรุปความ
6	รับรู้ความรู้สึก (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรับรู้ ความรู้สึกของกันและกัน	เทคนิค -การชี้แนะหรือการชี้แนะ (Directives)/ ทฤษฎี ครอบครัวเชิงกลยุทธ์ ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิด และปลายปิด - การตีความ/ สรุปความ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค การปรึกษาครอบครัว
7	การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัว (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์	เทคนิค - เทคนิคการสั่งให้มีอาการต่อไป (Prescribing the Symptom) ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสรุปความ
8	รู้จักวิธีการดูแลสุขภาพ (60 นาที)	1. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักดูแลสุขภาพซึ่งกันและกัน 2. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักวิธีในการดูแลสุขภาพ	เทคนิค - การชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสรุปความ
9	การเปลี่ยนแปลงและเอาใจใส่สุขภาพ (60 นาที)	1. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพได้ 2. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง	เทคนิค - การชี้แนะหรือการชี้นำ (Directives)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค การปรึกษารอบครัว
10	ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกคนที่อ่อนแอสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้	เทคนิค - เทคนิคการกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามของ/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การตีความ - การสรุปความ
11	การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาด (60 นาที)	1. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาด 2. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้การช่วยเหลือที่สมาชิกคนอื่นร้องขอ	เทคนิค - เทคนิคเทคนิคแสร้งทำ (Pretend techniques)/ ทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ - การถ่ายโยงความรู้สึก/ ทฤษฎีพลวัตจิต ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด - การสรุปความ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีและเทคนิค การศึกษาค้นคว้า
12	ยุติการปรึกษา	1. เพื่อสรุปผลการให้คำปรึกษา ครอบครัวของครอบครัวนักเรียน ที่เป็นครอบครัวหย่าร้าง 2. เพื่อยุติการให้คำปรึกษาครอบครัว	ทักษะ - การฟัง - การใช้คำถามปลายเปิด และปลายปิด - การสะท้อนความรู้สึก - การตีความ - การสรุปความ - การให้กำลังใจ

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การปฐมนิเทศเป็นขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกในครอบครัว และในครั้งแรกนี้ความสำคัญในการเปิดใจ ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยต่อกัน ผู้วิจัย ต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับสมาชิก ให้สมาชิกรู้สึกผ่อนคลาย เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี เกิดความไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกครอบครัวเกิดความรู้สึกปลอดภัย กล้าที่จะเปิดเผยตนเอง ตลอดจนชี้แจงให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจวัตถุประสงค์ วิธีการ ขั้นตอน กติกาของการให้การปรึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มที่สำคัญคือเน้นเรื่องการรักษาความลับ ในการเข้ากลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความไว้วางใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มต้นด้วยการสร้าง สัมพันธภาพเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวที่รับการปรึกษาเกิดความไว้วางใจและเปิดเผยตนเอง มากขึ้นเน้นที่ปัจจุบันและการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือหน้าที่การทำงานในระบบครอบครัว ตลอดจน ให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ปัญหาของครอบครัวมุ่งเน้นแนวปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ของครอบครัวซึ่งเป็นแนวคิดหลักของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์และผู้วิจัยใช้เทคนิคการมอง มุมใหม่ (Reframing) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์และเทคนิคการเข้าร่วม (Joining) และปรับ ให้เหมาะสม (Accommodation) ของทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว เพื่อให้สมาชิกครอบครัว มีความไว้วางใจเปรียบเสมือน ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ผู้วิจัยเลือกใช้ทักษะพื้นฐาน การให้การปรึกษา เช่น การฟัง การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การสรุปความ การรักษาความลับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกในครอบครัว
2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวทราบวัตถุประสงค์ของการปรึกษารอบครัว บทบาท หน้าที่ ของสมาชิกครอบครัวและของผู้วิจัย รวมทั้งระยะเวลา สถานที่ในการให้คำปรึกษารอบครัว
3. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวทราบประโยชน์จากการเข้าร่วมการให้คำปรึกษารอบครัว
4. เพื่อประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 1 “ความต้องการของฉัน”
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
3. ดินสอ
4. ยางลบ
5. กระดาษ A4
6. ดินสอสี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคน และผู้วิจัยแนะนำตัว พร้อมทั้งให้สมาชิกครอบครัวแนะนำตัวเองเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกครอบครัว
2. ผู้วิจัยชี้แจงให้สมาชิกครอบครัวทราบวัตถุประสงค์ ระยะเวลา ตารางนัดหมายและประโยชน์ที่ได้รับของการให้คำปรึกษารวมทั้งบทบาทหน้าที่ในการเข้ารับคำปรึกษาของสมาชิกครอบครัวและผู้วิจัย ตลอดระยะเวลา จำนวนครั้ง สถานที่ในการให้คำปรึกษา ตลอดจนการรักษาความลับของการให้การศึกษา และผู้วิจัยขออนุญาตสมาชิกครอบครัวในการบันทึกเสียง
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดของการให้คำปรึกษาครอบครัวและวิธีการให้คำปรึกษาและให้สมาชิกครอบครัวอ่านและลงชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
4. ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 1 วาดภาพครอบครัวของฉันให้สมาชิกครอบครัวคนละหนึ่งแผ่น แล้วให้วาดภาพครอบครัวของฉันลงในกระดาษที่แจกและให้เล่าเกี่ยวกับภาพที่วาดให้สมาชิกในครอบครัวและผู้วิจัยฟังเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้สะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยขอให้สมาชิกครอบครัวเล่าเรื่องราวสถานการณ์ของครอบครัวในปัจจุบัน ในประเด็นดังต่อไปนี้เพื่อเป็นการสำรวจปัญหาของครอบครัว “ขอให้สมาชิกครอบครัวแต่ละคนแสดงความคิดและความรู้สึกต่อสถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน” “ขอให้สมาชิกครอบครัวเล่าการเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นกับครอบครัวเมื่อไหร่” “ขอให้สมาชิกครอบครัวเล่าการเปลี่ยนแปลงมีสาเหตุมาจากอะไร”
2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการมองมุมใหม่ (Reframing) ตามทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เทคนิคสำหรับครอบครัวที่มองพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแง่ลบ ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้ให้สมาชิกครอบครัว

มองพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในมุมมองบวกพฤติกรรมดังกล่าว ไม่ใช่เป็นปัญหาแต่สามารถแก้ไขได้ ช่วยให้ครอบครัวร่วมมือกันปรับเปลี่ยนโครงสร้างครอบครัวใหม่ให้มีขอบเขตที่เหมาะสม

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวทำใบงานที่ 2 “ความต้องการของฉัน” โดยผู้วิจัยให้สมาชิกในครอบครัวบอกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว บอกเป้าหมายของครอบครัวและบอกถึงความต้องการของตนเองเพื่อประเมินครอบครัวและรวบรวมข้อมูลของครอบครัวประกอบการวางแผนการช่วยเหลือ

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนกล่าวถึงความต้องการของแต่ละคนว่าแต่ละคนต้องการอะไร หรือปรารถนาอะไรจากสมาชิกในครอบครัว สมาชิกกำหนดเป้าหมายในการมารับคำปรึกษา ผู้วิจัยเทคนิคการเข้าร่วม (Joining) และปรับให้เหมาะสม (Accommodation) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับครอบครัว โดยผู้วิจัยทำให้สมาชิกครอบครัวรู้ว่าผู้วิจัยยอมรับและเข้าใจรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นใน ครอบครัวและพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือครอบครัวให้มีความเข้มแข็งขึ้น

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและสมาชิกครอบครัวร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ได้พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวเพื่อให้เข้าใจตรงกันและทำแบบประเมินการให้คำปรึกษา
2. ผู้วิจัยนัดวัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป และให้สมาชิกครอบครัวเตรียมภาพถ่ายที่ประทับใจ 1 ภาพ มาทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 1 วาดภาพครอบครัวของฉัน

ใบงานที่ 2 “ความต้องการของฉัน”
ให้สมาชิกครอบครัวอธิบายในหัวข้อที่กำหนดให้

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 1

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

ใบยินยอมเข้าร่วมการ

วิจัย

การวิจัยเรื่อง : การพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างด้วยการปรึกษารอบครัว
เชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิคโดยมีทฤษฎีเป็นฐาน

วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า.....ได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึง
วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียดและมีความ
เข้าใจดีแล้ว ในครั้งนี้ข้าพเจ้ายินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ และข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะ
บอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนี้ จะไม่มี
ผลกระทบใด ๆ ต่อข้าพเจ้า

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าไว้เป็นความลับและจะเปิดเผยในภาพรวมที่
เป็นการสรุปผลการวิจัย เมื่อข้าพเจ้ามีข้อสงสัยหรือคำถามยินดีตอบคำถามข้าพเจ้าด้วยความเต็มใจ
ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้นข้อมูลที่ข้าพเจ้าถาม

สุดท้ายข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วและมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามใน
ใบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนาม.....ผู้เข้าร่วมวิจัย

(.....)

ลงนาม.....พยาน

(.....)

ลงนาม.....ผู้ทำวิจัย

(.....นางสาวฐิติรัตน์ กล่องดี.....)

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 2

เรื่อง การรับรู้และเข้าใจปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

ครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคมที่มีส่วนเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับบุคคล ถ้าสมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เอื้ออาทร ห่วงใยดูแลซึ่งกันและกัน ก็จะส่งผลให้ครอบครัวมีความสุขและปลูกฝังบุคลิกภาพที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัวได้ แต่ในขณะเดียวกันถ้าสมาชิกในครอบครัวทะเลาะวิวาทกัน มีความขัดแย้ง ไม่เข้าใจกัน ครอบครัวก็จะไม่มีความสุข และอาจส่งผลให้เด็กก้าวร้าว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและไม่สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ สัมพันธภาพและบรรยากาศที่อบอุ่นในครอบครัวก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยทางจิตใจที่คนในครอบครัวรู้สึกเมื่ออยู่ร่วมกัน บรรยากาศแห่งการมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวนั้น ทุกครอบครัวสามารถสร้างขึ้นได้

การให้การปรึกษาครั้งนี้เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว เข้าใจความสำคัญของความผูกพันและการยอมรับกันและกัน ระหว่างสมาชิกครอบครัวในระดับที่เหมาะสม ที่มีผลต่อการอยู่ร่วมกันและมีความสุขในครอบครัว ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสำรวจระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเกี่ยวกับความผูกพันและการยอมรับกันและกันระหว่างสมาชิกครอบครัว
2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรับรู้และเข้าใจความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและการยอมรับกันและกันระหว่างสมาชิกครอบครัวในระดับที่เหมาะสม ที่มีผลต่อการอยู่ร่วมกันและมีความสุขในครอบครัว

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 2 “ความผูกพันในครอบครัวของฉัน”
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษา

3. ดินสอ

4. ยางลบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคนและสอบถามสิ่งที่การเข้าร่วมการให้การปรึกษาครั้งที่ผ่านมาเป็นอย่างไรเพื่อให้เกิดความพร้อมในการให้คำปรึกษาและถามถึงภาพถ่ายที่ประทับใจว่าได้นำมาหรือไม่

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวนำภาพถ่ายที่ประทับใจขึ้นมาและพร้อมให้เล่าถึงภาพถ่ายที่ประทับใจนั้น

2. ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกครอบครัวเกี่ยวกับความผูกพันในครอบครัว โดยให้สมาชิกครอบครัวแสดงความรู้สึกของตนเองเพื่อให้สมาชิกรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในครอบครัวรวมทั้งให้สมาชิกได้กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการแสดงออกถึงความผูกพันที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป การไม่ยอมรับกันและให้สมาชิกครอบครัว โดยให้สมาชิกได้บอกความต้องการของตนเองอย่างตรงไปตรงมา ทำให้เกิดการยอมรับกัน ไม่ก้าวท้าวความเป็นส่วนตัวสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น

“ขอให้สมาชิกครอบครัวแต่ละคนบอกสิ่งที่ฉันต้องการต่อความผูกพันในครอบครัว”

“ขอให้สมาชิกครอบครัวแต่ละคนบอกสิ่งที่ฉันไม่ต้องการต่อความผูกพันในครอบครัว”

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวอธิบายถึงสิ่งที่สมาชิกครอบครัวแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อกัน โดยให้แต่ละคนบอกความรู้สึกที่มีต่อกันและกันให้สมาชิกพูดถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมดี ๆ และที่ไม่ดีของสมาชิกในครอบครัว และถ้าเมื่อสมาชิกครอบครัวพูดถึงการแสดงออกของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ดีผู้วิจัยใช้เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจในพฤติกรรมนั้น ๆ ผู้วิจัยให้การสนับสนุนและชมเชยในข้อดีความสามารถของสมาชิกในครอบครัว

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและสมาชิกครอบครัวร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับการปรับปรุงความสัมพันธ์ เพื่อให้มีความผูกพันและยอมรับกันและกัน ในระดับที่เหมาะสมขึ้นและผลดีที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และครอบครัวให้สมาชิกครอบครัวนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 2

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 3

เรื่อง การสื่อสารและแสดงความรู้สึก

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวมาจากหลายปัจจัย เช่น การสื่อสารภาษาท่าทาง ถ้อยคำ การแสดงความรู้สึกซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปอย่างปกติ ครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัว การแสดงความรู้สึกอาจสังเกตได้จาก การพูดคุยถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตและครอบครัว การสื่อสารกันได้อย่างชัดเจนและตรงไปตรงมาด้วยคำพูดและภาษาท่าทาง การเข้าใจความหมายสิ่งที่สื่อสารได้ตรงกัน การสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสุขและความเข้มแข็งของครอบครัว การสื่อสารที่สร้างสรรค์ (Constructive communication) ในครอบครัวจะทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความเข้าใจกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น เข้าใจความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของกันและกัน แล้วนำมาซึ่งความรู้สึกดี ๆ ความปลาบปลื้มยินดี สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจึงควรมีแนวทางที่จะสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขให้กับสมาชิกทุกคนในครอบครัว และหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา และไม่สามารถที่จะสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างถูกต้องชัดเจน

การให้การปรึกษาครั้งนี้เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถใช้ภาษาท่าทาง ถ้อยคำที่เหมาะสมระหว่างสมาชิกครอบครัว แสดงความรู้สึกส่วนตัวและแสดงออกได้อย่างตรงไปตรงมาและเข้าใจตรงกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการมองภาพใหม่ (Reframing) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) ของทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถใช้ภาษาท่าทาง ถ้อยคำที่เหมาะสมระหว่างสมาชิกครอบครัวในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถแสดงความรู้สึกส่วนตัวและแสดงออกได้
อย่างตรงไปตรงมาและเข้าใจตรงกัน

สื่อ/ อุปกรณ์

1. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
2. ดินสอ
3. ยางลบ
4. บอลคำถาม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคน เพื่อให้สมาชิกเกิดความอบอุ่น และไว้วางใจ

ต่อผู้วิจัย

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษารอบครัว

ในครั้งที่ผ่านมา

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวโยนบอลคำถามคนละ 3 ครั้งและให้สมาชิกครอบครัวแสดงบทบาทตามคำถามที่ตนเองโยนได้ เช่น ขออนุญาตไปเที่ยว ขอเงิน บอกรัก ขอสามคำ ที่อยากบอก บอกสิ่งที่ทำผิด บอกสิ่งที่อยากเปลี่ยนแปลง บอกสิ่งที่อยากขอโทษ บอกความจริง บอกความในใจ บอกความต้องการ บอกสิ่งที่ไม่ต้องการ บอกความลับ เมื่อได้ประโยชน์โยนบอลคำถามได้ก็ปฏิบัติตามคำถามนั้น

2. ผู้วิจัยสนทนากับสมาชิกครอบครัวเรื่องการสื่อสาร การพูดคุยในครอบครัวและให้สมาชิกเล่าเรื่องราวของครอบครัวและบอกความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว บอกสาเหตุของปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว ในกรณีที่สมาชิกครอบครัวมองปัญหาในแง่ลบหรือรู้สึกเครียดท้อแท้ โดยการมองมุมใหม่ให้ครอบครัวรับรู้ว่ามีสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นปัญหา ซึ่งสามารถแก้ไขได้และผู้วิจัยกระตุ้นให้ครอบครัวรู้สึกว่ามีปัญหาไม่ได้รุนแรง เพื่อให้ครอบครัวมีกำลังใจให้ความร่วมมือและมีความหวังให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลง ในพฤติกรรมเมื่อสมาชิกครอบครัวนำสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารที่เข้าใจไม่ตรงกัน หรือความขัดแย้งในครอบครัวมาแสดงจริงในช่วง 10 นาที เพื่อให้ผู้วิจัยมองเห็นระดับ

ความยืดหยุ่นของปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว และสมาชิกมองเห็นว่าปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครทำอะไรกับใคร และใครตอบสนองอย่างไร และให้สมาชิกครอบครัวเห็นจุดบกพร่อง รับรู้ การกระทำพฤติกรรมที่แสดง ทำให้เกิดการรู้จักควบคุมอารมณ์ หรือการกระทำสมาชิกรับรู้ถึงความรู้สึกความต้องการของกันและกัน ทำให้ครอบครัวเห็นว่าจะต้องนำปัญหาที่จุดใดบ้าง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการสื่อสารให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการมองภาพใหม่ (Reframing) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวบอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองในประเด็นต่อไปนี้

“ขอให้สมาชิกครอบครัวเล่าถึงปัญหาในครอบครัวที่มีสาเหตุจากการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้น”

“ขอให้สมาชิกครอบครัวอธิบายผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวที่มาจากสาเหตุการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นอย่างไร”

“ขอให้สมาชิกครอบครัวบอกต้องการให้ทุกคนในครอบครัวทราบว่าการสื่อสารอย่างไรให้เป็นที่พึงพอใจต่อตนเอง”

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายถึงเสนอแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพและให้แสดงบทบาทการสื่อสารที่สมาชิกครอบครัวต้องการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการแสดงบทบาท (Enactment) ของทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปแนวทางในการสื่อสารในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ และให้นำไปใช้ชีวิตประจำวัน

2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ในการให้คำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา

ครั้งที่ 3

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 4

เรื่อง หน้าที่ของพ่อแม่

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การกำหนดบทบาทและทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเป็นปกติครอบครัวที่มีการจัดระเบียบครอบครัว อาจสังเกตได้จากการร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก การออกกฎระเบียบในครอบครัว การกำหนดขอบเขตและโครงสร้าง การดูแล การได้รับผลจากการกระทำทั้งด้านรับรางวัลและรับการลงโทษ

การให้การศึกษาครั้งนี้เพื่อพัฒนาด้านความเป็นพ่อแม่ ให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีความเหมาะสมและชัดเจน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การศึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ และเทคนิคการสร้างขอบเขต (Boundary) ของทฤษฎีโครงสร้างครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีความเหมาะสมและชัดเจน

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 3 หน้าที่ของฉัน
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
3. ดินสอ
4. ยางลบ
5. ก่อองใส่ความคิด
6. กระดาษสีแผ่นเล็ก 5 สี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคน เพื่อให้สมาชิกเกิดความอบอุ่น และไว้วางใจ

ต่อผู้วิจัย

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษารอบครัวในครั้งที่ผ่านมา

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษสีแผ่นเล็ก 5 สี โดยให้เขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษภายในครอบครัวลงในกระดาษ โดยให้กระดาษสีแดงเขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษที่ไม่ชอบมากที่สุด กระดาษสีชมพูเขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษที่ชอบมากที่สุด กระดาษสีขาวเขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษที่สามารถทำได้ กระดาษสีฟ้าเขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษที่ไม่สามารถทำได้ กระดาษสีเหลืองเขียนกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษที่ต้องการเปลี่ยนแปลง เมื่อเขียนเสร็จให้สมาชิกครอบครัวใส่กระดาษสีแผ่นเล็กลงในกล่องความคิด

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวจับกระดาษสีแผ่นเล็กในกล่องความคิดขึ้นมาครั้งละหนึ่งใบ และสนทนากับสมาชิกครอบครัวในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวมีกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษสมาชิกเมื่อกระทำ ความผิดระเบียบของครอบครัว และบอกถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลงต่าง ๆ

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวยกตัวอย่างมีกฎ กติกา ระเบียบข้อตกลงและการลงโทษสมาชิกเมื่อกระทำความผิดระเบียบของครอบครัวหรือพูดถึงเหตุการณ์ในครอบครัวที่รู้สึกว่าจะตกลงกันไม่ได้ เป็นการออกคำสั่งหรือเข้มงวดมากเกินไปหรือถูกก้าวล่วงในความเป็นส่วนตัวมากเกินไป ผู้วิจัยใช้เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สมาชิกเห็นจุดบกพร่องของสมาชิกครอบครัว

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันจัดระเบียบปรับเปลี่ยนโครงสร้างครอบครัว กำหนดกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของครอบครัวใหม่เพื่อครอบครัวปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับครอบครัวมากที่สุด ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสร้างขอบเขต (Boundary) แล้วให้สมาชิกครอบครัวเขียนหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตามการกำหนดภายในครอบครัวลงในใบงานที่ 3 หน้าที่ของฉัน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันในครอบครัวส่งผลดีอย่างไรต่อสมาชิกครอบครัวในปัจจุบันและอนาคตของสมาชิกครอบครัว และปรับเปลี่ยนโครงสร้างอย่างไรให้มีความยืดหยุ่นมีความเหมาะสมมากขึ้น

2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 3 หน้าที่ของฉัน

ให้สมาชิกครอบครัวเขียนอธิบายความคิดเห็นของการทำหน้าที่ของตนเองและของสมาชิกครอบครัว

หน้าที่ของพ่อหรือแม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 5

เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันออกไป ครอบครัวจะมีความสุขถ้าบุคคลในครอบครัวรู้บทบาทและปฏิบัติหน้าที่ของตน บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญของบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่บิดาจะทำหน้าที่เป็นผู้นำของครอบครัวหรือหัวหน้าครอบครัว เป็นที่พึ่งพาของสมาชิกในครอบครัว ปลูกฝังให้ลูกสามารถควบคุมตัวเองและปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านการเข้าสังคม มารยาทสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ การเอาใจใส่ พ่อแม่ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลลูก เพื่อสังเกตและควบคุมพฤติกรรมของลูกให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วและเป็นที่ยอมรับของสังคม

การให้การปรึกษาครั้งนี้เพื่อพัฒนาด้านความเป็นพ่อแม่ เน้นให้สมาชิกครอบครัวรู้หน้าที่ของตนเองและรู้จักปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้เทคนิคการชี้แนะหรือการให้การบ้าน (Directives) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ เทคนิคการวิเคราะห์ห้อย่างเป็นกลางของทฤษฎีพลวัตจิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรู้หน้าที่ของตนเอง
2. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรู้จักปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

สื่อ/ อุปกรณ์

1. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
2. ดินสอ
3. ยางลบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคนและสอบถามถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษาครั้งที่ 4 เป็นอย่างไรบ้าง
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนเล่าเกี่ยวกับความรู้สึกในภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในครอบครัวเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ภารกิจที่แต่ละคนรับผิดชอบ โดยให้สมาชิกบอกความรู้สึกและความคาดหวังซึ่งกันและกัน ความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีมากน้อยแค่ไหน สมาชิกครอบครัวต้องการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่อย่างไรให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันเล่าถึงปัญหา การกระทำ ความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท โดยให้สมาชิกครอบครัวยกตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจาก การไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ให้แสดงบทบาทหรือการใช้คำพูดที่เกิดขึ้นจริงในครอบครัว มาแสดงในชั่วโมงบำบัด นำไปสู่การแก้ไขในด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทให้เหมาะสมใช้เทคนิคการแสดงบทบาท
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการกำหนด หน้าที่ต่าง ๆ บทบาทของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามข้อตกลง และการลงโทษอย่างไร โดยให้เหมาะสมกับสมาชิกครอบครัว โดยสามารถยืดหยุ่นได้หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามเหมาะสมและโดยให้สามารถปรับเปลี่ยนจากใบงานที่ 3 หน้าที่ของฉัน
3. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อย่างเป็นกลางของทฤษฎีพลวัตจิต โดยการดึงความรู้สึกที่ไม่ดีที่มีต่อสมาชิกครอบครัวเพื่อให้สมาชิกเปลี่ยนแนวคิดและอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เผชิญ อยู่ให้มองในแง่บวกให้สมาชิกมองเห็นประโยชน์หรือข้อดีในปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นกำลังใจ ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถหาทางออกหรือแก้ปัญหา สมาชิกให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันสรุปการรักษากฎระเบียบ กติกา ข้อตกลง ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการชี้แนะหรือการให้กำกับการบ้าน (Directives) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์เพื่อให้สมาชิกครอบครัวนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำ
กิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 5

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 6

เรื่อง รับผิดชอบต่อความรู้สึก

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

อารมณ์มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับตัวทำให้การดำเนินชีวิตมีความหมายแตกต่างไปจากเครื่องจักร เราใช้อารมณ์เป็นเครื่องบ่งชี้ความรู้สึกนึกคิด ช่วยให้เราเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองและผู้อื่นเป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจทำให้เกิดความกระตือรือร้นมีชีวิตชีวา ทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสัญญาณเตือนภัยให้รู้จักการต่อสู้ การเอาตัวรอด และการแสดงออก ทางอารมณ์ยังสามารถบ่งบอกถึงสุขภาพจิตของบุคคลได้อีกด้วย

การให้การปรึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรับผิดชอบต่อความรู้สึกของกันและกัน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวรับผิดชอบต่อความรู้สึกของกันและกัน

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์
2. ดินสอ
3. ยางลบ
4. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
5. ดินสอสี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคน เพื่อให้สมาชิกเกิดความอบอุ่น และไว้วางใจ
ต่อผู้วิจัย

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษารอบครัว
ในครั้งที่ผ่านมา

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์ให้สมาชิกครอบครัววัดการแสดงอารมณ์
ของตนเองโดยให้ระบายระดับการแสดงอารมณ์ลงในปรอทอารมณ์เพื่อวัดการแสดงอารมณ์
ของตนเองที่เกิดขึ้นในครอบครัวแล้วให้สมาชิกครอบครัวบอกระดับการแสดงอารมณ์ของตนเองว่า
อยู่ในระดับให้เพราะอะไรจึงคิดเช่นนั้น

2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวเล่าประสบการณ์ที่เป็นปัญหา โดยเล่าความรู้สึก อารมณ์
และความต้องการของตนเองที่ต้องการให้สมาชิกครอบครัว รับรู้ และร่วมกันปรึกษาหารือร่วมกัน
โดยให้สมาชิกยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและเกิดขึ้นจริงใน ครอบครัว มาแสดงในช่วง
บ่าบัด เพื่อให้สมาชิกและผู้วิจัยมองเห็นการแสดงอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิกครอบครัว
เพื่อให้สมาชิกครอบครัวเห็นข้อบกพร่อง รับรู้ถึงความรู้สึกความต้องการของตนเองให้สมาชิก
ในครอบครัวเข้าใจ ต่อการแสดงความรู้สึกและอารมณ์ แล้วให้เขียนอธิบายการแสดงอารมณ์ลงใน
ใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันอภิปรายใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์ ถึงความรู้สึก
ในการแสดงอารมณ์และความรู้สึกนั้นพร้อมทั้งการเสนอแนะการบริหารจัดการอารมณ์
ให้เหมาะสมใช้เทคนิคการชี้นำของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
ในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวในแต่ละวันซึ่งกันและกัน การปรึกษาหารือ
การรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นความรู้สึกและยอมรับพฤติกรรมของกันและกัน การมีส่วนร่วม
แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผนครอบครัวร่วมกันอย่างอิสระและยอมรับแม้จะมี
ความเห็นที่ต่างกัน เพื่อให้ครอบครัวมี ความใกล้ชิดเข้าใจกัน รวมทั้งกระชับความสัมพันธ์อันดี
ในครอบครัว เป็นผลทำให้ครอบครัว เข้มแข็งดำเนินชีวิตร่วมกันได้ราบรื่นมีความสุขและ
ให้สมาชิกครอบครัวนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์

การแสดงออกทางอารมณ์ของฉัน
เมื่ออยู่ที่บ้าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความต้องการที่สมาชิกในครอบครัว
ต้องการในการแสดงออกทางอารมณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ค่าการแสดงอารมณ์

.....

ท่านคิดอย่างไรกับการแสดงทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 6

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 7

เรื่อง การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัว

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

อารมณ์เป็นส่วนที่จำเป็นอย่างหนึ่งที่บอกให้ทราบว่าเราเป็นใครและเรามีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอย่างไร การทำความเข้าใจอารมณ์และบทบาทที่คนเหล่านั้นแสดงทั้งในการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาสุขภาพ ทางอารมณ์และการพัฒนาอุปนิสัยวิธีการจัดการอารมณ์ ของเราได้รับอิทธิพลโดยปัจจัยหลายประการตั้งแต่อายุน้อย ตัวอย่าง เช่น วัฒนธรรมของเรา ครอบครัวของเรา การอบรมสั่งสอน ตัวอย่างการแสดงออกของอารมณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของเราการทำความเข้าใจ และรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี้ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

การให้การปรึกษาครั้งนี้เพื่อพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ เน้นให้สมาชิกครอบครัวสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการสั่งให้มีอาการต่อไป (Prescribing the symptom) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์
2. ดินสอ
3. ยางลบ
4. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
5. ก่ออารมณ์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยทักทายสมาชิกครอบครัวแต่ละคนเพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ใจกว้างใจ
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษาครอบครัว
ในครั้งที่ผ่านมา และทบทวนใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวจับภาพการแสดงอารมณ์ในกล่องอารมณ์ขึ้นมาคนละ 3 ภาพ แล้วให้แสดงอารมณ์ตามภาพนั้นแล้วให้สมาชิกครอบครัวถ่ายภาพขณะสมาชิกครอบครัวแสดงอารมณ์ตามภาพนั้น และผู้วิจัยถามความรู้สึกขณะที่แสดงอารมณ์นั้น ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวแสดงความคิดเห็นของภาพที่จับได้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการตีความเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้เข้าใจการแสดงอารมณ์ที่เกิดขึ้น
2. ผู้วิจัยนำใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์ที่สมาชิกครอบครัวได้ทำแล้วมาสนทนาและเรียงลำดับการพัฒนาอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมที่แสดงออกในครอบครัวพร้อมทั้งให้สมาชิกบอกแนวทางและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการอารมณ์ให้เหมาะเพื่อให้สมาชิกครอบครัวยอมรับซึ่งกันและกันในการแสดงออกทางอารมณ์ของสมาชิกครอบครัว
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวยกตัวอย่างสถานการณ์การแสดงอารมณ์ข้ออื่น ๆ จากใบงานที่ 4 การแสดงอารมณ์ให้สมาชิกครอบครัวแสดงบทบาทอารมณ์ที่เหมาะสมเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้เข้าใจตรงกันในการบริหารจัดการอารมณ์ของแต่ละวิธีและแต่ละเหตุการณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสั่งให้มีอาการต่อไป (Prescribing the Symptom) ของทฤษฎีเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการสื่อสารใหม่และแสดงอารมณ์ที่มีความเหมาะสมซึ่งถ้าสมาชิกครอบครัวยังสื่อสารแบบเดิมและแสดงอารมณ์แบบเดิมหรือถ้าสมาชิกครอบครัวต่อต้านคำแนะนำของผู้วิจัยจะทำให้สมาชิกครอบครัวเกิดการสื่อสารต่อกันอย่างมีความไม่เหมาะสม

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวสรุปวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ผู้วิจัยให้กำลังสมาชิกครอบครัวและให้สมาชิกครอบครัวนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการให้คำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 7

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 8

เรื่อง รู้จักวิธีการดูแลสุขภาพ

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การสร้างเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพ เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเป็นปกติ ครอบครัวควรมีการสร้างเสริมพัฒนาการอย่างครบถ้วน 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกาย ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านจิตวิญญาณและด้านสังคม ได้แก่ การออกกำลังกาย การดูแลด้านอาหารที่เหมาะสม การรับรู้ภาวะอารมณ์ซึ่งกันและกัน การประคับประคองอารมณ์ความรู้สึกของกันและกัน การเรียนรู้ร่วมกันในครอบครัว

การให้การปรึกษาครั้งนี้เพื่อพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย เน้นช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักดูแลสุขภาพซึ่งกันและกันและให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักวิธีในการดูแลสุขภาพ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการชี้แนะหรือการให้การบ้านของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักดูแลสุขภาพซึ่งกันและกัน
2. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักวิธีในการดูแลสุขภาพ

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 5 เอาใจใส่กัน
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
3. ดินสอ
4. ยางลบ
5. ลวด
6. ใบงานที่ 5 ขดลวดสุขภาพ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและพูดคุยกับสมาชิกครอบครัวทุกคนเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความพร้อมในการให้คำปรึกษา
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษาครอบครัวในครั้งที่ผ่านมา
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวเล่าเกี่ยวกับวัตรประจำวัน กิจกรรมในครอบครัวและกิจกรรมยามว่าง
2. ผู้วิจัยแจกการ์ดให้สมาชิกครอบครัวคนละ 1 เส้นจากนั้นให้สมาชิกหักขดลวดประเมินสุขภาพของตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันและให้สมาชิกครอบครัวเล่าตามขดลวดที่หักแล้วให้วาดขดลวดลงใบงานที่ 5 ขดลวดสุขภาพ
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกันอภิปรายวิธีการดูแลและวางแผนสุขภาพของตนเองและสมาชิกครอบครัวเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันโดยใช้เทคนิคการชี้แนะหรือการให้การบ้าน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและสรุปแนวปฏิบัติการดูแลสุขภาพร่วมกันร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และให้ทุกคนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการรับคำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 8

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 9

เรื่อง รับรู้การเปลี่ยนแปลงและเอาใจใส่สุขภาพ

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การดูแลสุขภาพกายของสมาชิกทุกคนในครอบครัวอาจจะต้องเริ่มควรจัดอาหารหรือการประกอบอาหารที่เป็นประโยชน์ครบถ้วนตามอาหารหลัก 5 หมู่ให้เพียงพอแก่ความต้องการของร่างกายให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต สมบูรณ์ แข็งแรงดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปราศจากฝุ่นละออง และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกหมั่นทำความสะอาด ปิดกวาง เช็ดถูดูแลเรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่นอน หมอน มุ้ง ให้สะอาดและมีเพียงพอกับการใช้สอยดูแลช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวเมื่อเจ็บป่วย เช่น พาไปพบแพทย์ จัดหายาให้รับประทาน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกาย รับรู้การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสุขภาพ รู้จักการดูแลและเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง

การให้การปรึกษารุ่นนี้เพื่อการพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย เน้นให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพได้และให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพได้
2. เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการดูแลและเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง

สื่อ/ อุปกรณ์

1. ใบงานที่ 6 เอาใจใส่กัน
2. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
3. ดินสอ
4. ยางลบ
5. ดินสอสี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและพูดคุยกับสมาชิกครอบครัวทุกคนเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความพร้อมในการให้คำปรึกษา
2. ผู้วิจัยสอบถามการปฏิบัติที่ได้วางแผนการดูแลสุขภาพ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง มีอะไรบ้างที่ทำแล้วและมีอะไรบ้างที่ยังไม่ทำ ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวให้สมาชิกครอบครัวประเมินสุขภาพของตนเองและให้เขียนลงในใบงานที่ 6 เอาใจใส่กัน เพื่อประเมินการดูแลสุขภาพของสมาชิกครอบครัวพร้อมทั้งวางแผนแนวทางในการดูแลสุขภาพต่อไป
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพของแต่ละคนของสมาชิกครอบครัว จากนั้นผู้วิจัยใช้ให้สมาชิกครอบครัวอภิปรายเรื่อง

“การดูแลสุขภาพสำคัญอย่างไร”

“ถ้าไม่รู้จักการดูแลและเอาใจใส่สุขภาพของตนเองจะเกิดอะไรขึ้น”

“ถ้าดูแลสุขภาพผลที่ตามมาเป็นอย่างไร”

ขั้นสรุป

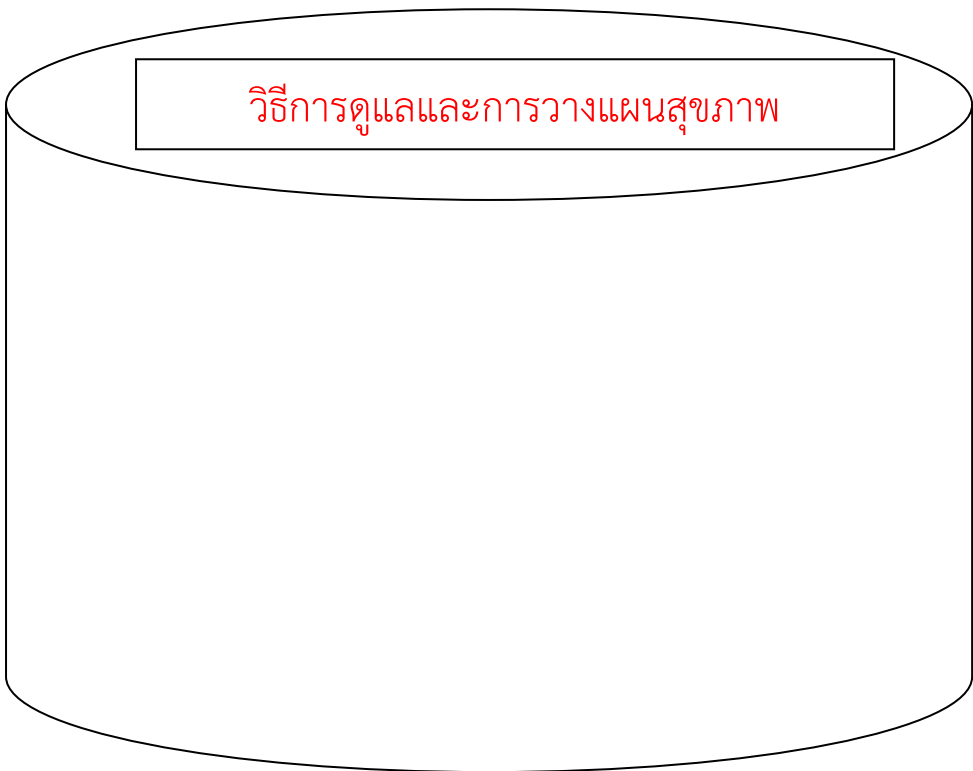
1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวสรุปเพิ่มเติมในแนวปฏิบัติในการดูแลและเอาใจใส่สุขภาพของตนเองและให้ทุกคนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันผู้วิจัยใช้เทคนิคการชี้แนะของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการรับคำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

ใบงานที่ 6 เอาใจใส่กัน

สุขภาพของมัน	สุขภาพของสมาชิกครอบครัว
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

แบบประเมินการให้คำปรึกษา
ครั้งที่ 9

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 10

เรื่อง ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกแต่ละคนต่างรู้บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องหันหน้าเข้ามารับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่นั่น ๆ และมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ ความสามารถในการจำแนก ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่แก้ได้หรือแก้ไม่ได้ ยอมรับปัญหาที่แก้ไม่ได้ การระบุปัญหา การให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การระบุทางเลือก ผลสืบเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกต่าง ๆ และการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นการให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเกิดอะไรกับสมาชิกครอบครัวก็ตามการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุนสมาชิกครอบครัวที่มีความต้องการหรือไม่ก็ตามสมาชิกครอบครัวต้องช่วยเหลือและซึ่งกันและกัน รวมไปถึงหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้

การให้การปรึกษาครั้งนี้พัฒนาด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้นั้นให้สมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือสมาชิกคนที่อ่อนแอสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. เพื่อช่วยเหลือสมาชิกคนที่อ่อนแอสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเองเท่าที่เขาพอจะทำได้

สื่อ/ อุปกรณ์

1. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
2. ดินสอ
3. ยางลบ

4. จิกซอ
5. นาฬิกาจับเวลา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและพูดคุยกับสมาชิกครอบครัวทุกคนเพื่อสร้างบรรยากาศ ให้เกิดความพร้อมในการให้คำปรึกษา
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันทบทวนสาระสำคัญของการปรึกษาครอบครัวในครั้งที่ผ่านมา
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาในครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวช่วยกันต่อจิกซอภาพที่เตรียมไว้ในเวลา 15 นาทีจากนั้นให้สมาชิกครอบครัวบอกถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมที่ทำและวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ห้อย่างเป็นกลาง
2. ผู้วิจัยให้สนทนากับสมาชิกครอบครัวถึงการช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกครอบครัวให้สมาชิกครอบครัวบอกความรู้สึกและวิธีการช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกครอบครัวตามความสามารถที่ตนเองทำได้
3. ผู้วิจัยยกตัวอย่างเหตุการณ์ เช่น
  - “ถ้ามีสมาชิกครอบครัวไม่สบายจะช่วยเหลืออย่างไรบ้าง”
  - “ถ้าลูกทำการบ้านไม่ได้แล้วมาขอความช่วยเหลือจากพ่อหรือแม่จะอย่างไร”
  - “ถ้าพ่อหรือแม่ต้องการให้ลูกช่วยหารายได้ลูกจะอย่างไร”
4. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวยกตัวอย่างถ้าสมาชิกในครอบครัวขอความช่วยเหลือแต่สมาชิกในครอบครัวคนอื่นไม่ให้การช่วยเหลือคนที่ของความช่วยเหลือจะรู้สึกอย่างไรและจะแก้ไขอย่างไรเทคนิคการกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวสรุปและให้กำลังใจซึ่งกันและกันและให้ทุกคนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการรับคำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

จิกซอสำหรับพ่อลูก

webjong@haemai.net
http://www.webjong.com

바롱바롱...
webjong

กิจกรรมสำหรับเด็ก

แบบประเมินการให้คำปรึกษา

ครั้งที่ 10

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 11

เรื่อง การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาด

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การอยู่ร่วมกันในครอบครัวย่อมต้องมีการดูแลช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว และต้องมีการบริการแก่บุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นหน้าที่ที่จำเป็นพึงกระทำอย่างยิ่ง เพื่อก่อให้เกิดความสุขการให้การช่วยเหลือกับสมาชิกในครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญที่สมาชิกครอบครัวไม่อาจนิ่งเฉยและต้องสามารถรับรู้เรื่องราวของสมาชิกในครอบครัวโดยไม่ต้องร้องขอแต่อย่างใดรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาด

การให้การปรึกษาครั้งนี้พัฒนาด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ เน้นให้สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาดและให้สมาชิกในครอบครัวให้การช่วยเหลือที่สมาชิกคนอื่นร้องขอผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและเทคนิคการให้การปรึกษาดังต่อไปนี้ เทคนิคการแสร้งทำ (Pretend techniques) ของทฤษฎีครอบครัวเชิงกลยุทธ์ และเทคนิคการถ่ายโยงความรู้สึกของทฤษฎีพลวัตจิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในสิ่งที่สมาชิกคนอื่นขาด
2. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวให้การช่วยเหลือที่สมาชิกคนอื่นร้องขอ

สื่อ/ อุปกรณ์

1. แบบประเมินการให้คำปรึกษา
2. ดินสอ
3. ยางลบ
4. ก่อ่ง
5. กระดาษสี 5 สี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและพูดคุยกับสมาชิกครอบครัวทุกคนเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความพร้อมในการให้คำปรึกษา ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การปรึกษารั้งนี้
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวเล่าถึงเหตุการณ์ที่ประทับใจในการกระทำของกันและกันระหว่างสมาชิกครอบครัวเพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ความรู้สึกของกันและกัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวเขียนความต้องการที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือจากสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ คนละ 5 แผ่น จากนั้นใส่ลงในกล่องและให้สมาชิกจับขึ้นมาที่ละแผ่นพร้อมทั้งเล่าและแสดงบทบาทถึงสิ่งที่จับได้เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจในความต้องการของสมาชิกครอบครัวและให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมผู้วิจัยใช้เทคนิคเทคนิคแสร้งทำ (Pretend techniques) เพื่อใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สมาชิกครอบครัวได้แสดงบทบาท อารมณ์ความรู้สึกต่อสมาชิกครอบครัวเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้รับรู้และปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้อง
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวพูดถึงสิ่งที่ทำให้สมาชิกครอบครัวมีความสุขโดยที่ไม่มีใครร้องขอให้ทำเพื่อกันและกันอาจจะยกตัวอย่างเป็นเหตุการณ์ เรื่องราว คำพูด และให้สมาชิกครอบครัวได้บอกถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยใช้เทคนิคการถ่ายโยงความรู้สึกของทฤษฎีพลวัตจิต
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวประเมินการให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัวและให้สมาชิกอธิบายเพื่อให้สมาชิกแต่ละคนได้รู้ถึงสิ่งที่ต้องการ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวสรุปถึงการปรึกษารั้งนี้และบอกถึงสิ่งที่ได้กับการทำกิจกรรมที่สร้างขึ้นในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการรับคำปรึกษาครอบครัวครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัว การแสดงออก ความสนใจ ความกระตือรือร้นและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. ประเมินจากแบบประเมินการให้คำปรึกษา

แบบประเมินการให้คำปรึกษา

ครั้งที่ 11

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
บุคลิกภาพอบอุ่น ใจกว้าง เป็นมิตร				
ยิ้มแย้มแจ่มใส				
สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
มีความคล่องแคล่ว				
มีความเชี่ยวชาญ				
มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
รู้สึกผ่อนคลาย ใจกว้างซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

ความรู้สึกที่อยากบอก

PIXTA

รายละเอียดโปรแกรมโปรแกรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง
ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค
ครั้งที่ 12

เรื่อง ยุติการปรึกษา

ระยะเวลา 90 นาที

แนวคิดสำคัญ

การให้การปรึกษาครั้งสุดท้ายนี้เป็นการยุติการให้การปรึกษารอบครัวเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ทบทวน ประเมิน สะท้อนความรู้สึกและบอกแนวทางในการดำเนินชีวิตในครอบครัว เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยใช้บูรณาการเทคนิคการให้การปรึกษา โดยใช้ทักษะเบื้องต้นของการปรึกษา การฟัง การใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด การสะท้อนความรู้สึก การตีความ การสรุปความ การให้กำลังใจ ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ เทคนิคการทำสัญญากับตนเอง (Self-contracting) และผู้วิจัยต้องสำรวจสมาชิกในครอบครัวสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างไรและร่วมกันประเมินว่าการกระทำใดที่เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการให้คำปรึกษารอบครัวของครอบครัวนักเรียนที่เป็นครอบครัวหย่าร้าง
2. เพื่อยุติการให้คำปรึกษารอบครัว

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจ “คำสัญญาจากใจ”
2. แบบบันทึกประสบการณ์การปรึกษา ครั้งที่ 12
3. แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว
4. ดินสอ
5. ยางลบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกครอบครัวทุกคนและสอบถามความก้าวหน้าการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ได้กำหนดเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในครั้งที่ 1

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนเล่าประสบการณ์ที่ได้รับและแสดงความรู้สึกของสมาชิกต่อการนำวิธีการต่าง ๆ ที่ครอบครัวร่วมกำหนดขึ้นว่าครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
2. ผู้วิจัยให้สมาชิกครอบครัวร่วมกัน สรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมรับการให้คำปรึกษาครอบครัวรวมทั้งการนำเทคนิค แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวไปใช้ในกิจวัตรประจำวัน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยสรุปบทวนแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในด้านการพัฒนา ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านการพัฒนา ด้านความเป็นพ่อแม่ ด้านการพัฒนาด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ และด้านการพัฒนาด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจ “คำสัญญาจากใจ” ให้สมาชิกครอบครัวเขียนคำสัญญา และมอบให้กันและกัน แล้วให้สมาชิกครอบครัวได้แสดงความรักต่อกัน
3. ผู้วิจัยให้สมาชิกในครอบครัวทำแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว ที่มาจากครอบครัวหย่าร้างหลังการให้คำปรึกษาครอบครัวตามการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้าง ด้วยการปรึกษาเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค (Post-test)
4. ผู้วิจัยกล่าวยุติการให้คำปรึกษาครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในครอบครัวหย่าร้างนักเรียนที่เป็นครอบครัวหย่าร้าง และให้โอกาสกับสมาชิกครอบครัวมาพบกันได้อีก แม้ผู้วิจัยจะยุติการให้การศึกษาแล้ว

การประเมินผล

1. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม คำพูด น้ำเสียง ความรู้สึกและการมีส่วนร่วมของสมาชิกครอบครัวการแสดงออก ตลอดจนความสนใจ ความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม และการให้ความร่วมมือ
2. ผู้วิจัยสังเกตจากการสมาชิกในครอบครัวสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม
3. แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว
4. แบบบันทึกประสบการณ์การปรึกษา ครั้งที่ 12

“คำสัญญาจากใจ”

แบบประเมินการให้คำปรึกษา

ครั้งที่ 12

ความคิดเห็นต่อ “ผู้วิจัย”	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. บุคลิกภาพอบอุ่น ไว้วางใจ เป็นมิตร				
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส				
3. สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย				
4. มีความคล่องแคล่ว				
5. มีความเชี่ยวชาญ				
6. มีความพร้อมในการปรึกษา				

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมการปรึกษา	 มากที่สุด	 มาก	 น้อย	 น้อยที่สุด
1. รู้สึกผ่อนคลาย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน				
2. เกิดสัมพันธภาพในครอบครัว				
3. การสื่อสารในครอบครัว				
4. มีแนวทางในการนำไปปฏิบัติ				
5. นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน				
6. การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว				

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวจิตร์รัตน์ คล่องดี
วัน เดือน ปีเกิด	3 ธันวาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	จังหวัดมุกดาหาร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	38 หมู่ 8 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตำบลนาุ้ง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2554-ปัจจุบัน	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2550	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สัตวศาสตร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
พ.ศ. 2553	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2560	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา